

Debitum. **V**trum alter coniugū statim cōtracto mīmonio: teneatur ad redditiōnē debiti. **Ri.** Panor. post glo. in .c. ex publico. de cōuer. cōiu. dicit q̄ hoc est arbitrio iudicis relinquendū. q̄ lz ibi papa p̄figat t̄ps duoz mensū. nō t̄n p̄ hoc statuit vt hoc t̄ps esset regulare sponso volenti intrare religionē. nā cū regulariter def̄ ann⁹ ad expiendas austeritates regule. termin⁹ ille dz minui ⁊ abbreviari fm̄ circūstantias facti ⁊ etiā plonari. Tamē defacili nō debet recedere iudex a termino ibi statuto. De eo vō qui nō assentit se velle intrare religionē. nullū t̄ps videt statutū. puto t̄n q̄ legitima sit exceptio. vt t̄stū t̄ps pcedat. quātū sit necessariū ad p̄parationē ⁊ obseruantia consuetaz ⁊ honestaz solennitatū. **Nā** fm̄ v̄p. mortalit̄ peccat q̄ ante benedictionē nuptiarū vxorē cognoscat in locis vbi est p̄suetū benedictiōz adhiberi. Et hoc v̄p vbi fieret sine disp̄satione ⁊ iusta causa. Et idē dicit si omittant alie cōsueve solennitates. Vide de hac materia. j. Impedimētū p̄mo. Vide t̄n **Dir.** li. j. vbi q̄rit: nūq̄d peccet mortaliter q̄ post p̄sumptū de p̄nti cognoscat vxorem. anteq̄ in facie ecclesie desponsē. **Ri.** dicit q̄ aut hz iusta cām. q̄re ipsam nō possit ducere solēmiter. vt q̄ terra est interdicta vel est senex. ⁊ erubescit forte p̄bere cū tali solēmitate. vel est nobil⁹ ⁊ accepit ignobilē. vel ecōuerfovel timet violentiā inferrī ⁊ h̄mōi ⁊ cognoscat eā pponēs mīmonii solēnitare. impedimētō cessante: nō peccat.

Vtrum peccat q̄ se facit ipotentē ad redditiōnem debiti. **Ri.** fm̄ **Ri.** in .iiij. di. xxxij. q̄ reddere debitum est necessitatis. quia mulier p̄tē sui corporis nō hz. h̄ vir. ⁊ ecōuerio. Sed necessitatis est nō negare homi vsum licitū rei q̄ de iure est in p̄tate sua. In casu t̄n in q̄ vir nō possit vxorē debitū reddere salua incolumitate. p̄prij corporis. debitū reddē nō tenet. Qui t̄n sciēt reddidit se ipotentē ad reddēdū debitū nō illicito t̄nc peccat mortalit̄. Secus autē si rōnabile fuit obsequiū. puta p̄ ieiuniū. Sic em̄ ieiunando nō reddit se totalit̄ ipotentē ad reddēdū debitū. Quis min⁹ potentē se reddat.

Vtrum actus cōiugalis sit p̄ctū. **Ri.** fm̄ **Ri.** in .iiij. di. xxxij. q̄ si cōiungunt causa suscipiende plis nō peccat. Idē si cōiungunt eā reddēdū debitū nō est p̄ctū. Si autē fiat cā incōtinētie vitande. **Ri.** dicit q̄ opinio cōio: est: q̄d est p̄ctū saltē veniale.

Vtrum autē p̄cubitus nō cā reddēdū debitū. nec plis p̄reande. h̄ faciande libidinis sit p̄ctū mortale. **Ri.** fm̄ **Boñ.** ⁊ **Ri.** vbi s̄. q̄ si talis erit fines mīmonij. Ita q̄ hoc vellet facere etiā si non esset sua vxor. ⁊ talis cōcubitus sp̄ est p̄ctū mortale. Et sic cū vxore concubans dī ardentio: amator. Aut sistit actu vel habitu intra fines mīmonij. Ita q̄ nō vellet cōcubere cū ea. si nō esset vxor p̄p̄ia. ⁊ talis cōcubitus non est p̄ctū mortale. Excusat em̄ a mortali p̄pter matrimonij honestatē.

Vtrum vir teneat reddere debitū vxori nō petenti. **Ri.** fm̄ **Ri.** in .iiij. di. xxxij. q̄ cōiunx nō solū tene tur reddere q̄n vxor exp̄sse petet. h̄ etiā q̄n p̄ aliqua signa cōiecturā. alter cōiunx suū cōiugē affectare

carnalez copulā. Exigere autē p̄prie nūq̄ est necessitatis. nullus em̄ tenet vti iure suo q̄d p̄ se t̄m̄ introductū est. extra de regula. ad apostolicā. Nec aliq̄s a suo debitore suū debitū repetere cōpellitur nec debitū offerre. si est tale debitū q̄d non debet: si nō petat exp̄sse vel tacite. cuiusmodi est carnale d̄bitū. **Aug.** t̄n de ancho. sup̄ ep̄stolas pauli dicit q̄ tripliciter pōt vxor petere debitū. Vno modo verbi exp̄sione. Secōdo ex signi demonstratiōe. Tercio ex nature conditione: quādo scit naturā hoc rationabiliter debere petere. sciens tamen ipsam esse verecunde nature. ⁊ p̄pter verecundiā nō petere: non solū p̄mo et secōdo modo h̄ etiā tercio modo petenti debet reddere. quia in q̄ntū vir potest: debet conari vt faciat vxorē suā continentē. tam debitū reddendo q̄ signa beniuolentie ostendēdo. Idē econtra. Et in hoc ostendunt mulieres que sub p̄textu deuotionis. vt quia est q̄dragesima vel soleritas magna vel forte volunt communicare in aliquo festo: debitū denegant. Et si quidē faciunt rogando vel persuadendo viris. vt voluntarie abstineant. laudabile est. Si autem non acquiescunt. h̄ hoc omnino volunt et scandalizantur ex negatione: male possunt excusari a mortali. hec **Aug.**

Vtrum peccent cōiuges exigendo vel reddendo debitū in solennitatib⁹ ⁊ ieiunijs. **Ri.** fm̄ **Ri.** vbi supra q̄ ecclesia nihil potest contra ius nature. Et quia reddere debitū petenti est de iure nature. Ideo hoc ecclesia non p̄hibet: nec dissuadet quocunq̄ tempore. Non intendit etiam filijs suis laqueum ponere. Et ideo quia p̄hibere exactionem debiti sacro tempore: esset quodāmodo cōiugatis laqueū ponere. eo q̄ carnis corruptio non t̄n̄ mouet cōcupiscentiā t̄pe nō sacro. h̄ etiā sacro. Et ideo exactionē debiti t̄pe sacro nō p̄hibet. h̄ dissuadet. eo q̄ vacare operib⁹ carnis. multū impedit elationē mentis ad celestia. cui mens sacro t̄pe debet intendere.

Vtrum liceat reddere debitū in loco sacro. **Ri.** fm̄ **Ri.** vbi supra q̄ non. quia licet possit reddi debitum t̄pore sacro ⁊ exigere. vt dictū est. nō sic de loco sacro quia facilius mutari potest locus q̄ tempus. vnde in loco sacro non licet carnale debitum exigere nec reddere. Si tamē per longum tempus essent coniuges violenter reclusi in loco sacro. videtur q̄ tunc licitū esset eis in illo loco reddere ⁊ exigere: In tali em̄ casu non videt illa p̄hibitio debere intelligi. quia non est ponēdus laqueus animabus propter mundiciā loci. An autem hoc casu reconcilianda sit ecclesia. Vide supra. Consecratio p̄mo.

Vtrum liceat debitū reddere vel exigere t̄pe impregnationis. **Ri.** fm̄ **Ri.** vbi s̄. q̄ si sine piculo abortus vir pōt carnalit̄ copulari vxori p̄gnati sibi tenet debitū reddere. ⁊ ab ea pōt exigere sine p̄ctō mortali. q̄ p̄cubit⁹ mīmonialis. non t̄n̄ est in officium. h̄ etiā in remediū. ⁊ mulier p̄gnans frequenter plus appetit concubitū: q̄ quando non est p̄gnans. Si autē non potest cuz ea carnaliter copulari sine piculo abortus. tunc non debet sibi reddi debitum. nec ab ea exigere. quia matrimonium

Debitum

principaliter est ordinatum ad pleni precreandam que in remedium. hec Rich. Et qui exigeret vel redderet instanti tali periculo abortus. peccaret mortaliter.

Quod mulieri immediate post partum reddendum sit debitum. Rndit Ri. ubi s. q. mulieri que peperit si est purificata ab illis corruptionibus que sunt in mulieribus aliquando tpe post partum reddendum est debitum si perat. quis nondum aduenerit tps purificationis ab ecclesia determinatum. Sed ante illud tps ab exigendo abstinere dicitur: saltem debito congruitatis. Quod autem dicitur di. v. ad eius. s. q. vir non accedat ad uxorem antequam puer ablactetur abrogatum est: vel magis est motio que preceptum.

Quod liceat debitum reddere vel exigere tpe menstruum. Rndit fm opinionem cōiorem que tps menstruum. aut est fm naturam: aut preter naturam. Si fm naturam. s. semel in mēse. quia tunc etiam possibile est filios generari: et per abundantiam et corruptionem humoris in pessimo statu. Ideo morale est preceptum: ut illo tpe non cognoscat. unde si ignorant coniungitur: vel violent reddat: excusatur. Sed si scienter petit vel libenter reddit: mortaliter peccat. Et vir fm illud tps non habet potestatem in corpus mulieris. Si autem sit contra naturam: et passio preternaturalis. tunc dicitur que filii non generantur. Et tunc si diu duret: potest peti et reddi. Pe. autem de pal. in. iij. concludit sic: que aut mulier scire vel probabiliter credit virum se exosam habitum: audiens ab ea: de menstruo suo. et tunc non debet reuelare. sed reddit debitum sine peccato. Et ille per ignorantiam non peccat. Aut non credit que propter hoc habebit eam exosam. si credit que non propter hoc dimittet quin cognoscat eam. et tunc nihil debet dicere: ne eam faciat grauius peccare. Et tunc vterque excusatur a mortali. Et hoc potest preponderare vxori ex alijs vicibus: quibus reuolunt non acquiescit. Aut neutrum credit. i. que ex reuelatione menstrui. nec propter hoc habebit exosam nec eam cognoscat. et tunc si credit que adulterabitur vel peius faceret. non debet etiam dicere. Sed reddere. Aut nihil horum credit. si credit que abstinerebit. et tunc sibi dicat: que si audiens non acquiescat: reddens non peccat. si petens peccat. non tamen mortaliter. hec Pe. Et Archi. flo. dicit que in talibus non est precipitanda sententia: nec deneganda absolutio. si coniugata nolit tpe menstruum abstinere. si via tutior est consulenda et terror incutiendus. Prima tamen opinio videtur tenenda: quia communior.

Quod vir cognoscens uxorem aliter quam modo naturali peccet mortaliter. Rndit fm Tho. in. iij. dist. xxxi. que vsus coniugis contra naturam est duplex. vel quando debitum vas pretermittit. vel debitum modum a natura statutum quantum ad situm. In primo casu semper est peccatum mortale. quia plures sequi non potest. Sed in secundo casu non semper est mortale. Sed quandoque potest esse signum mortalis concupiscentie in quo quanto magis a naturali dispositione receditur: tanto est grauius. Quandoque etiam potest esse sine peccato. ut cum dispositio corporis alium modum non patitur. Et eodem modo excusatur fm v. propter egritudinem vel periculum suffocandi fetum in utero aut aliam causam rationabilem. Et fm Al. in. iij.

nihil horum que facit maritus cum uxore: seruato vase debito fm se est mortale. sed potest esse signum mortalis concupiscentie. cum non subest causa infirmitatis. vel alia rationabilis causa. Addens que non impeditur generatio plures propter tales modos in debitos. seruato debito vase. qui fuit maximus philosophus. Dicit ergo in tali excessu reprehendendi sunt coniuges et que abstinere: cum non subest causa. Inducende sunt ad hoc etiam uxores que viris a quibus ista communiter procedunt non consentiant. Si tamen vel timore verberum vel incontinentie viro eis assentiant non possunt ex hoc argui de mortali. Et quo fm Al. illud de se non est mortale. Nam de intentione viri exigentis qualitercunque non habet ipsa iudicare. ut possit per hoc debitum denegare. nec de facili est precipitanda sententia de tali modo que sit mortale in se. hec Archi. flo. Sed asseñ. li. viij. ti. ix. dicit in dubitante: que si mulier supgressa abutatur viro que peccat mortaliter. quia ille modus est contra naturam. cum non conueniat seminis infusioni quo ad virum. nec receptioni quo ad feminam. Et ita frustratur totaliter intentio nature. unde et peccatum istud Detodius. in causis diluuij numerat. hec Asseñ. Et ideo si constaret per relationem mulieris confitentium: que nullo modo possent retinere seminem viri. esset indubitatum. Et credo ita sit. als tolerande essent. ut dicit Al. et Archi. flo. Vide etiam quod notat Pe. de pal. in. iij. que si quis causa generande plures. vel vitande fornicationis in se. vel in socio. aut reddendi debitum. cum als sit impotens se puocet esse: vel potu calidorum: aut osculis et amplexibus quibus etiam alia animalia se puocant. ut columbi et vli. vel alijs tactibus in quibus non querit. propter se delectari. si solum ad actum preparare non videtur peccatum. quia licet iuuare naturam corporis ad obediendum ratione recte. Itz si hoc facit: ut sit potens cognoscere uxorem. propter delectationem quam tamen nolet cum alia experiri. tunc grauius peccat inueniendo delectationem. non tamen mortaliter. quia non querit in hac puocatione delectari. si in actu coniugali. Itz qui semen effundit extra ne habeat plures filios. quos nutrire non possit: rem detestabilem cum filio Iude facit. Si autez ante completionem actus se retrahit. nec semen emittit eadem intentione. non videtur peccare mortaliter: nisi forte mulier ad seminandum ex hoc puocaret. Sed si propter hoc omittit cognoscere uxorem ex communi consensu. non videtur que peccet etiam venialiter. quia licet appetere non plures habere filios que possit nutrire. nec teneat ipse debitum petere. nec actu inchoatum consummare. nisi uxore petente. Nec Pe.

Quid autem de tactibus et osculis que faciunt coniuges adinuicem. non ut sint potentes se adinuicem cognoscere. sed soluz in illis delectari. Dicitur potest que etiam in hoc casu non est iudicandum de mortali dummodo ex huiusmodi tactibus non veniat ad pollutionem extra vas. Et sic iuncta quod dictum est. s. primo precedenti. p. pe.

Quod vir teneatur reddere debitum uxori quam accusat de adulterio lite pendente. Respondeo fm Ray. aut est notorium illam esse adulteram. Aut non

In primo casu: nec exigere: nec reddere debet. aliter peccat mortaliter: nisi forte ipsa velit abstinere a peccato adulterij: et penitentia agere. tunc enim potest eam sibi reconciliare. xxij. q. j. c. j. In secundo casu. scilicet cum non est notorium. debet petenti reddere. Tamen secundum Theobaldum. vir quocumque sibi constat de fornicatione uxoris. non tenet debitum reddere. aliter non solum incurreret irregularitatem bigamie. sed etiam generaret sibi periculum accusandi.

Vir propter fornicationem uxoris. non solum non tenet ei debitum reddere. sed etiam potest eam dimittere: nisi in septem casibus quos habes. j. Matrimonium. vij.

Sed nunquid vir peccat mortaliter exigendo debitum ab uxore permanente in adulterio? Rñ. secundum D. Gregorium. xxij. q. j. si quis uxorem. quod quia alter coniugium manet in adulterio alius hoc sciens non potest exigere: nec reddere. aliter peccat mortaliter. siue sit occultum: siue manifestum: quod facit contra constitutionem ecclesie. scilicet extra de adul. si vir. Excipiunt tamen hic duo casus. scilicet quia timore incontinentie innocens exigeret: vel quia abstinentia reddendo: vel exigendo debitum non contrigeret adulterium. sed potius ad deteriora provocaret. vel aliter inutiliter scandala operaret. Et tunc posset licite reddi et exigi. quia ordinatio ecclesie facta est. non ad introducendum. sed ad remouendum scandala. et cessante causa. cessat effectus. Et sic a contrario. quia innocenti non imminet periculum fornicationis et denegando debitum conuertetur ad alterum non debet reddere nec exigere. imo hoc casu posset vir uxorem adultere negare necessaria. si negando verisimiliter emendaret. Adulterans autem qui peccando in legem matrimonij actu coniugali indignum se reddit. nec debet exigere nisi purgata culpa. aliter peccat. sed reddere tenet.

An autem innocens teneat de necessitate dimittere adulterantem coniugem? Rñ. De de pal. patet recitat Arch. flo. in sum. In quatuor casibus innocens non tenet dimittere adulterantem coniugem. I. si possit. Primus est quia est occultum. quod cessat ratio de scandalo. Secundus quia est correctiva vel est spes de correctione. Tertius quia incorrigibilem animo potest compescere includendo. et sic cohibendo ne exeat. et quod nullus intret nisi ipse. quod forte exposita se persisteret. Quartus quia timet sibi de incontinentia: quod non tenet vir plus corrigere uxorem: quam dominus famulum. sed dominus famulum: vel seruum excoicatum non tenet expellere sed licite potest ab eo debitum seruicium exigere. De muliere autem dicit idem De. q. non sic tenet ipsa virum dimittere. quod non habet sic eum corrigere verbo: vel facto. Et est versibile: quod quanto accedet ad uxorem. tanto minus accedet ad fornicariam.

Nunquid coniunx propter adulterium a se commissum statim perdat ius exigendi debitum? Rñ. secundum Ray. videtur quod sic: saltem quo ad iudicium anime: quod peccando in legem matrimonij reddit se indignum. Et ideo non debet petere nisi purgata culpa. reddere tamen tenet exactus.

Qui contraxit cum aliqua clandestine. et postea cum alia publice nunquid exactus a prima teneat ad redditionem debiti? Rñ. ideo secundum v. q. non tenet si est in loco ubi consuetum est. quod ante carnalem copu-

lam adhibeat benedictio nuptialis. Idem puto et si non sit consuetum secundum aliquos: et reddi non possit sine scandalo. Credo tamen quod si secunda relicta transeat ad alias partes cum prima in quibus sine scandalo possint adhiberi solemnitates debite: vel si de solemnitatibus non sit consuetudo poterit ei cohabitare.

Decime. Quidam decime debentur iure diuino? Sic secundum doc. in. c. in aliquibus. eo. ti. p. tex. ibi diuina constituti one: quod decime debentur ex diuina constitutione principaliter. et non humana. Ex quo inferunt. d. An. quod peccant theologici asserentes decimas hodie non deberi. cum summi pontifices contra asserant oppositum in suis constitutionibus: quasi velit dicere. ut recitat Panoz. ibi. quod in interpretatione legis diuine seu in decisionibus dubiorum potius debemus stare diffinitioni summorum pontificum quam dictis theologorum. etiam si sint sancti. Ad hoc tex. cum glo. xx. dist. c. j. nam potestas condendi et interpretandi data est non sanctis. sed summis pontificibus: ut in. c. p. venerabilem qui si. sint le. vnum tamen semper tenebis menti: quod ubi dictum alicuius sancti iuratur auctoritate iuris diuini: potius quam constitutionibus summorum pontificum. standum est potius dicto alicuius sancti. quam interpretationi pape: ut dicit glo. singularis in. d. c. j. Tamen hoc determinare potius spectat ad ecclesiam vniuersalem. et ad concilium generale. quam ad priuata personam. p. hoc. xxxvj. q. ij. c. si autem iuncto. c. placuit.

An autem papa possit dispensare circa solutionem decimarum? Sic secundum Panoz. in. c. a nobis. e. titu. post glo. ibi. quod in totum non potest papa tollere ius decimarum: sed quibusdam personis remittere potest nam p. hoc vltimum non tollit ius diuinum. sed tunc tolleret. si vniuersaliter remitteret preceptum. Idem Ala. Host. et Jo. an. dicunt enim quod quibusdam personis potest remitti: sed in totum non. nisi ex causa: et ad ipsos non obstat si dicatur quod alia precepta decalogi sunt irremissibilia. Ita nec istud preceptum decimandi. cum sit morale potest remitti. nam ut dicit Innocentius. aliud est in isto precepto. quam in alijs: versatur ei in alijs honor dei irremissibilis: vel utilitas publica humana indispensabilis: ut est videre in hoc precepto. Non habebis deos alienos. Item in alio. Non ora patrem et matrem: et in similibus: in quibus nec in totum nec in partem dispensari potest. Sed in precepto decimarum est duplex consideratio. Prima quatenus versatur honor dei. nam decimas sibi retinuit in signum vniuersalis dominij: ut in. ca. tua. ij. eo. titu.

Et hac consideratione non potest decima vniuersaliter remitti. quod non potest papa facere: ut honor non debeat creatori. Secunda consideratio est in utilitate. que puenit ex solutione decimarum. nam committit commodum ecclesiarum vel clericorum. Ideo papa tanquam generalis administrator et vicarius dei hanc comoditatem in aliquibus remittere potest. et dispensare. Sed de laicis dicit quod nec decimas preteritas. nec futuras remittere potest sine causa. Et credo illum non esse tutum quo ad deum qui decimas sine causa detinet

Degradatio

ex remissione pape. Pro hoc glo. notabilis in. c. nō est devoto. nam licet papa habeat plenam potestatem debet tñ facere. sicut diligens pater. bispescando cuiuslibet. put opus est. Sed quo ad ecclesiam militātem: tene indistincte opinionē glo. et aliorum doct. Et p̄dicta p̄to indistincte vera vbi decime de facto solvunt. Sed vbi de facto non solvunt: nūn quid papa possit dispescare: vt sic nō soluentes emittent peccatū: P̄ci p̄t q̄ sic: nō tñ in totū p̄ceptū tollendo. sed ex eā non soluentes tollerando peccatum nō incurrunt. Et ideo p̄ p̄dicta p̄t solui q̄d. an nō soluentes decimas peccēt: Panoz. in. c. tua. eo. ti. post Tho. dicit q̄ vbi de cōsuetudine nō solvunt: nō peccant laici non soluentes: nisi p̄pter oblationem animi. vt si haberēt animū obstinatū nō solvūt: etiā si ecclesia p̄cipet. tunc em̄ tales peccarent mortaliter. Et hoc placet: ne tanta multitudo pereat. Nota etiā fm Panoz. ibidem. q̄ cōsuetudo est venecijs: vt in vita nō solvant decime p̄sonales: sed in morte solvant decima de omnibus mercantijs: vocalibus: et alijs mobilibus. Nam p̄t ecclesia se habere in hoc casu ad lucrū et damnū q̄ si ille repit ditatus in morte: ecclesia sentit lucrum. si de pauperatus: sentit damnū.

Degradatio. Duplex est degradatio. Quedam em̄ est verbalis. s. depositio ab ordinibus. seu gradibus ecclesiasticis eorum qui sunt in sacris ordinibus. Et hec facienda est a p̄p̄o ep̄o assistente sibi canonico numero ep̄orum ad minus. xij. vltra metropolitanum. Et hoc in degradatione ep̄i fm Panoz. in. c. nō p̄t. de re iudi. In p̄b̄yteri v̄o. vij. sex vltra ep̄m. p̄p̄ū In causa dyaconi tres vltra ep̄m. p̄p̄ū. et tōidē in causa subdyaconi. et p̄p̄ū ep̄s eorum. xv. q. vij. felix. et c. se. et in. c. degradatio de pe. li. vj. Si v̄o de ponendus non est in sacris: sufficit snia p̄p̄i ep̄i si ne aliorū ep̄orum p̄ntia. tñ p̄sentia capli sui requirit. als snia est nulla. fm Panoz. in. d. c. nō potest. Sufficit tñ vt de consensu capituli aliqui adsint canonici: puta duo vel tres. qui rēp̄sentent totum capitulum fm Arch. Et sic in actibus in quibus requirit p̄sentia capituli. seu cōsensus p̄t caplm deputare aliquos loco sui. q̄d nota. valet etiā consuetudo vt solus ep̄s deponat clericos in minoribus constitutos. p. c. iij. de consue. li. vj. q̄d loquit indistincte. Quedā v̄o est degradatio actualis. siue solennis: que debet sic fieri. Clericus degradandus indutus sacris vestibus habens in manibus vas vel aliud instr̄m: vel ornamentum ad ordinem suum spectans. ac si deberet in officio suo solenniter ministrare ad ep̄i p̄sentiam adducat: et tunc calix: liber: seu quevis alia res: que in ordinatiōe ab ep̄o ei fuerant tradita singulariter auferant: incipiendo ab eo q̄d ei vltimo datum fuerat. Et sic gradatim p̄cedendo. vsq̄ ad primā vestem que traditur in collatione tonsure. postea tondet. Poterit autē ep̄s vti verbis aliquibus ad terrorem oppositis illis que in collatiōe ordinum plata sunt. hoc mō. vel simili. Auferimus tibi vestem sacerdotale. et te ordine sacerdotali priuamus. et sic de alijs. Vltimo de-

cendo: auctate dei omnipotentis. p. et fi. et. s. f. ac nostra tibi auferimus habitū clericale. et deponimus et degradamus: et spoliamus: et eximimus te omni ordine. beneficio: et privilegio clericali. hec oia habent in. d. c. Degradatio. Et fm Panoz. in. c. qualiter. el. ij. de accu. depositio verbalis ab ordine dicitur degradatio. q̄ a gradu dī remotus. sed actualis degradatio que fit fm formā. d. c. degradatio. est huius verbalis executio. q̄ iam p̄p̄us degradatus est. vñ et in verbalis: nō aut in actuali numerus ep̄orum requirit. Et hoc facit ad statutū imponēs penam degradationis simpli. nam debet intelligi de depositione: vt sic illud verbum subat in minorē p̄tem de reg. iur. in penis li. vj. p̄ hoc facit theoricā doc. in. c. quanto. de iure iur. vbi habet. q̄ si p̄ aliquo delicto imponat pena capitalis debemus intelligere. nō de pena mortis. sed de alia minori. Cum triplex sit pena capitalis. Prima q̄ adimit vitam. Et hec p̄t multis modis contingere. Secūda pena est mortis prima. s. pena metalli. Sed quidā damnat in metallum. et hi grauioribus vinculis p̄munt. Alij in opus metalli. et hi leuioribus penis p̄munt. h̄ambo. et ciuitatē: et libertatē amittunt. Alij damnant in ministeriū metalli: vt seruiant damnatis in metallum. nisi ciuitatē: nō libertatē amittunt: si ad tps damnant in ministeriū metalli. sed si impetūū damnant: amittunt vtrūq̄. ff. de pe. aut facta. s. est pena. Tercia est deportatio et in opus publicū damnatio. nō tñ in metallū. et isti nō libertatē. h̄ ciuitatem tñ amittunt. ff. de pe. quidā. vbi habet q̄ in opus publicū p̄petuo dānati. et in insula deportati sunt sine ciuitate. et ea que iuris civilis sunt. nō habent. q̄ v̄o inuigen. sunt. habet. Non capitales pene sunt quatuor. Prima est relegatio ad tps: vel impetuum. Et isti bona amittunt: vt in. l. relegationum. ff. de interdi. vbi dicit: siue ad tps: siue impetuum quis fuerit relegatus. et ciuitatē retinet. et factionem testamenti non amittit. Secūda est infamia. Tercia est dignitatis amissio. Quarta verberū experimentū. ff. eo. si quis forte.

An autē vbi requirit in casibus p̄dictis certus numerus ep̄orum. vna cum ep̄o p̄p̄o. nunquid isti ep̄i sint oēs iudices: De. in. d. c. degradatio. cōcludit q̄ tales ep̄i sunt iudices in p̄nūciādo. et nō assessores. xv. q. vij. c. fi. Non ob. d. c. degradatio. ibi. assistente numero. q̄ illud verbū. assistente. p̄t intelligi: vt assistant. vt iudices.

Quid si ep̄i discordet inter se: Rū. fm cōiter docto. sufficere maiorē p̄em. et satis dicunt cōcoides. ex q̄ maior ps disponit.

Sacerdos vel alius clericus in sacris. cum p̄ heresi fuerit seculari curie relinquendus aut perpetuo immutandus. i. incarcerandus poterit p̄ solū ep̄m degradari: conuocatis abbatibus. alijsq̄ p̄latis. et religiosis p̄sonis. et fr̄atis sue dyocesis. de quibus expedire videbit. In alijs ergo criminibus: si imminet degradatio faciēda seruent iura antiqua. hec habent extra de heret. c. qm̄. in. tex. et in glo. lib. vj. Qualiter autē degradatus tradi debeat p̄ati seculari: Rū. eius degradatio. p̄ntē potestate celebranda est.

T An aut sit necessaria traditio post degradatio-
nem. **Rñ.** **Be.** vbi s. fm **Jo.** de san. dicit qd nō cre-
dit post degradationem necessariā esse traditionē
scz vt ep̄s tradat eum curie seculari. qz traditio rea-
lis clerici post degradationē. nō debet fieri. sed po-
tius sit quedā verbalis declaratio. qualiter est ex-
tus p̄uilegio clericali. vt notat in. c. nouimus. de
ver. lig. immo qñ clericus est a iure exutus p̄uile-
gio clericali. satis apparet decetero eum esse de iur-
isdictione seculari. **Et p̄ hoc cessat rō Jo.** de li. dice-
tis qd post degradationē adhuc manet dñium cle-
rici penes ecclesiā. qd nō amittit sine traditione si-
cut in dominij aliarū rerum. **Rñ.** qd post degra-
dationē. ecclesiā pdit dñium clerici p̄ talem decla-
rationē. z sic remanet vacās z a nemine possessus.
erit ergo occupantis. z sic iudicis secularis.

T Pro quo aut delicto debeat clericus tradi curie
seculari. **Glo.** in. c. ad abolendam. de heret. dicit qd
in tribus casibus. **Primus** in crimine heresis. sed
iste casus fm **Panoz.** ibi nō recte excipit. qz si vult
se corrigere. nō tradit curie seculari. sed detruditur
in carcerem. vt in. c. pe. de heret. quinimmo ista pe-
na hodie pot̄ commutari in aliam. vt in. c. vt com-
missi. de heret. li. vi. **Et hoc verum nisi sit relapsus:** qz
tunc sine vlla audientia tradit curie seculari. vt in
c. accusatus. de here. li. vi. **Secūs casus** est in crimi-
ne falsi. de cri. fal. ad falsarium. **Tercius** ppter ca-
lumniam quam quis intulit ep̄o suo. ij. q. i. si quis sa-
cerdotum. **Sed glo.** in. c. cum nō ab hoie. de iudi.
dicit illud. c. si quis. pcedere i incorrigibili. **Et ista**
opinio tanq̄ minor. cōiter approbat. **Durum** enī
esset dicere qd ppter homicidium clericus nō tradat
curie seculari. vt in. d. c. cū non ab hoie. **Et qd** ppter
simplex conuiciū illatum ep̄o deberet tradi curie
seculari immediate. **Extra istos casus** dicit p̄dicta
glo. qd nō tradit curie seculari depositus si est corri-
gibilis. **Sed Panoz.** in. d. c. nouimus. dicit qd ex-
tra tres p̄dictos casus pot̄ fieri actualis degrada-
tio. vt p̄ delicto valde graui z p̄nicioso. z diffusus
ipse **Panoz.** tractat hanc materiam in. c. at si clerici
de iudi. vbi querit. an homicida clericus tradi pos-
sit curie seculari. **Et rñdet fm De.** de ancha. q. d.
c. cum non ab homie. qd imponi tñ penā depō-
sitionis p̄ homicidio. z nō degradationis. seu tradi-
tionis curie. debet restringi in homicidio nō quali-
ficato. **Ita qd** nō trāseat in aliam speciem criminis
grauorem. pura patricidium assassinatorum. homi-
cidium sacerdotis. p̄ditore cum spoliatioe bonorū.
Item debet intelligi in vno homicidio nō in pluri-
bus. vnde homicidij vel furtum sic qualificatum
vt qz sacerdotem interfecit. p̄ditore z rebus z pecu-
nia spoliavit. vel ecclesiā incendit. vel ecclesiā re-
bus deputatis ad diuinū cultū spoliavit. vel ordi-
nauit. pdere patriam. **Certe** in istis grauissimis de-
lictis nō vendicat sibi locum. d. c. cum nō ab homi-
ne. vnde cū p̄ simplici homicidio z p̄ simplici fur-
to. canon deponat clericum. vel ipsum detrudat.
vt ibi videt qd in homicidio qualificato. vel itera-
to. vel p̄ delictis valde enomibus nō sit reperire
fm canones penas cōdignas. **Postq̄** ergo fm le-
ges z ius diuinum venit imponēda pena mortis.

de homi. c. j. videt qd ex quo ecclesiā nō habeat pe-
nam condignam contra talem hoicem sceleratum.
debz tradi curie seculari. nec pena p̄petui carceris
est condigna. nam imponit heretico redeunti ad
vnitatem ecclesie. **Item** arguendo a maiestate rō-
nis. nam traditio iudici seculari z degradatio infli-
gitur a canonibus p̄ criminibus valde minoribz
q̄ sit homicidium. vt contra falsarium l̄farum pa-
pe z similes. **Non** ob. si dicat. qd ppter idempita-
tem vel maiestatem rōnis nō debemus extende-
re constitutiones penales. dico qd licet in canonibz
non sit pena certa diffinita. sed in legibus sic. vt cō-
tra illos qui templa dei effregerūt. combusserunt
spoliauerunt. z sacerdotes occiderunt. seu parētes
seu patriam. pdiderunt. contra enī tales seuissime
pena sunt de iure ciuili. nam qñqz damnat ad be-
stias. qñqz viui comburunt. qñqz p̄ frustra scindū-
tur. vt assassini. vt. l. capitalium. ff. de pe. l. iij. ff. ad
l. cor. de sic. et. l. pena patricidij ad. l. pō. de pari. **Di-**
cemus ne qd in sacerdote p̄petrāte talia sit pena cō-
digna carceratio. vel det. usio in monasterium vbi
laicus forte socius comburit. damnat ad bestias.
vel p̄ frustra diuiditur. **Certe** tantam dissimilitudi-
nem in clericos z laicos taliter delinquentes indu-
cere esset absurdum. vnde tales semp sunt degra-
dandi z p̄ ep̄m tradendi curie seculari. **Et pot̄ con-**
cludi qd qd diu potest corrigi p̄ ecclesiā q̄tumcūqz
qz sit criminolus. nunqz tradendus est curie secu-
lari. **Hoc** intellige qñ potest corrigi de iure z de fa-
cto. **Sed** vbi delictum est atrocissimum. seu diu cō-
tinuatum. nō videt sufficere sola pena depōsiti-
onis. ergo ex mente. d. c. cum nō ab homie. potest
p̄cedi etiam ad traditōnem curie secularis. **Sicut**
ergo cum nō potest congrue puniri de facto relin-
quit curie. vt ibi. ita qñ hoc nō potest de iure. ppter
defectum pene. **Et sic** intellige cōem th̄ corcā glo.
vt in. c. nec licuit. xvij. dist. z in. d. c. cum nō ab ho-
mine. z in. d. c. ad abolendam. z in. c. si quis laicus
xii. q. v. vbi p̄sbyter vel clericus. vel ep̄us degra-
datur. ppter conuincationem factam contra p̄nci-
pē. vel dñm terre. **Dec Panoz.** in. d. c. at si. **Et idē**
Panoz. in. d. c. nouimus concludit qd si extra in cor-
rigibilitatem potest fieri traditio pro delicto valde
graui. z damnofo. debet tñ ecclesiā efficaciter inter-
cedere. id est nō fice. vt nō imponat pena mortis.
Et addit qñ p̄ceditur ad incarcerationem. carcer
nō debz esse ita artus z durus qd clericus extingua-
tur infra paucos dies. sicut faciunt pleriqz prelati.
vnde sic facientes nō euitant irregularitatem. secu-
ta morte. **Licet** enī. ppter duritatem carceris z tenu-
itatem ciborum vita sit attenuanda. non tñ taliter
quo minus possit sustentari. **Ex** quo etiam collige
qd panis z aqua debent administrari in tanta quā-
titate vt verisimiliter natura possit sustentari. nec
ylla pena est imponenda p̄ ecclesiā p̄ quam pos-
sit incurere verisimiliter periculum mortis. **Item**
nota fm **Bemi.** in. d. c. degradatio. in verbo. oma-
mentū. qd appellatioe ornamentorum comp̄hendi-
tur liber. calix. z similia. quod nota. pro legatis que
sunt pro ornamentis. quia possunt in illa conuer-
ti.

¶ **Q**uam degradatus possit cōficere corpus xp̄i. **R**ūdeo fm̄ Rich. in. iij. dist. xij. q̄ quilibet sacerdos hoc sacramentum potest conficere. saltem de facto: siue sit irregularis. interdictus: suspēsus. hereticus: vel degradatus ab executione eorum que sunt ordinis: aut excommunicatus: aut schismaticus: quia nullus hominū q̄tuncunq; nebarius amittit characterem sacerdotalem: sup̄ quo fundatur conficiēdi potestas. vnde si quilibet p̄dictorum super materiam debitam dicat formam verborum debitam. cum intentione faciēdi quod facit ecclesia vere consecrat. licet glo. in. d. c. degradatio. teneat contrariū. **S**ed primū tene.

¶ **Q**uam degradatus possit conferre ordines? **R**espondeo fm̄ Rich. in. iij. dist. xix. q̄ licet de hoc sint opiniones. tamen tenet q̄ quōis talis non debeat exequi officium. tamē si ordinat: verum ordinem confert. quōis nō conferat ordinis executionem. sicut dicimus in episcopo qui resignauit loco vel dignitati. nam degradatus non est magis spoliatus dignitate episcopali q̄ ille. **I**deo aliqui dicunt episcopum per homines dignitate episcopali totaliter spoliari nō posse. **V**nde degradatio nō est dignitatis ablatio. sed perpetua suspensio ab executione dignitatis illius. **E**t sic habes ex predictis q̄ degradatus si fuit in sacris tenetur dicere horas canonicas. ex quo retinet characterem. **A**dde etiam predictis notabile verbum **P**anor. in. c. ex parte de de. non reli. q̄ depositus verbaliter si est incorrigibilis p̄dit priuilegium canonis incontinenti. et potest compelli p̄ iudicem secularem. ter. est fm̄ cōmunem intellectū in. d. c. cum nō ab homine. **D**e deposito aut actualiter nō est dubium per. d. c. degradatio.

¶ **A**n autem diffidatus si est clericus possit sine aliqua degradatione tradi curie seculari? **P**rima frōte videtur q̄ non. per. d. c. degradatio. quod requirit degradationem anteq̄ tradatur curie seculari. **C**ontrarium tamen determinat **S**e. in. c. pro humani. de homi. lib. vi. per illum text. qui loquitur de huiusmodi diffidato. **E**t diffidatus dicit: ac idē importat. ac si esset penitus extra potestatem et p̄tectionē cuiusuis iudicis ecclesiastici. **E**t ideo ista diffidatio habebit eundem effectum quem degradatio. et traditio facta iudici seculari. **Q**uādoq; etiam ista diffidatio plus importat q̄ degradatio. q̄ diffidatus nedum potest puniri per iudicem secularem. sed per quemcunq; etiā non officialem. nec huiusmodi diffidatio potest fieri passim et indistincte. sed permittitur: vel iudicis: vel iuris auctoritate: vt in. d. c. pro humani. quo casu potest licite vnusquisq; proximum offendere. sicut dicimus de bannito per statutū municipale. nec alius a principe p̄ huiusmodi diffidationē facere: vt p̄t̄ p̄ **D**ost. et **J**o. an. in. d. c. p̄ humani.

¶ **D**electatio. **¶** **Q**uam cōsensus in delectationem peccati mortalis sit peccatum mortale? **R**ūdeo fm̄ **B**on. in. ij. dist. xxv. q̄ sic quādo est deliberatus consensus etiam siue voluntate perficiēdi actum. **E**t iste dicit

consensus verus: **A**lius **S**o fm̄ enim dicitur cōsensus interpretatiuus. puta dato q̄ nō consentiat in delectationem. immo ei displicet et aduertit periculum. et tamen delectationem illam non repellit. sed mentem in talibus cogitationibus reuolui sinit. **E**t tunc dicunt aliqui magistri q̄ peccat mortaliter. **T**amen hoc vltimum nō est vsquequaq; certum. **M**egant enim aliqui esse mortale p̄pter talem negligentiam vbi est displicētia quātūcunq; quis periculum aduertat. tamen via securior est tenenda. **E**t sanum consilium est. vt de ipso sicut de mortali peniteat. **N**on tamen de quacunq; delectatione loquimur. vtpote de ista qua quis delectatur cogitando de pulcritudine mulieris. sed de illa que cōsurgit ex cogitatione illius operis nebarij. **D**ec **B**on.

¶ **Q**uam mulier que genuit filium ex fornicatione postq̄ factum aduultum videt eum bene cōuersari: possit sine peccato velle habere illum filium. et detestari actum fornicarium. quo eū genuit? **R**ū. fm̄ **T**hen. de gan. q̄ circa genitum in fornicatione possumus p̄siderare plura. scz substantiam actus naturam: et bonam conuersationem. et circūstantiam. quia ex fornicatione. **E**t tria prima potest quis velle etiam simul detestando circūstantiam fornicationis circa actum. quia velle. et detestari nō sunt circa idem. sed illam circūstantiam nullo modo debet velle. neq; actum cum illa circūstantia adiuncta. immo potius deberet velle talem prolem. et si esset sanctior **J**ohanne baptista nō habuisse. quia pro nullo bono creato debet aliquis consentire in dei offensam. **E**t predicta nota. q̄ faciunt ad multa. **E**t presertim de eo qui furatus est parafernum vel pulcrum vestem. et delectatur in predictis. et de eo qui furatus est gallinas pingues. et in comedendo de huiusmodi rebus furtiuus recordatur et delectat. **V**ide etiam quod notat **A**rchi. flo. in summa post **T**ho. q̄ aliquis de fornicatione cogitans potest de duobus delectari. scz de ipsa cogitatione. et de fornicatione cogitata. **C**ogitatio ipsa fm̄ se nō est peccatum mortale.

¶ **A**n autem cogitatio deliberata in vxorem vxoriam sit mortalis. **R**espondit idem **A**rchi. flo. q̄ nō sicut nec ipse actus coniugalis de se. et hoc nisi ita immoraretur in ea q̄ pullatio sequeretur in vigilia. **S**ecus ergo si in dormiendo. **A**ddit etiam q̄ oscula et tactus. et amplexus. si fiant propter delectationem extra matrimonium habendam sunt mortalia. et qui permittit hec fieri ab eo que extimat moueri amore libidinoso: mortaliter peccat. **S**ed qui permittit fieri sibi predicta credens illum moueri ex dilectione fraterna. seu honesta amicitia: seu quadam humanitate: seu more patrie non peccat. quōis hoc faciens ex libidine moueretur. **P**ermittēs autem se tangi in membris genitalibus nisi sint cōinges. vel nisi subsit causa necessitatis: vt infirmitatis et huiusmodi. credo non posse excusari a mortali. **E**t per predicta patet quid dicendum de questione quotidiana. puta an vidue que delectantur de tactibus et opere carnali q̄ habuerunt cum maritis suis peccent? **D**ico per predicta. nō esse iudicē

tandum de peccato mortali. dnmmodo consistat infra limites matrimonij. ⁊ nō sequat pollutō. Secus tñ videret dicendum. si de nouis tactibus: vel actibus delectent: vel in somnis habuerunt pollutionem recordando de marito. ⁊ postmodum delectant. tunc hoc casu videt magnuz periculum. Et licet voluntas fm fran. de ma. in primo. cogi non possit. aliqui tñ difficultat ex coniunctione voluntatis cū appetitu sensitiuo. Nā habitus in appetitu sensitiuo existentes inclinant ad talia delectabilia. Et ideo qui habent habitum de difficili resiliunt: vt in phiblocapris.

¶ Quid autē de puellis que sepius cogitant ⁊ delectant. cogitando de pulcritudine alicuius inuenis et delectantur q̄ eum vellent amplexari. tangere ⁊ osculari. Sic tñ q̄ si crederent. nō debere coniungi matrimonialiter eidem. nullo modo in p̄dictis delectarent: dico p̄ p̄dicta q̄ si dicte puelle deliberate delectent de ope carnalis. cogitando. tunc dico q̄ peccant mortaliter. nec potest dici q̄ consistant infra limites matrimonij. ex quo nulluz ibi est matrimonium. Sed de osculis et tactibus maius est dubium. tñ p̄t dici p̄ p̄dicta q̄ si in h̄mōi cogitati omnibus osculorum ⁊ tactuum sit deliberatus consensus. p̄pter delectationē libidinofam videt mortale. q̄ videt ibi corrupta intentio. Secus si ex dilectione fraterna. sicut si frater oscularet sororem ⁊ econtra. Addit etiam idem Arch. flo. q̄ mulieres ppendentes se adamari ⁊ peari: quotienscūq̄ studiose se offerunt aspectibus amatorum: vt illis placeant: totiens peccant mortaliter etiam si nil turpe agere vellent cum illis: q̄ sunt occasio efficac̄ ad ruinam illorum.

¶ Sed quid de illis qui sub specie mortificationis sp̄ialis faciunt corā se denudari mulieres totaliter vel pectora: credo nō posse excusari a mortali peccato. q̄ hoc est cōtra honestatē naturalē. Item p̄pter piculū lapsus. Item p̄pter scandalum.

Delegare est vices su-
as alteri cōmittere. Delegatus ab alio q̄ a principe: nō subdelegat. l. a iudice. l. de iudi. Et d. lex videt ponere duas regulas. Prima est q̄ iudex delegatus non potest subdelegare. etiam si infirmitate: vel alia instā causa fuerit impeditus. argu. l. pretor. §. si post. ff. de va. mu. Ista regula primo fallit: q̄ vnum articulum: vel vnum capitulum illius cause videt alteri posse cōmittere vt in de. j. de offi. dele. Secō fallit. q̄ ad hoc habet sp̄ale mandatum. Ita concludit Jo. an. p̄ text. et glo. in. c. is cui. de offi. dele. li. vj. Tercio fallit in delegato p̄consulis: vt. l. legatus. ff. de offi. p̄consulis. Ratio fm Bart. in. d. l. a iudice: q̄ delegatus est de conscia principis vel legis. Item dicit glo. in. d. l. a iudice. q̄ fallit in delegato ad vniuersitatem causarū qui equipat ordinario. Et sic nō est mirū si p̄t subdelegare vnam cām: vt notat glo. in. c. cum cām de ap. Item fallit fm quosdam q̄n̄ lis est coram ipso iam contestata. q̄ sicut pcurator: lite cōtestata p̄t alium substituere. Ita et iudex delegatus. Hoc tñ cōiter nō tenet: vt dicit Bar. in. d. l.

a iudice: nec illa equiparatio de pcuratore ad iudicem fm eum est bona. q̄ pcurator: ideo substituit post lites contestationē: q̄ est effectus dñs instātie binc est q̄ sine cām non reuocat inuitus. qd̄ non est in iudice delegato: vt. l. iudicium soluit. ff. de iudi. Secō regula. Delegatus a p̄cipe p̄t alteri delegare: de quo in. c. fi. de offi. dele. Debet tñ delegare ei qui sit als habilis fm formaz traditā de iure canonico in. c. statutū de rescrip. li. vj.

¶ Delegatus pape subdelegare p̄t: licet datus sit ex officio: vel de consensu partium: vel cum clausula p̄lectionis: videlicet q̄ s̄nō omnes: tu cum alio exequaris. d. c. fi. Ex quo Panor. ubi facit regulam singularē in facultate subdelegandi. videlicet q̄ regulariter papa cōmittendo alicui causam: non videt eligere industriam p̄sone. sed potius intendit videre negocio: qd̄ decidendū cōmittit.

¶ An autē si papa deputauit tercium delegatum cum consensu partium: possit dictus delegatus alteri subdelegare etiam inuitis partibz: Joh. an. in additi. Speculi. dicit q̄ de honestate non deberet subdelegare nisi de consensu partium. nō tñ de necessitate. q̄. d. c. fi. indistincte dat facultatem isti delegato subdelegandi. dicens q̄ delegato a p̄cipe est a iure concessum. Idem Ho. ⁊ Spe. ⁊ Panor.

¶ Deputatus cum clausula p̄lectionis nō impeditur cōmittere vices suas. ⁊ sic p̄ illam clausulam non intelligit electa industria p̄sone: nisi illud verbum geminare: puta si diceret. Tu: in exequaris. fm Bal. vt verba aliquid operent: extra de pauil. si papa. li. vj.

¶ Is cui cōmittit negocium vt p̄sonaliter exequatur: potest si partes consentiant alteri subdelegare. Hoc tñ intellige fm Panor. vbi s̄. q̄n̄ forma rescripti est fundata. sup̄ utilitate partium. Secus si cēt fundata sup̄ utilitate publica. q̄ nō cēt remissibilis p̄ ptes: vt vbi ptes tradicerēt. Secus si exp̄sse: vt tacite cōsentirent. Nota etiam ex tex. ibi. industriam ⁊ fidem. q̄ eligendo industriam ⁊ fidem alicuius. videt tacite inbibita subdelegatio. Idem si d̄ p̄sonaliter exequaris. cum limitatione tñ p̄cedenti vel si diceret. confidentes de tua industria ⁊ circūspectione. Fallit tñ dicta regula in casibus exp̄ssis in. d. c. fi. in. §. ceterum. ⁊ ibi exp̄munt: predicare crucem: excōicare: vel absoluere. dispensare cum irregularibus: vel iniūgere p̄nias. hec alijs demandare nō licet. q̄ nō sibi iurisdictio. sed certum ministerium cōmittit in hac parte. Non solum autē in casibus p̄dictis. sed etiam in omnibus alijs in quibus committitur nudum ministerium. ⁊ non iurisdictio prohibetur subdelegatio per dictum text. in fine.

¶ Ille cui papa committit inquisitionem vel p̄uisionem ecclesijs de p̄latis sine alijs ministris. quia in huiusmodi casibus industria et fides p̄sone cui committit eligi videt. non potest hoc alteri subdelegare. salvo si haberet sp̄ale mādātum subdelegandi. d. c. fi.

¶ Delegato non credit: nisi de delegationē p̄bet: nec tenet quis exequi sniam delegati: nisi ei delegatio nis l̄e oñdant: extra eo. cum iure.

q̄ proximam. xxiij. q. v. si non licet. Sicut enim non tenet quis animam suam impendere comodis alienis. Ita non tenetur pati interitum rei sue. ut saluet res etiam preciosiores. primi sui. Et ideo non potest dari certa doctrina. Quid enim si saluauit res vilissimas. et non saluauit res depositas preciosas. Ideo iudex arbitrabitur. Nec Panor. in. d. c. bona fides.

¶ Sed quero de q̄one notabili. quid si in rebus suis est plus diligens q̄ cōis hoim natura desiderat. et in rebus depositis adhibuit diligentiam debitam quātu cōis hoim natura desiderat: an teneat: si talis res fuerit deperdita: Rñ. Bar. in. l. qd̄ nerua. ff. depo. dicit q̄ tenet diligentiam p̄stare rebus depositis tantā: quantā suis. al̄s est in fraude p̄sumpra. Et fm̄ hoc videt q̄ diligentia sua erit sibi dānosa. et sic stultus erit meliōis cōditionis q̄ pitus. Dico q̄ sua diligentia nō est sibi dānosa. s̄ suus dolus p̄sumptus ex quo minorem diligentia adhibet q̄ in suis. q̄ absq̄ bona fide est. Idē tenet glo. ibi. qd̄ est notandum.

¶ Depositum si fiat gratia deponētis tñi. tunc depositarius non tenet nisi de dolo et lata culpa. In quibusdam tamen casibus depositarius tenet de leui et leuissima. P̄mo cum depositarius obtulit se deposito. tunc enim tenetur de leui culpa et leuissima. cum videatur depositum factum gratia depositarij. Secundus casus quando depositarius aliquid recepit p̄ custodia. hoc enim casu cōmuniter tenet. ut veniat leuis et non leuissima. quia contractus ille fit gratia vtriusq̄: ut in. l. contractus. ff. de reg. iur. et facit qd̄ dictum est s̄. c. Comodatū. ve nit ergo culpa in deposito. sicut in comodato. Casus autem fortuitus non imputat depositario. nisi p̄cesserit mora in restituendo. vel culpa: vel pactū. Et quo ad pactum. dic ut supra dictum est in comodato. hec habentur in dicto. c. bona fides. et ibi Panor.

¶ Ecclesia non tenet de deposito etiam quando depositum fuit factum in p̄ntia p̄lati et capituli. nisi aliqd̄ lucrū sit ecclesia inde consecuta. fm̄ Inno. p. l. licet. ff. de pecul. et mirat Panor. q̄ doc. nō ponderauerint hoc dictū Inno. quod videt satis notabile. nam qm̄ ecclesia recipit aliqd̄ lucrum p̄t dicit contractus initus gratia vtriusq̄. merito ecclesia obligari debet. sicut ex alijs cōtractibz. Sed qm̄ fit gratia deponentis tñi. nō occurrit rō. quare ecclesia debeat teneri. saltem ut sit pueniendū ad distractionem rerum immobilium. vel mobilium p̄ciosorum ex contractu p̄lati et capli non inuito ad utilitatem ecclesie cōtra caplm̄. sine exceptōe. xij. q. ij. Jo. aut̄ an. distinguit. vtrū depositū sit factū apud sacristam deputatū ad custodia vasorum. et tūc nō nō dī factū ecclesie. et sic ecclesia nō tenet. sed optet q̄ interueniat p̄ntia p̄lati et capli. Si vō depositū sit factum apud sacristā deputatū ad custodia de positorum. tunc nō requirit p̄ntia horuz: satis est enim q̄ a principio illum deputauerunt ad deposita recipienda. et sic Jo. an. vna cum glo. in. c. j. eo. tit. sentiunt ecclesiam obligari ex tali cōtractu inito gratia deponentis tñi. Et Panor. p̄ cōcordia harum

rum opi. dicit q̄ ecclesia nō tenet. quatenus veniendum sit ad distractionē immobilium. vel mobilium p̄ciosorum. et sic p̄cedit opi. Inno. Sed quatenus absq̄ p̄dictorum distractōe. ecclesia satisfacere p̄t. puta de fructibz ecclesie. ecclesia tenet. et sic p̄cedit opi. Joh. an. et glo. Si tñ ecclesia cōsecuta esset aliqua utilitatē. dic ut in principio huius. §.

¶ An aut̄ extimatio in deposito adiciat gradum. dic q̄ sic. sicut et in comodato. Et dic ut dictū est s̄. c. Comodatū.

¶ Quid si plures deposuerunt. Nunquid reddetur alteri eorum: si petet: Rñ. q̄ sic. si hoc in deponendo sit actum. al̄s p̄ pte tñi. q̄ etiam duo heredes p̄ pte agunt. ff. e. l. j. §. si pecunia. Si aut̄ duo deponant. hoc pacto. q̄ nō reddat vni sine altero hoc seruari debet. vñ si reddat vni. neuter agere p̄t si depositarius negat se reddidisse. nec reddere cogit alicui. q̄ nō illi cui reddidit. q̄ ille nō p̄t agere nec illi cui nō reddidit. q̄ nō tenet sine alio reddere. bec Hosti.

¶ Done: potestas recōmendauit aliquem in carceribus. postea dubitans. misit familiam suam ad custodia carceris. An p̄mus sit liberatus a custodia: Rñ. Bar. in. l. si vt certo. §. si de me. ff. cōmo. dicit q̄ p̄ appositionem custodis. nō videt remissa custodia: vt. l. si mei causa. ff. cōmo. Itē hoc facit fm̄ Bar. ad. q. de locatore rōcini. qui cum rōcino misit famulum. Vtrum p̄ hoc scholari cōducēt videat remissa custodia. Glo. in. d. §. si de me. videt dicere q̄ p̄pter hoc non minus scholaris tenetur. Sed Barto. dicit q̄ aut constar q̄ locauit famulū et rōcinum. non autē cum apposuit causa custodie. et tunc negligētia nunciij. nō excusat scholaris dolum. d. §. si de me. Quod intellige anteq̄ scholaris reddat rōcinum. Si enim postq̄ ei reddidit perit. non tenet: vt. d. l. si mei causa. Aut cōstat q̄ eum misit. vt custodē. et tūc si hoc fecit ab initio. scholaris nō tenet de custodia: vt patet ex p̄dictis. Aut nihil apparet. sed locauit rōcinum et famulū. simplr. et tunc in dubio nō videt remissa custodia vt. l. pe. cum sua glo. ff. vsufr. quēad. ca.

¶ Done: quidam promisit custodire castrum vsq̄ ad annum. finito anno obtulit domino. et dominus ipsum non recepit. postea inimici castrum inuaserunt. et destruxerunt. sine dolo custodis. An custos teneat: et videtur q̄ non. per. l. si mora. ff. so. matri. sed nihilominus potest salarium petere. In cōtrarium facit. l. Item queritur. §. qui impleto. ff. loca. q̄ remanendo in castro. videt remanere in eadem custodia. et eiusdē qualitatis. quā p̄mo p̄stiterat: vt. d. §. qui impleto. Sed primo tenebat de culpa. que p̄sumit adesse. vt. l. carceri. et. l. si. de custodia reorum. ergo et nunc. Sed Dynus in. d. l. si mora. dicit q̄ hoc habet locum. vbi non obtulisset domino. Idem dic in similibus. que faciunt ad multa.

¶ Quid si peregrinus intrat nauem vel tabernaz et non ostendit res quas habet. postea dicit se perdidisse certas res. an debeat stari eius sacramento. Mathens in de. ne in agro. de statu mona. prout recitat ibi Zab. dicit q̄ non. per caplm̄ si. de iure

Detractio

inr. Quia nō deserit iuramentum. nisi qñ pcedit se
miplena pbatio.

¶ Quid si res immisse sunt in nauis: ignorante cau
pone: vel nauta z sint amisse furto: Rñ. d. Car. in
d. de. post. Spe. dicit nautā vel cauponē nō teneri
ex eo: q: nō tenet nisi qñ sibi consignat. l. j. S. nautā
ff. nau. cau. sta.

¶ Quid depositario liceat vti re deposita: Rñ.
depositarius vtendo. cōmittit furtum. ff. de cōdi.
fur. l. qui furtum. z hoc intelligit qñ est exp̄sse. phi
bitum. ne vtatur: als nō. Si tñ putauit dñm per
missurum. etiam si minus pbabiliter hoc putauit
fm Host. Si tñ nō habuit cām putandi. p̄sumit
contra eum. ff. de fur. l. qui vas. S. vetare. Item in
tellige hoc. nisi deponat qd continet numero. pon
dere: vel mensura. z nō obsignet. hec em̄ excedunt
fines depositi. z transferit dñm. z sic vti p̄t. Si
vō obsignat. vel claudit. eo ipso videt pbuisse.
nisi cōtrariū diceret exp̄sse: vt. ff. eo. l. licet. S. rei.

¶ Quid si res deterior reddat: Rñ. reddita. nō vi
det. ff. e. l. j. S. si res. Hoc tñ intellige. qñ deteriora
tio facta est culpa depositarij.

¶ Heres depositarij tenetur de p̄cio rei depōsite
ignorāter ab eo vendite. immo etiā si nō sit heres:
nihilominus ab eo id qd cōsecutus est extorquet.
ff. eo. l. j. S. vlti. z. l. ij. iij. z. iij.

¶ Quid peccet qui rem suā apud alium depōsi
tam: vel etiāz iniuste detentā furtim accipit: Rñ.
fm Tho. sc̄da sc̄de. q. lxxij. Ille q̄ furtim accipit re
suam apud alium depōsitā. grauat depositarium.
q: ille tenet ad restituendum. vel ad on̄dendum se
innorium. vnde manifestum est q̄ peccat. z tenet
ad relenādam grauamen depositarij. Qui vō fur
tim accipit rem suā apud alium iniuste detentam
peccat quidem. nō q: grauet eum qui detinet. nec
tenet ad restituendū aliquid. s̄ peccat cōtra cōem
iusticiā. dum ipse sibi vsurpat rei sue iudiciū iuris
ordīne p̄termissio. Et iō tenet reo satisfacere. et da
re operam. vt scandalum pximorum si inde ortus
est. sedetur.

¶ Contra depositum. nō est locus p̄pensationi. s.
in totum: vel deductioni. s. p parte. licet cōpensa
tio admittat in alijs. si cā est liquida. ita q̄ facilem
eritum habere credat: extra. eo. bona fides. Et ibi
Panor. dicit. q̄ compensatio admittit in omnibz
que saltem in suo genere recipiūt functionem. Ita
q̄ vna res ex toto possit fungi vice alterius. vt in
his que consistunt in numero: pondere: vel mēsu
ra. In his vō que nō recipiunt functionem. cessat
compensatio. Exemplum: si teneris tibi restituere
equum. z ego teneor tibi restituere. l. certe non fi
et compensatio. q: p̄t affectio esse maior ad equū
q̄ sit quantitas pecunie. Secus aut̄ qñ nullū pos
sum p̄ndere interesse: vtp̄ta. q: tu mutuasti mi
hi pecuniā z ego tibi. l. vel quid sile.

¶ Querit de. q. quotidiana. Quidam scholaris di
misit libruz in scholis: qui subtractus fuit. nunq̄d
bidellus teneat ad emendā: videt q̄ sic. q: tenetur
ad custodiam sicut custos. Bar. in. l. si quis vxorū.
S. apud labeonē. ff. de fur. dicit q̄ aut scholaris spe
cialiter assignauit librum bidello. aut simpliciter di

misit libruz in scholis. **¶** Primo casu si bidellus resti
tuit librum socio scholaris consueto vel familiari.
si ille postmodum asportauit. nō tenet. ar. l. euz qui
et in. l. argentum. ff. cōmo. Idem dic si assignauit
eum alicui deferenti aliqd signū scholaris. z bene
nota hoc dictum fm Panor. in. c. fi. de fur. q̄ licite
quis restituit rem alterius deferenti signū illius.
ad hoc bonus tex. cum ibi no. in. c. significauit. de
app. Quod puto verum: nisi res esset valde p̄ciosa
q: tun c defacili simplici signo nō debet credi. Aut
scholaris nō assignauit specificē libruz bidello. Et
tūc videt adhuc posse distingui. fm. l. dñs. ff. loca.
an bidellus obtulerit se ad custodiam vel nō: vt in
primo casu teneat. In sc̄do nō. vel p̄t dici aliter.
q̄ aut loquimur in bidello sp̄ali. et tūc tenet. q: ad
hoc collectas z alia comoda consequit. vt custodi
at libros. Si ergo reperit in culpa tenet ex mala cu
stodia. Aut loquimur in generali bidello. Et tūc
posset p̄cedere opi. Bar. q: officium suum nō ver
satur circa custodia librorum. Sed dubitari potest
quid in ciuitate senaruz. vbi nō sunt bidelli specia
les. sed generales tñ: Et puto aduertendū esse ad
formam constitutionis. vt si tenentur custodire li
bros. p̄cedat illa opi. als secus. Nec Panor. in. di
cto. c. fi.

¶ **D**etractio. **¶** Detractores fm Rai.
sunt qui vitā et bonos mores aliorū cor
rumpere vel minuere nitunt̄.

¶ Detractio fm Tho. sc̄da sc̄de. q. lxxij. differt a
cōtumelia. dupliciter. primo q̄tum ad modū. p̄o
nendi verba. q: s. cōtumeliosus manifeste contra
aliquē loquit̄. detractor occulte. sc̄do q̄tum ad finē
intentū siue q̄tum ad nocumentū illatū. q: s. cōtu
meliosus derogat bonorū: detractor fame. z dicunt̄
verba detractois occulta. nō simplr. sed p̄cōpationem
ad eum de quo dicunt̄. q: eo absente vel igno
rante dicunt̄. etiā si corā multis als dicant̄.

¶ Quid detractio sit peccatū mortale: Rñ. fm
Tho. vbi s. q̄ quia inter res sp̄ales: fama videt p̄
ciosior. z p̄ eius defectum homo impedit a multis
bñ agendis. Ideo detractio p̄ se loquēdo est pecca
tum mortale. Contingit tñ qñq: aliquis p̄ferat ver
ba: p̄ q̄ fama alterius diminuit. et nō est detractio
formaliter loquēdo: vt si p̄ferat. p̄pter aliqd bonū
vel necessariū. cum debitis circūstantijs. Et sic nō
est peccatū. vt p̄z in denunciatiōe vel accusatiōe. Si
aut̄ p̄ferat ex animi leuitate. vel p̄pter aliqd nō ne
cessariū. non est peccatū mortale nisi forte verbum sit
adeo graue. qd notabiliter eius famā ledat. Et p̄ci
pue in his q̄ p̄nēt ad honestatē vite. q: hoc ex ip̄o
genere verborū habet rōnem peccati mortalis. z te
net ad restitutionē fame. sicut z alterius rei:

¶ Si ad peccatū alterius qd narrat. addit aliquid
notabile. vltra mortale tenet ad restitutionē fame
si illud importat infamiam.

¶ Si peccatū alterius mortale. cum esset occultuz
manifestauit als ad diffamādū. peccauit mortali
et tenet ad restitutionē fame in quantū p̄t. nisi il
lud crimen postea p̄ aliā viā esset publicatum.

¶ Si peccatū alterius occultū manifestauit alijs

non diffamandi intentione: vel alis nocēdi. sed ex quadam loquacitate nō videt mortale. nisi p accidens. videlicet si p hoc sequerēt diffamatio illius. vt qz audientes publicant.

Si defectus aliorū qui sunt venialia cōiter recitantur ex loquacitate: vel aliqua indignatiōe. nō est mortale. nisi intenderet etiā sic infamare.

Si accusauit in iudicio vel denunciāuit Plato crimen alterius. non zelo iusticie. sed ex maliuolentia peccauit moraliter. sed ad restitutionē nō tenetur. Nos quinqz casus habes p Arch. flo.

Dyaconus. An liceat dyacono corpus xpi deferre ad infirmū. & eum cōicare? **Rū.** fm **Ri.** in. iij. di. xij. q. dispēlatio huius sacri ex officio. nō conuenit nisi p̄byteris. Cuius rō est. qz ipse sacerdos representat xpm q̄ fuit mediator dei et hoīm. Dispensatio autē huius sacri est ad reconciliandū nos deo. vel ei nos foris viuendum. & ideo soli sacerdoti qui est mediator inter deum & pplm cōuenit ex officio hoc sacramentum dispensare: de conse. di. ij. puenit. **D**yaconus autē cōuenire pōt in casu. s. cum necessitate urgente eis ab ep̄o vel p̄bytero concedat hoc sacm dispensare vel p̄bytero longe posito. si tñ necessitas urget. Laicus autē dispensatio huius sacri. siue absente p̄bytero. siue p̄sente. siue iubente. siue nō. nō conuenit. d. c. puenit. Laicus tñ posset corpus xpi eleuare de lut. o. si caderet: quia in hoc sibi reuerentiam facit.

Ordinati a papa in dyaconos non possunt ab eo recedere: nec a curia romana sine eius licentia. i. q. j. filium. Ordinati autē a papa in subdyaconos nō possunt sine licentia eius ab alio ordinari: siue ad superiores ordines. pmoueri. extra de tem. ordi. cum in distribuendis. Et hoc est speciale. propter excellentiam ordinatoris: vt ibi dicit in glo. Licet autē hoc sit onus. in multis tamen est honor. **P**rimo quia nō potest talis. ppter crimen ab ep̄o deponi. sed causam instructam debz remittere ad papā arg. ij. q. vj. q̄uis. licet aliqui contradicant. **S**cdo quia nō potest ab alio q̄ a papa p̄petuo suspendi. fm **Host.** extra de tem. or. q. translationē. **T**ercio quia nō nisi septem testibus pōt conuinci. ij. q. iij. p̄sul. z. c. nullam. **Q**uarto quia non potest cogi ab ep̄o recipere ordines. ar. ix. q. ij. c. vlti. **Q**uinto quia maior honor: debet sibi q̄ alteri. extra de ma. robe. per tuas. **N**ec **Ber.** in. d. c. cum in distribuendis. **N**ota qz si subdyaconus pape de eius licentia. ab alio recipiat dyaconatū vel p̄byteratum. pdit hoc p̄uilegiū: qz ex q̄ sunt mixta p̄uilegiū z ius cōe cōtrariū. pdit vires suas p̄uilegiū fm **Hosti.**

Otrū autē dyaconus solenniter indutus pro euāgelio. possit cantare in choro? **Rū.** glo. in. c. in sancta. xxi. di. refert quosdā dicere hanc. phibitionem tñ in romana ecclesia. habere locum. Alij tñ de cardinalibus intelligunt. **H**ug. vō generaliter intelligit esse phibitum. s. cum ad legendū euāgelium est indutus. qd patz ex illo verbo. qd infra dē intra missarum. Et cā huius constitutiōis fuit honestas. hec glo. Et sic gl. videt adberere opi. **H**u.

quā approbat consuetudo generalis.

Dispensatio fm **Rai.**

D est iure relaxatio. vñ vocat vulnus. qz vulnerat ius cōe. xxiij. q. iij. **I**ta pietas

Sed nunquid dispensatio sit ius? **Rū.** fm **Rai.** dispensatio fm qz est in dispēlante est p̄as siue actus p̄atis a iure cōcessus. **S**ed fm qz est in eo tñ quo dispensatū est. sic est ius p̄uatiū. i. licentia vel p̄missio quedā alicui facta cōtra rigore iuris. sed non est ius cōe. ar. xxiij. q. ij. interfectores.

Otrū dispensatio sit necessaria in occultis? **Rū.** fm. vñ. **I**n occultis in quibz pōt dispēlari. dispensatio necessaria est. nō. ppter depositionē vitandaz qz occulta peccata vindictā non habent. s. qz de eo sup quo dispensatū est. accusari quis nō pōt. ar. extra de si. p̄. ex tua. **A**lioquin etiā post pactā p̄uiaz posset accusari. ar. xxiij. q. ij. admonere.

An autē homicida oino occultus indigeat dispensatione? **E**t an sic celebrās incurrat irregularitatē

Rū. **V**in. dicit qz si quis p̄petrauit homicidiū occultum & p̄uiaz egerit: oia delent p̄ p̄uiaz. vñ iste non est obnoxius ecclesie. qz peccatū est occultum. xxiij. q. v. xpiana. nec deo. ppter p̄uiaz. quā suscipit. **I**deo celebrare pōt & vñ ordinibz. **S**ed contra hoc dicit **Vin.** multū urget. c. fi. de tem. or. vbi dē p̄ter reos homicidiū. **E**t ideo q̄tūcunqz occultū sit homicidiū. & q̄tūcunqz p̄uiaz egerit. nō pmouet nec suscepto ordine vñt. **L**an. tñ & **J**o. vident tene re opinionē **Vin.** vbi homicidiū est occultū. & homicida egerit dignā p̄uiaz. & est secum p̄ ep̄m dispēlatum. **E**t ad. d. c. fi. rñderi p̄t qz loquit qñ talis homicida nō egerit p̄uiaz. vel secum nō fuit p̄ ep̄m dispensatum. **P**anoz. autē in. c. ex tenore. de temp. or. dicit qz qñ delictū homicidiū est oino occultū. put occultū distinguit contra. pbabile. & tunc si habemus respectū ad. l. p̄motōis publicā. **E**t tunc nullus etiā homicida esset ex p̄sse. phibēdus. qz talia solus deus iudicat. **S**i autē habemus respectū ad legem p̄motōis p̄cie. put est informata ex. l. positua. talis nō pōt pmoueri. nisi cum eo dispēlet. hec **P**anoz. **E**t intellige in hoc casu de dispensatiōe fienda a papa. nō ab ep̄o. q̄ ad illā irregularitatē tollendam. **E**t vide ad p̄dicta singulare dicitū **Inno.** in. c. cōstitutis. el. ij. de app. vt refert **P**anoz. in. c. cum n̄ris. de cōces. p̄. qz homicidiū. seu irregularitas supueniēs titulo b̄ficiū nō p̄uiaz quē ipso facto. sed opus est snia. & sic homicida iuste tenet b̄ficiū donec p̄uuet. **P**ro hoc bene facit. c. cencis. ne de. vel mo. z. c. ex l̄ris. de ex. p̄. **S**ed si homicidium seu irregularitas p̄cessit collationē. nō tenet collatio. qz facta indigno. & inabili quo ad executionē officij: vt in. d. c. fi.

Dispensationum aliqua est debita. aliqua phibita. aliqua p̄missa. **D**ebita est cum multorū scandalū timeat. l. dist. vt constitueret. **C**ave tñ ne decipiaris in scandalo. **I**tem debita est dispensatio ratione temporis: persone: vel pietatis: vel necessitatis: vel utilitatis ecclesie. vel euentus rei. et de singulis horum habetur p̄uiaz. q. vij. **S.** nisi rigor. et capitulis seq. vsqz ad. **S.** ecce. **E**t breuiter vbi cunqz

Dispensatio

Subest iusta causa dispensandi. Dispensatio debita est. l. dist. domino sancto. Et licet ex causis predictis dispensatio debita sit et peccet prelati non dispensando. tñ subditi non habent ius petendi. nisi forte supplicando. Dispensatio vō phibita est vbiq; nō potest fieri sine manifesta decoloratione ecclesie. Item vbiq; nō est iusta causa dispensandi. j. q. vij. tali. z. c. et illa. z. c. innotuit. de elec. Dispensatio vō pmissa est aliqui in casu. vt dist. l. si quis p̄sbyter. multis casib; quib; iura p̄mittat dispensationem.

¶ Quid si ep̄s dispensat indiscrete? Rñdeo si de hoc fuerit accusatus. puniendus est pena depositionis. l. dist. c. j. Sed Host. dicit hoc habere locū: si monitus sit incorrigibilis. et p̄pter hoc suspens; et suam suspensionis contemnens. etiā in sua contumacia p̄seuerat. arg. extra de p̄ben. graue. vel dicta iura intelligunt. qñ ep̄s dispēat in eo qd̄ de iure nō potest.

¶ An aut̄ ep̄s in casibus in quib; pōt dispensare conferendo bñficiū indigno. videat̄ dispensasse. Rñ. Panor. in. c. cū in cunctis. de elec. dicit qd̄ nō. immo venit puniendus. q; contulit indigno. Ita determinat glo. notabilis. in. c. vnico. de eta. z. qua. li. li. vj. Secus dicit in p̄ncipe. nam p̄nceps conferendo scienter indigno. videt̄ dispensare. dūmodo p̄lras inas possit constare de certa sciētia de indignitate. vt notat Bald. in. l. barbarius. ff. de of. p̄s. Secus in inferiori. Et sic pōt reduci ad concordiam doc. varie loquentes. Ratio diuersitatis est q; p̄nceps nō tenet adhibere cause cognitionem in dispensando. sed sufficit sola voluntas; vt in. l. de iure natura. §. qd̄ p̄ncipi. Ideo satis est qualitercunq; appareat de voluntate p̄ncipis. Et satis dicit̄ apparere. si sciens eum inhabilem. eum p̄mouit ad officium sibi legibus interdictuz. Secus in inferiore. nam in dispensatione inferioris requirit̄ cause cognitio. nam dispēare idem est qd̄ diuersa pensare. vnde ex p̄prio significato vocabuli. dispēlatio videt̄ concessa causa subsistente. et p̄missa cause cognitio. an expediat sic dispensare. al̄s non est dispensatio. sed dissipatio. vide tñ qd̄ notat Pan. in. c. p̄terea de re. co. vbi dicit qd̄ si superior p̄misit cause cognitionem. videt̄ dispensatū. al̄s secus. Et dicit hoc p̄cedere. nisi inhabilitas esset notoria. vel famosa. p̄ hoc glo. singularis. in. c. qui in aliq. l. dist. que dicit. q; circa notum: ep̄s solo facto dispensat. nō circa ignotum. Et addit. q; ibi redarguunt illi qm̄ ex contemptu ordinant aliquos. nō examinādo eos. et tñ indiscreta dispensatio redarguit. Ibi et in omnibus similibus; Idez tenet Guil. de lau. Idem tenet Arch. flo. in sum. dicens. q; si p̄latus mittit ad ordinandum aliquem irregularem. si ex auctate sibi concessa poterat dispēare. si intendit dispensare. licet non dixerit illud verbū. dispensatio vel hmoī defacto dispensat fm̄ doc.

¶ Dispensatio in multis casibus. phibita est etiā ep̄is. Primus in homicidio. l. dist. miroz. siue iusto siue iniusto. si inde mors vel mutilatio membri secuta est. Secundus de eo qui duellum iniit. siue obtulit. siue suscepit. extra de pug. in due. c. ij. Si ta

men mors vel membri mutilatio non est secuta. ep̄s poterit dispēare. Et ibi Panor. intelligit hunc casum. quando clericus sponte huiusmodi duellum iniit. Secus ergo si aliquo facto necessitas fuit inuitabilis. quia cum i. tex. requirat spontaneum actū ad depositionem. ergo non sufficit factum. nisi ad sit qualitas facti requisita. Et per. d. text. patet. q; episcopus non dispensat nisi in casibus sibi p̄missis. Nam si posset dispensare vbiq; sibi non p̄hibet. frustra exprimeret. q; ep̄s possit. De hoc tamen vide. j. ep̄s. Tercius in symonia ordinis vel beneficii scienter per symoniam acquisiti. et hodie per multas extrauagantes incurrit excommunicatio. et suspensio a quibus nullus p̄ter romanum p̄tificem absolueri potest. Quartus in illo qui cū esset suspens; vel excommunicatus damnabiliter se ingessit diuinis. de re indi. cum eterni; et de sen. ex. cum medicinalis. lib. vj. Quintus in clerico qui excommunicatus accedit ad iudicium p̄ncipis contempto iudice ecclesiastico. xij. q. v. si quis ep̄s. Sextus in bigamo et viduarum et corruptarū maritis de biga. c. j. et iij. et xxxij. dist. lector. Septimus in clerico nō ordinato ministrante. talis em̄ ministras in p̄nentibus ad ordinē quem non habet. deponendus est. et amplius non ordinandus. extra de cle. nō or. mi. c. j. et ibi dicit Panor. q; talis etiam tenet pena falsi. sicut nō habens dignitatē simulat se habere illā: vt in. l. eos. ff. ad. l. cor. de fal. Qued facit contra eos qui venientes de remotis partib; dicunt se esse doct. vbi nō sunt. puniunt em̄ pena falsi. Sed cōtra hoc opponit. nam quotidie simplex clericus dicit ep̄lam. Hosti. dicit tex. illum intelligendum. qñ in solēni apparatu nō subdiaconus dicit ep̄lam. vel nō diaconus euangelium. vel nō p̄sbyter missam. Secus autē si sine solēnitate diceret ep̄lam et. Etiam alij dicunt. q; si subdiaconus cantaret ep̄lam solēniter sine manipulo. et nō porrigendo calicem dyacono. vel sacerdoti quod est p̄rium officium eius et p̄ncipalis actus talis ordinis. Et vbi est consuetudo. q; etiam in minoribus cantet ep̄lam illo modo. nō videt̄ irregularis. Secus autē vbi cum manipulo. vel porrigendo calicē: vel vbi nō est mos. hec Arch. flo. Idem dicas de dyacono. Circa autē talem clericum nō ordinatum ministrantē. Panor. in. c. ij. co. ti. dicit q; ep̄s nō dispensat q; ascendat ad superiores ordines. sed bñ dispensare pōt. vt vtaf̄ ordine iam suscepto. Item dispensat circa bñficiū. Et Inno. ponit regulam. q; ep̄o quasi semp̄ licet dispensare in bñficio. nam dispēat cur̄ homicida: vt in. c. ij. de cle. pu. in due. et. c. studeat. l. di. De hmoī tñ clericis nō ordinatis ministrantib; vide. j. ordinatus secdo et tercio. Octauus in clerico p̄ saltū p̄moto. Et fm̄ Directoriā. li. j. hoc verum si sciēter p̄ saltum p̄motus in ordine nō recepto ministravit. et non potest tunc nisi p̄ ledem aplicam dispēari q̄tum ad ordinem suscipiendum. sed in suscepto ordine et beneficio. pōt ep̄s dispensare fm̄ Ho. Hosti. et Arch. Si tñ talis ministrat in ordine nō suscepto. et credebatur se p̄motum gradatim p̄babiliter. tunc ep̄s poterit dispensare iuo iure. Sic intellige. c. vnicū de cle. p̄ sal. promo.

Quid si puer ante legitimam etatem scienter fuit ordinatus ad sacrum ordinem, nunquid adueniente etate pubertatis teneat continere? **Glo. in. d. c. vni. co. tenet q. sic. q. statim anq. ordinaref. debebat co. tradicere. Ad hoc glo. j. q. j. pueri. vbi tenet doli ca. pacē obligari. Sed Arch. ibi post Dg. dicit q. aut ille adueniente pubertate, vult tenere clericatum, et gaudere privilegio clericali. et tunc tenet continere. al. secus. Idem Panoz. in. d. c. vni. co. Et dicit se credere hoc esse de mente Inno. et Host. q. q. doli capax possit obligari in alijs votis. vt no. Inno. in. c. scripture. de voto. Secus tñ in voto continentie. q. cum ante pubertatem nō habeat potentiam coeundi. et ignoret quid sit continere, non p̄t renūciare ei qd̄ nescit. Nec ob. qd̄ dicit q. ordo habet votum continentie annexum, q. illud verum sit aliud nō impedit. Sed hic defectus etatis cōtra riat voto tacite.**

Nunquid autē teneat collatio p̄sbyteratus vel aliterius sacri ordinis. prius minoribus ordinibus nō receptis? **Rñ. Panoz. vbi s. de mēte glo. dicit. q. tenet collatio. licet nō debeat exequi talē ordinē. vt in tex. ibi. Et p̄ hoc facit q. in primitiua ecclesia fm̄ Inno. nō erant instituti minores ordines. et tñ erat sacerdotiū. xxj. di. S. j.**

Nunquid autē teneat collatio ordinis ep̄alis nō p̄cedēte sacerdotio? **Glo. in. d. c. vni. co. tenet q. nō. Sed cōter tenet contra glo. q. teneat collatio ordinis ep̄alis. licet ordinatus nō sit sacerdos. qd̄ etiā tenet glo. in. c. sollicitudo. li. j. di. naz. p̄ posteratio in collatione ordinum nō viciat. licet impediāt executionem ordinū. Monus in illo qui ordinē furtiue recepit. Et dī quis ordinē furtiue recipere fm̄ doct. primo qñ recepit sine licētia superioris. et sine examine. vt q. ingressit se cum multitudine ordinandorū ignorante ordinatore. sc̄do dī quis furtiue ordinatus. si p̄ter conficiam ep̄i. eodē die recepit minores ordines oēs. vel aliquos ep̄i. et subdyaconatum: vel duos sacros. extra eo. c. ij. tercio qñ gradu omisso saltum facit. de hoc dictū est s̄.**

An autē ep̄s possit dispensare? dic fm̄ Panoz. in. c. j. extra eo. Aut excoicatio non fuit lata. Et tunc ep̄s poterit dispensare iure suo. Si vō excoicatio erat lata. Et tunc si intrat religionē. ep̄s poterit dispensare. non tñ iure suo fm̄ glo. in. d. c. j. que vult q. etiā cum eo qui intrat religionē nō possit ep̄s dispensare. cum recepit ordinē furtiue. vbi excoicatō lata fuit. q. tunc sic ordinatus est irregularis. Secus si fuisset cōminatio tñ. Et hoc placet Panoz. q. ingressus religionis nō tollit defectū puenientem ex p̄prio delicto. sed tribuit facilitatem dispensandi. De hoc tñ. j. Illegitimus. Si vō remanet in seculo. et tunc vt p̄moneat ad maiores ordines. solus papa dispēsat. Idem Jo. an. in ordine furtiue recepto. sed in alijs prius habitis poterit ep̄s dispē sare vide etiam Panoz. in. c. fi. eo. ti. q. qñ quis eodē die duos ordines sacros recepit. ep̄s nō dispē sat fm̄ Host. Sed in prius susceptis pōt ep̄s iure suo dispensare. nisi p̄cessisset excoicatio. Non ob. c. lras. de tem. or. vbi recipiēs simul duos ordines sacros suspendit tñ ab executione vltimi ordinis

lic furtiue recepti. et in. d. c. fi. suspendit ab omnibz ordinibus. Dico q. illud. c. fi. loquit qñ excoicatio p̄cessit. dictum aut. c. lras. loquit qñ nulla excoicatio p̄cessit.

Queritur. Quidam habitus fuit pro sacerdote. nunc opponit q. non sit sacerdos. Iste nō potest aliter pbare se esse sacerdotem. nūquid sufficiat pbare illam cōem reputationē? **Rñ. deo fm̄ Inno. q. si mouet qd̄ de qualitate extrinseca inherente p̄ sone. puta q. talis nō sit notorius. q. aut est qd̄ inter alios. et sufficit pbare q. ille cōter habebat pro notorio: vt in. l. barbarius. ff. de offi. presi. Aut est qd̄ cum ipso p̄sbytero. et tunc satis potest distingui inter antiquum et recens. nam difficillimū esset ordinato iam forte sunt. xl. anni. et forte perdidit lras sue ordinationis. pbare se fuisse ordinatum. Decimus. si quis excoicatus ordinem suscepit. de sent. ex. cum illorum. Eodem modo si suscepit ordinem sacrum existens apostata a religione. q. tunc excoicatus est. extra de apos. c. fi. Secus ergo de ordinibus minoribus. Undecimus fm̄ Directoriam in eo qui scienter recepit ordinem sacrum ab eo qui renūciavit ordini et dignitati. eo. ti. c. j. Duodecimus cum eo qui scienter celebrat in loco supposito inter dicto: de sen. ex. is qui. lib. vj. Tercius decimus cum filijs p̄sbyterorū et illegitime natis: vt in seculo ad sacros ordines p̄moneant. vel vt beneficia habeant. cum cura animarū. vel in religione. vt habeant dignitates. extra de fil. pres. c. j. et fi. et c. is qui. li. vj. Quartus decimus cum suspensio in concilio. extra de p̄ben. graue. Quintus decimus cum eo qui sententiam sanguinis dicit. vel scribit. vel artem chirurgie exercet. vel purgatiōi vulgari et vindicte auctoritatem. vel benedictionem et p̄sentiam sui exhibet extra ne der. vel mona. sniam. extra de honi. tua. Hoc verum. si homicidium vel membrorū detricatio sequat. Sextus decimus. vt duo plati vni ecclesie. equaliter p̄sint. xxj. q. ij. c. pe. Septimus decimus. vt q. vnus habeat plura bñficia cum cura. extra de p̄ben. de multa. Excipiunt tñ quidaz casus quos habes s̄. Beneficium primo.**

Sunt alij casus dispēlatōis ad papā ptinentes in quibz raro. immo nunq. dispensat. Primus qñ qd̄ scienter bis se baptizari p̄milit. de p̄se. di. iij. eos et. c. qui bis. Et idē si ignorāter. et postea cum scinitatū habuit. Silt qui bis scienter recepit eundē ordinem. j. q. vij. saluberrimū. Idē etiā intelligas de recōfirmato. ar. l. viij. di. c. j. et de p̄se. di. v. dictum. Sc̄ds est cum quis ad subuertendū fidē se fecit ab hereticis ordinari. j. q. vij. cōuenētibz. Tercius de symoniaco ex pte vtriusq. vnde v. Siue bis ordo def. sine baptimus iteret. Siue vt vertat. fidei status. ordo petat. vel si vt p̄stet. vtrinq. symon opeē vt dispēset spes irrita. p̄sus habet.

Utrum ep̄s possit dispensare cum bis qui patiunt defectum in etate? **Rñ. deo fm̄ Jo. an. q. ali quis possit. p̄moueri ad ep̄atum si non compleuerit. xxx. annum. solus papa dispēsat. extra de elect. cum nobis olim. Sed q̄tum ad alias dignitates. si tñ sint sine cura. possunt ep̄i dispensare cum bis qui cōpleuerūt. xx. annum. de eta. et quali. p̄mitti.**

Diuortium

mus. li. vi. Et hoc si aliud non obstat canonicum: ut ibi. **¶** Item vo ad parochiales ecclesias nō pnt vt idē Jo. an. notat in. c. l. canon. de elec. li. vi.

¶ An autem sufficiat q̄ annus. xx. sit inchoatus: dic p. d. c. pmutimus. q̄ non. sed requirit q̄ cōpletus sit p̄ verbū: ibi cōplenerint. Secus aut in etate q̄ requirit ad ordines suscipiendos p̄ glo. in de. generalē. de eta. 7 qua. 7 p̄ tex. ibi. qui loquit p̄ verbum. Inno. puta in. xvij. quo ad subdyaconatū. In. xx. quo ad dyaconatū. In. xxv. q̄ ad sacerdotium. Et dicit glo. ibi. certum est enī q̄ maior. xvij. est in anno. xvij. nec lra requirit q̄ sit. xvij. annorum. sed in. xvij. hec glo. Sic ergo fm glo. est magna dīa. an quis sit. xvij. annorū. 7 an sit in. xvij. anno. nam in primo casu requirit q̄ compleuerit. xvij. annos. In scdo nō. h̄ sufficit q̄ inchoauerit. Et Jo. de lig. in. d. cle. latius hoc declarat. dicit enī q̄ q̄ a lege p̄fert etas. p̄ vba ablatiua: vt in. xvij. anno. sufficit etā inceptum. Si p̄ verba genitiua. puta. xvij. annorū. optet q̄ sint cōpleti. ff. de ma. te. l. si ita scriptū fuerit. 7 Bar. in. l. si cui. ff. de le. p̄mo cōducit. q̄ cum p̄fert tps a lege vel ab hoie. si cōstat de mente. illa seruet. Si nō constat. 7 p̄fert in genitiuo. cōpleat. Si in ablatiua cum p̄positōe in. sufficit inchoari. Si in ablatiua sine p̄positōe. requirit p̄pletio: vt in de. j. de seq. pos. Si in accusatiuo cum p̄positōe. ad. uffiat inchoari. l. qui filiū. ff. ad tre. Si in accusatiuo. cum verbo significante rem p̄fectā: vt dictōe. p. vel cum futuro cōiunctiui requirit annus cōpletus. ff. de condi. 7 de. l. nō putabam. 7. l. si in annos. Si in accusatiuo sine verbo notate p̄fectione. si de fauore. h̄ annus ceptus. p̄ completo. Secus in odio. l. ad rem publicaz. ff. de mu. 7 ho.

¶ Predicta faciūt ad. q. de qua al's multū dubitatu. Dicit in cōstitutōibz familie. q̄ nullus p̄mouetur ad officīū cōfessionis vel p̄dicatōis. nisi ad minus steterit in religione p. v. annos. an requiratur v. inceptus vel cōpletus: Dic p̄ p̄dicta q̄ requirit annus cōpletus. q̄ dictio. p. signat rem p̄fectaz. vt dictum est. qd̄ nota.

¶ Quid aut̄ dicendū in casibz in quibz requirit̄ annus cōpletus. et anno illo accidit bisextus. An illi duo dies cōputabunt̄ p̄ vno: Panoz. in. c. querētī de of. del. dat̄ regulā q̄ vbi a iure dat̄ annus intelligit̄ de. cccxv. diebz continuis. nec curandū est q̄ anno illo currat bisextus. 7 est bonus tex. in. l. cum heres. §. stichus. ff. de sta. li. Sed idē Panoz. in. c. quesitū. de ver. sig. latius declarat. q̄ aut̄ term: n̄ statuit̄ p̄ numerū annorū. vel mensium 7 fm opi. glo. distinguamus inter fauorabilia 7 odiosa. Nā in fauorabilibz. si accidat bisextus. dno dies cōputabunt̄ p̄ vno. Si in odiosis. tūc annus intelligit̄ de. cccxv. diebz. licet illo anno contingat bisextus. Si aut̄ terminus statuit̄ p̄ numerū dierū. puta q̄ seruiat vel stet suspēsus p. xl. dies. 7 tunc tam in fauorabilibz q̄ in odiosis nō cōputant̄ p̄ vno. q̄ in veritate plures dies sunt.

¶ Quid aut̄ dicendū de mense: Dic fm glo. singularem in. c. q̄ sit. de elec. li. vi. q̄ dicit. q̄ fier cōputatio fm q̄ menses occurrunt. Sed pōt dari so. p̄ce-

dens: casu q̄ illo mense accidat bisextus. vt est mensis february. nam in fauorabilibz cedent̄ pro vno. In odiosis aut̄ secus. vt si dicat. stet suspēsus. per mensem. vltima die poterit celebrare. put etiam tenet Dir. li. iij. tit. vi. p. l. cum heres s. alk. vbi habet q̄ si libertas relicta ē tibi: vt vno anno seruias. dies ille nō computabit̄ in anno bisextili. sed. cccxv. dies.

¶ An aut̄ ep̄s possit dispēfare sup̄ etate quo ad ordines: Glo. in de. generalē. p̄alt. dicit q̄ nō. Idē Pau. Et in hoc ep̄i multū infestant̄ maxime a religiosis. qui fauore religionis putant hoc eis deberi. Sed idē ius est in eis qd̄ in alijs. hec Car. in. d. de. generalē.

¶ Vtrum ep̄s possit dispēfare cum his qui patiunt̄ defectuz in ordine: hoc est q̄ rōne ordinis eis deficiētis nō pnt̄ eligi ad aliqd̄ officium seu dignitatem ecclesiasticā sicut est regulariter q̄ abbas d̄ esse sacerdos: extra de eta. 7 qua. c. j. Rū. fm Job. an. in ep̄atibz solus papa dispensat. extra de off. le. q̄ trāslationē. 7 de ex. p̄te. sicut vnire. Sed quo ad alia pōt ep̄s. extra de eta. 7 qua. p̄te. vbi d̄. q̄ lz ad regimen parochialis ecclesie nō debeat aliquis nisi sit ad minus subdyaconus admitti. dispensatue tñ in minoribz ordinibz cōstituti consueuerūt assumi. dum tñ tales sint q̄ infra breue tps possint in p̄byteros ordinari.

¶ An aut̄ abbates et alij inferiores p̄lati ep̄is possint dispēfare. circa suos subditos in aliqbz casibz: Dic fm Panoz. in. c. at si. de iudi. 7 in. c. cum lator. de eo qui fur. or. re. post Inno. 7 Hosti. 7 est cōis opinio q̄ abbas vel alius p̄latus inferior nunq̄ dispensat. nisi in casibus a iure exp̄ssis. q̄ grauiora re seruata sunt ep̄is: vt in de. j. de p̄uul. 7 in. d. c. at si et in. c. cum ex eo. de elec. li. vi.

¶ **D**iuortium fm Rai. multipliciter habet fieri. nā aut diuidit̄ in fimenū in totū. Ita q̄ vterq̄ coniugū contrahere pōt. vt in maleficiatis: vel saltem alter: vt in frigidis. Aut dirimit̄ in p̄te. s. quo ad mutuaū seruitutem coniugalis debiti: seu cohabitatiōis. Ita tñ q̄ neuter eorum contrahere pōt. sicut in his qui le panē p̄pter adulteriū cōmissum. vel cā religionis post carnalē copulam. nam si aū carnalem copulā alter coniugum fieret religiosus. alter contrahere pōt.

¶ Quando vir petit diuortū allegans frigiditatem suam quō p̄cedit: Rū. fm Ho. vir hoc p̄ponēs debz esse maior annis. xvij. q̄ in hoc casu reputat̄ plena pubertas. Et si quidē mulier. hec ip̄m confiteat̄. dabit̄ a iudice tps arbitrariū. vt vnus mensis: aut trium: aut anni p̄ qd̄ sil̄ moxent̄: 7 postea irabit vir se nō posse cognoscere mulierē: nec moueri ad appetitū coitus. nam si aliquoties moueret̄: licet nō posset p̄ficere: nō esset naturaliter frigidus sed p̄ maleficiū importēs. Mulier vo irabit q̄ nū q̄ aliquo mō p̄cepit ip̄m ad hoc moueri. et vterq̄ q̄ diligētā adhibuit ad hoc. vterq̄ habebit septē p̄p̄inuos seu vicinos bone fame qui irabunt se credere q̄ illi irauerūt verum. 7 sic diuortū cele-

habet. et mulier nubet in dño. sed viro mandabit
ne aliquā ducat. Et si duxerit et cognouerit: reus p
iurij habebit. et prius matrimonij repandū erit.
Ita tñ q̄ vxor pōt eum repellere. ppter cōmissum
adulteriū. arg. xxxij. q. j. de bñdicto. Hoc dico nisi
vxor qñ fuit cōfessa frigiditate: fuisse conscia fran
dis. q: si hoc fuisset nō posset eum repellere. arg. ff.
de adul. l. si vxor. §. i. index. et §. si.

¶ Quid si mulier negat frigiditatem viri. et asserit se
ab eo cognitam: Puto standū verbo mulieris. q: q̄
videt q̄ nō assereret nisi verum esset. eo q̄ p̄ iudici
um sibi faceret. l. de habendo impotentem virum
Item cum rea sit: et si nihil pbauerit. absolūda est
vt. vj. q. vlti. actor. alioquin multi incurrerent p̄ iu
rium: vt possent separari ab vxore. Nec vera nisi for
te maritus conuincat mulierē p̄ aspectum corporis.
Si aut̄ mulier diuortij petat. ppter frigiditatem viri
et vir hoc fatef. fiet vt supra dictū est. et celebrabit
diuortij. sed si vir postea cum alia contraxerit am
bo cōiuges rei p̄ iurij habebunt. et p̄ nia iniuncta ad
p̄iora cōnubia reuertent. extra de frigi. c. laudabi
lem. Quod si vir negat se frigidū et asserit se cogno
uisse vxorem. standum est verbo viri: q: caput est
mulieris. extra de despon. impub. continebat. nisi
mulier p̄ aspectum corporis. p̄ nia pbet se virginē. ex
tra de p̄ba. p̄posuisti. que p̄batio debet caute fieri
p̄ duas vel plures matronas honestas: et de hoc pe
ritas. extra de fri. c. si. et ff. de ven. inspi. l. j. quia hec
res occulta est. et q: manus et oculus obstetricū qñ
q̄ in hoc fallit. xxvij. q. j. nec aliqua. Sed si mulier
non allegaret frigiditatem viri. sed potius diceret
eum secum vel castratum fuisse. siue defectum mē
brū patientem anteq̄ eam cognosceret. et sic diuor
tium peteret. vir vō hoc negaret. certe nō oportet
stare dicto viri. eo q̄ p̄bati pōt p̄ aspectum.

¶ Quid si p̄ virum vel mulierē petat diuortij p
pter artitudinē mulieris: Rñ. vocabunt matro
ne fidedigne atq; perite. et iurabunt q̄ diligēter in
quirent et referēt. an sit arta: et an possit fieri mater.
Et si dixerint q̄ nō sit arta. nō p̄cedet ad diuorti
um. Si aut̄ dixerit q̄ sit arta. et q̄ nō possit fieri ma
ter. incōnienti pōt fieri diuortium. et dabit viro li
centia contrahendi cum alia. sed mulieri continen
tia indicet. vt extra de fri. fraternitatis. Si tñ post
diuortium mulier inueniat qui possit h̄mōi seras
referare. repabit p̄imum matrimonij qd̄ verum
fuit etiam si vir accepat aliam. arg. in. d. c. fraterni
tatis. et ibi Panoz. tenet cum glo. l. qñ p̄ior vir erat
sillis illi qui aperuit als secus. Sed Inno. et Host.
tenent oppositum. ex quo facto humano est facta
apta primo viro. Ideo debz illa illi restitui. nam sa
tis est q̄ sine periculo corporali potuit cognosci. Et ex
ponit Hosti. absq; periculo corporali. i. morte quasi
velit q̄ et si cum periculo sit reddita apta. ex quo tñ
mortem non incidit. est restituenda primo. Et ita
cōiter tenent doct. Sed dicerem hoc dictum. p̄ce
dere ex p̄sumptione. qñ non constat de differentia
inter vtrunq; virum. nam si vir est adeo carnosus
q̄ nunq̄ potuisset deflorare virginem aut mulie
rem sine periculo mortis. scōs vō vir gracilis potu
it eam cognoscere. tunc puto q̄ nō sit restituenda

primo. licet p̄ frequentē vsum cum scōs sit reddita
apta primo. hec Panoz.

¶ Quid si petat diuortium ppter maleficium. vt
q: vir potest cognoscere alias et nō suam: Rñ. de
bet primo confiteri. q: forte hoc contingat ppter ali
quod peccatum eorum. xxxij. q. j. si p̄ sortarias. Et
sub recepto sacro iniunget eis: vt simul cohabitēt
et bona fide debet opam ad debitum carnale. et sic
p̄ triennium simul habitabunt. Quando aut̄ inci
piat currere illud triennium. Hosti. dicit q̄ a tēpe
pacte p̄nie et monitionis facte p̄ iudicē. sed Inno.
Din. et Ab. dicunt sufficere. q̄ p̄ triennij cohabi
tauerint siue ante. siue post. Et hoc placet Panoz.
in. c. si. de frigi. p̄ illum tex. Debet tñ post p̄niam in
iunctam dari p̄ iudicē aliqd̄ t̄ps arbitrarium ad si
mul cōmorandum. Et dicat aliqui necessario nō
requiri. vt istud triennium sit continuum. vñ si in
triennio fuit maritus absens in p̄grinatōne p̄. v.
menses. poterit illud t̄ps suppleri ab anteriori t̄pe
als tollerēt p̄grinatio et alia negotia necessaria. Et
credo q̄ hoc fuerit de mēte lre. sed quo ad conticent
videt lra innuere contrarium. dum requirit trien
nium continuum: et nō interpolatum: hec Panoz.
Nota etiā Panoz. in. c. fraternitatis. et c. si. de fri.
et male. q̄ ex quo vir et vxor cohabitauerunt p̄ triē
nij: nec poterunt matrimonij consummare. p̄e
sumit impedimentum p̄petuū. nam vt dicit Hof.
Sepe impedimēta ista sunt p̄petua. vt qñ mortu
us est ille qui fecit. vel qñ maleficium p̄ditum est:
vel si fuit datum in potu vel cibo. Item cum ipse
auctor solus possit tollere. non videt possibilis re
motio. cuz pendeat ex facto vnius. Et ideo tene q̄
ppter maleficium p̄cedens matrimonij. possit fie
ri sepatio seruatis tñ his que habent in. d. c. si. Et
p̄sumit maleficium p̄cessisse matrimonij. ex quo
matrimonij nō est consummatū. Quo pacto ite
rum accedēt ad ep̄m. iurantes q̄ sicut p̄miserunt:
fecerunt. et nō poterunt coniungi. et tunc adiūcto
sacro. p̄inquo. celebrabit diuortium et dabit
vtriq; licentia cōtrahendi. d. c. si. Nota tñ fm Pa
noz. in. c. laudabilem de fri. q̄ vbi impedimentum
pōt in principio p̄bati. nō est opus q̄ cohabitent
p̄ triennium vel q̄ inducant consanguineos ad iu
randum. puta si p̄batur q̄ vir habet membrū ari
dum. vel ex toto sit secus: vel quid simile. nam fru
stra expectat euentus: cuius nullus induceret effe
ctus: vt in. c. cum contingat. de offi. dele. Quod in
tellige in impedimento ppter maleficium. quia cū
illud sit accidentale. et possit remoueri ad tempus.
debent semp prius cohabitare p̄ triennium. iuxta
formam. d. c. si.

¶ Quid si alter coniugū nō vult cohabitare: Dic
illum esse ex cōicandū p̄ quē stabit. et cautionē ido
neam erigen dā: vt cohabitēt. et carnale opus attē
tent. ar. vt lit. nō contest. qñ.

¶ Quid si ecclesia decepta p̄ aliquas falsas p̄batio
nes. vel h̄mōi celebrat diuortij. et postea vir factus
est sacerdos. deinde comptum est q̄ ecclesia fuit de
cepta. nūquid iste sacerdos restituēt vxori eum re
petenti: Rñ. fm Ray. si nō potest induci ad con
tinentiam. restituēt. quia etiā monachus restituēt
k

Diuortium

retur sibi. et tenebit iste reddere debitum. sed non debet exigere. quia quantum in se est solemnizauit votum. **¶** Et si posito predicto casu. mulier quidem non repetat virum. nunquid vir poterit repetere uxorem? **Rñ.** fm. vñ. q. nō. q. vir p. sacri ordinis susceptionem p̄iudicauit sibi. de hoc dicit vt. j. s. p̄ri.

¶ Pone q. mulier credēs diuortium iuste celebratum. ingressa est monasterium. An contra veritate de iniusto diuortio: poterit virum repetere iam in sacris ordinatam v. factum monachum? **Rñ.** fm. vñ. nō. quia falsa causa nō impedit votū monachatus. ar. extra de voto. magne. et extra de conuer. coniu. ex parte. el. ij. Sed contra ibi arguit **Panoz.** q. ex q. ex falsa cā ista mulier fuit inducta ad ingressum religionis. nō valuit ingressus. arg. op. in. c. ex parte astensis de concess. p̄ben. Nam vbi cūq. potest quis gerere actum vno iure. si explicat alio iure incompetenti. nō valet actus. Ratio. quia ibi deest intentio. et in dependentibus a voluntate. magis considerat opinio q̄ veritas: vt in. d. c. ex parte astensis. et ibi colligunt doc. cōiter. q. si iudex fert sniam exprimendo causam nō concludentem. illa snia est nulla. licet ex causa nō expressa possit iustificari. Et ideo cautum est nō exprimere cām in snia. Et si vis exprimere ad decorem tuum conseruandum saltem addicias dictionē. maxime: vt ex pluribus causis. maxime t̄. nam tunc videris motus non solum ex causis exp̄ssis: sed ex alijs tacitis. nam cum quis exprimit plures causas in snia: quarum vna facit: alia nō: snia sustinet. p̄pter cām exp̄ssam. vt est text. notabilis in. c. p. tuas. qui si. sint le. Sed ad. d. c. ex parte: de conuer. coniu. **Panoz.** **Rñ.** dicit. q. illa mulier potuit moueri ex duplici cā ingrediēdo religionem. Prima et p̄ncipalis. vt seruiret deo. Alia. p̄pter lepiam alterius. credens matrimoniu solutum. quod erat falsum. Et ista scđaria erat potius impulsua. q̄ finalis. vnde licet cesset causa impulsua. nō t̄ finalis.

¶ Pone q. duo fratres duxerunt duas sorores: sine duas consanguineas. Et inter alterum et vxorē fert snia diuortij. p̄pter cōsanguinitatem. Querit vtrum alter debeat. p̄pter hoc separari ab vxore sua. **Rñ.** fm. Ray. non. q. res inter alios acta. als non p̄iudicat: extra de fi. instru. Inter dilectos. Sed q̄ cum ad carnis copulam subdistinguo. q. si alter cōiugum scit esse impedimentum inter se et vxorem: non exigit debitum. neq. reddat. Si vō credat ex causa. pbabili. reddat. sed nō exigit. Si autē credat ex aliqua causa temeraria. reddat. et si pōt dimittat erroneam conscientia. et sic exigit. extra de sent. ex. inquisitioni.

¶ Vtrum vir et vxor in causa diuortij iudicandi sint pariter? **Rñ.** fm. docto. ad paria iudicant. q. sicut viro licet dimittere vxorē ob cām fornicatiōis. Ita licet vxori virum dimittere. xxxij. q. j. si quis vxorem.

¶ Vtrum maritus p̄pter adulterium vxoris possit. p̄pria auctoritate illam dimittere. et intrare religionem vel econuerso? **Dic fm Panoz.** in. c. gaudeamus. et. c. fi. de conuer. coniug. q. sepato matrimonio. p̄pter adulterium carnale potest is qui nō pec-

cavit intrare religionem altero inuito et iuuenē. et p̄ hoc. xxvij. q. ij. agatosa. et. c. veniens. de conuer. coniug.

¶ An autē p̄pter adulterium notoriū possit maritus. p̄pria auctoritate relinquere vxorem? **Rñ.** dicit glo. in. d. c. gaudentus. dicit q. non. sed debet expectare sniam ecclesie. Et **Panoz.** ibi dicit q. doc. trāseunt cum glo. Ipse t̄ dicit glo. apte esse in contrarium in. c. fi. de adulte. videlicet q. data notoritate delicti. nō expectat snia ecclesie. Et eandem sniam tenet **Inno.** in. d. c. inquisitioni. Et bec opi. placet **Panoz.** q. hanc facultatē habet a deo. facit tex. cuz glo. in. d. c. agatosa.

¶ An autē idem sit de fornicatione sp̄iali: puta p̄pter heresim? **Dic fm Panoz.** in. c. fi. de conuer. cōiu. q. sic. p̄pter tex. ibi exp̄ssum. Et sic. p̄pter fornicationem sp̄ialem. notoriam: puta heresim: maritus pōt inuita vxore intrare religionem. et econuerso. Et sic limita dictum saluatoris. q. nō licet dimittere vxorem. nisi ex cā fornicationis. scz tam carnali q̄ sp̄iali.

¶ An autē hoc casu p̄dat maritus donationem. p̄pter nuptias. et mulier dotem. quemadmodum in carnali? **Dic fm Panoz.** vbi supra. q. sic. eadem rōne p̄ hoc. l. consensu. et. de repu. Nota t̄ **Panoz.** post Jo. cal. in. d. c. fi. de adulte. q. vir lucrat dotē vxoris. et econtra donationem. p̄pter nuptias. scaturta snia. et nō ante. q. cum illa sit mera pena. non debet imponi nisi p̄ iudicem. Adde etiam alium casum fm **Panoz.** in. c. plerunq. de dona. inter vi. et vxor. in quo vir lucrat dotem. et econuerso donationem. p̄pter nuptias. vbi dicit q. quo ad dotem lucrandam paria sunt matrimonium separari iudicio ecclesie: vel p̄pria voluntate vxoris: vel mariti: ob causam fornicationis. Et ibi addit q. maritus potest. p̄pria auctoritate. a se abijcere vxorem adulteram. Quod intellige adulterio existente notorio.

¶ Sed quō dices adulterium notoriū? **Dic fm glo.** in. c. intelleximus. de adulte. vbi dat duos modos p̄bandi adulteriū. Primus. si mulier fuit publice adulterata. non t̄n capias stricte verbum. publice. scz omnibz vidētibz. Sed intellige q. recedēs a marito suo adhesit publice cuiusdam cōcubinario nam conuincit publice de adulterio. ex quo stat in domo publice cum concubinario: vel cōuincit notorie de adulterio: ex quo in domo habet alienum virum in mensa: et in lecto: vt in. c. fi. de coha. de. et mul. Item potest conuincit de publicitate si passim admittat viros ad eam causa adulterij facit. l. palā ff. de ri. nup. Scđs modus p̄bandi si habet filiu ex alieno viro. Et intellige hunc casum. cum tanto tpe stetit. sepata a viro q. nō potuisset cōpe a marito: vtp̄ta. quia nūc peperit. et est annus q. reced sit a marito.

¶ Nunquid autē in p̄dictis admittat compensatio? Pone enī q. vxor separata post fornicationem spiritualem mariti commisit ipsa postmodū adulterium. nunquid marito reuerso et inuito: vxor possit intrare religionem. an vō debeat compensare adulterium spirituale cum carnali sicut fit compensatio q̄ vterq. lapsus est in fornicationē carnalē

tem: vt extra de adul. c. pe. 7 fi. videt primo q non q diuersarum sperum no admittit compensatio: puta tu dixisti mihi couiciu. 7 ego tibi. vel tu fuisti mihi furatus vna rem. et ego tibi aliam. 7 tunc no fit compensatio. immo quilibet pot agere p iniuria sua 7 p suo damno. In contrarium facit. q vtraq fornicatio. est sufficiens ad separationem matrimonij. ergo adinuicem admittit copensatio. Et hanc opinionem tenet Hof. in. c. de illa. de diuor. Hof. distinguit q aut accusat quis de spuali fornicatoe et ipse excipit de carnali et no est audiendus. quia si conuincat de spuali no tenet mulier secum habitare. nisi velit redire ad fidem. aut econtra. accusatus de carnali excipit de spirituali. Et pus de exceptione cognoscendum est. tanq de puidiciali cum no possit hereticus accusare vxorem de carnali. vl de alio delicto. 7 p hoc extra de except. c. exceptionem. 7. c. a nobis. Si tu vellet ille redire ad fidem. et constaret de fornicatoe vtriusq. de spuali. f. 7 carnali fiet tunc copensatio. Et hec opi. est satis equa: hec Panor. in. c. fi. de couer. coniug.

Doctor. fm Panor. in. c. cum scdm de pben. 7. c. pposuisti. de pba. ter debz approbari. primo a pstantibz. scdo in eramine puiato a doctoribz collegij. tercio in publico. qsi doctorat. quia vt p aliquo recte psumat ter debet in exercitio alicuius actus approbari: vt in simili di: de athletis. l. vna. l. de athle. l. x. Et p d. l. diaf. q approbatus a dec. corruptis. non gaudet privilegio doctoratus. Item nota q no solum ppter defectum scie sed etiam morum. potest scholaris reprobari: vt pbatur in. l. magistrros. l. de p fel. 7 me. lib. x. iuncta de. ij. de magistris. 7 ita se habet consuetudo. Et sex requirunt ad pmouendu ad dignitatem magistrerij. Primo peritia docendi scdo facundia dicendi. Tercio subtilitatis interpretandi. Quarto copia dicendi. et hec habent in. l. vnica. l. de pfe. qui in vr. constan. li. xij. Quinto motus excellentia. d. l. magistrros. Sexto motus fortitudinis vt sciat resistere aduersus vim fortune vt l. reddat. l. de pfe. 7 me. li. x. Et ideo pauci attringunt dignitatem doctoratus: vt dicit Bart. post l. y. in. l. omnes populi. ff. de in. 7 iur. Et si tpe approbatiōis. doctor habuit has qualitates si postea effectus est inutilis. debet degradari a doctoratu: vt in. l. gramaticos. l. de pfe. 7 me. li. x. Et dixi dignitatem. quia doctoratus dignitas est: vt est pulcer tex. in. c. quanto. de magi. 7 ibi dicit Panor. fm Barto. in. l. ex eo. ff. de mili. te. q nec miles nec doctor dicunt habere dignitatem. Sed aliud dixit in l. fi. l. de iudeis. vbi concludit iudeum non posse effia doctorem. cum doctoratus sit dignitas. Et factio potest dici q doctor saltem legens. incontinenti cum incipit legere. dicat habere dignitatem maxime ex eo. pbatur. quia habet a. l. in iuditione ordinariam sup scholares: vt in autentica. habita. l. ne fi. p pa. 7 si continuat lecturam p. xx. annos acquirunt dignitatem. scz comitatus: vt in. d. l. vna. Et ex bis infero q doctor maxime qui legit est pferendus militi: qui in veritate nullam dicit habere dignitatem. vt notat Barto. in Pall. l. ex eo. maxime loquendo de militibus nostri teporis qui no sunt veri milites: vt notat in. l. j. l. de iur. 7 fac. igno. ff. turba doctorum: 7 in quibusdam inges inopia facit contemptibiles: vt in simili dicit tex. xxiij. dist. le gimus. Nota etiam fm Be. in. c. bi qui. de pben. li. vj. q ille debet pcedere qui est approbatus a superiore 7 digniore. ad hoc de ma. 7 obe. p tuas. etia si alij fuerint ante in dignitate. quod nota. p militibus 7 platis 7 doc. pferendis. Nota etiam eundem Be. in. c. quis. de pben. li. vj. q abbates 7 ceteri dyocesis plati. in actibus generalibus: vt in p cessionibz. no debent canonicos ecclesie cathedrales pcedere. q illa est honorabilior alijs.

¶ An possit quis post mortem p principem nobilitari. vel recipere gradum militie: dic fm Panor. in. c. a nobis. el. ij. de sent. ex. q sic. q nobilitas est corporis principaliter. 7 hoc voluit Bart. in. l. j. l. de digni. li. xij.

¶ An autem possit quis doctorari post mortem et als fuit hoc in facto petutum. Rñ. q no. quia dignitas doctoratus potius attribuit virtuti aie: q corpis. cum approbet tanq idoneus ad docendu alios. Potest ergo cōcludi q ea que applicant corpori. pnt exerceri etia post mortē. secus in his q applicant aie. Adde etia q no. in. c. qui f sbyterū. de pe. 7 re. q rōne ecclesiastici delicti. ecclesia pot quez priuare militia temporalis. Idē dicit Panor. de doctoratu.

¶ An aut nobilis p ingressum religionis pdat nobilitate: videt q sic. quia pdit ius comitatus 7 dicitur. glo. est singularis. xxvij. q. ij. c. scripsit. 7. xx. q. iij. c. presens. q mas glo. approbat Spec. in tit. de sta. mo. Et hoc cum esset rome de facto inter. d. de rota in psona vnus nobilis. qui in impetratione beneficij dixit se nobilem. cum esset monachus. fit it sibi obiectum de surreptione rescripti. Alij dñi al legabant duas glo. expresse volentes monachum nobilitatez pdere. primam in. c. j. de pur. ca. scdm in. c. ea que. de sta. mo. Et tñ ipsis no ob. dñi de rota contrarium terminauerūt. 7 p̄cipua rōne. quia nobilitas est quoddā ius sanguinis. qd est incommutabile: vt. l. ius agnationis. ff. de pactis. Preterea sinitas etia est ius sanguinis. 7 ideo no pdit: vt l. deo nobis. l. de epi. 7 de. Item dato q pderetur tñ papa no fuit deceptus ab impetratore. sed potius in iure. quillud stabat in iure. 7 ita facit decisum et bñ fm Lu. ro. in suis singularibz.

Dolus quid sit aut lata

culpa leuis 7 leuissima: R. s. comodatu casus fortuitus. vide s. Casus fortuitus? Dolus in aliquo ptractu interuenit dupliciter. nam qsqz dat causam ptractui. vt puta. dolo te induxi vt venderes. quod als no eras venditurus. et tunc fm glo. in. c. cuz dilecti. de emp. 7 fm Bar. in. l. eleganter. ff. de dolo. non tenet contractus. p hanc rōnem inter cetera. qz dolus dans causam cōtractui manu missionis. reddit illum cōtractū nullum ipso iure: vt in. d. l. eleganter. Si ergo contractum ita fauorabilem annullat multo fortius alios

Domicilium

qui nō sunt ita fauorabiles. hoc intellige in contractibus bone fidei. Secus in contractibus stricti iuris. Nam contractus bone fidei iudicatur fm magnaz equitatē. et multa veniunt. de quibus exp̄sse nō fit actū: vt in. c. cum venerabilis. de excep. et ibi habes glo. qui sunt contractus bone fidei. et qui stricti iuris. nam contractus bone fidei vel actiōes bone fidei sunt. vt ex empto: ex vendito: ex locato: ex cōducto: depositi: comodati: pignoratitia: et ex pmutatione. Sunt tñ alie actiōes bone fidei: q̄s sub silētio p̄transio gratia brenitatē. Actiōes autē stricti iuris sunt: vt actio ex mutuo: ex arbitrio. et ex stipulatione. Nota tñ q̄ p̄ime actiōes dicunt bone fidei. nō quia tñ in eis debeat seruari bona fides. q̄ etiam in actiōibus stricti iuris. et in quolibet contractu. bona fides debet seruari. Sed quia in ipsis bona fides exuberans est seruanda. et iudex pleniorē h̄z p̄tatem ad oīa exequenda. que suadet equitas vel fides bona. Actiōes vō alie dicunt stricti iuris. quia nō venit in eis: nisi qd̄ stricte erigit natura actiōis: vel qd̄ principaliter est in obligatiōe. Quis dolo incidit in contractu. vt q̄ eras venditurus. sed p̄ dolum te induxi. vt minor p̄cio venderes. et tunc tenet quidez p̄tus. sed satisfacienduz est de dolo. vt. ff. de ac. em. et ven. l. Julianus. Excipe tñ a p̄dictis casum. fm Panor. in. d. c. cum dilecti. qñ dolo interuenit in sp̄ualibz. nā talis dolo non annullat actuz neq̄ potest excipi qñ quis fuit inductus ad bonum. q̄ non p̄t. p̄prie dici dolo. Exemplum. dolo te induxi ad intrandum religio. nem. tenet ingressus. de hoc. vide supra. Dimotū. et. j. Religio. sc̄do. Idem dicendum fm glo. notabilem. ff. de ri. nup. l. a diuo que vult hanc regulaz etiam valere in matrimonio: vt dolo induxi te ad contrahendum matrimonium. et hoc fauore sp̄ualium. Nota fm Panor. vbi s̄. q̄ licet contractus rōne doli sit nullus. tñ deceptus potest stare illi contractui. ne dolo p̄sit doloso. nam nullitas causat in fauorem dolum passi. et non decipientis. q̄ iura subueniunt deceptis et nō decipientibz: vt in. c. cum vnuerſorum. de re. p̄mu. nisi contractus sit a iure p̄hibitus: vt in. d. l. a diuo. vbi glo. notabilis. Nota etiam fm glo. in. d. c. cum dilecti. q̄ in contractibz bone fidei: si dolo dat causam contractui. nō p̄ contrahentes. sed p̄ intermediam p̄sonā tenet contractus. sed dat actio de dolo contra mediatorem. l. eleganter. p̄all. Nota etiam q̄ emptor bone fidei: non tenet de dolo mediatoris. sed potius ipse mediator. d. l. eleganter. et. ff. de p̄sone. l. ij. et. ij. nisi in subsidium. qñ. l. mediator: deficeret: vlt nō posset. l. fi. ff. de eo p̄ quem factum est. vbi dicit q̄ qñ dolosus nō est soluendo. nō est equū q̄ quis lucrēt ex dolo alieno. cum damno alterius.

An aut talis mediator possit esse testis in cōtractu p̄ eum celebrato? Rñdit Panor. in. c. et lris de transac. dicit q̄ mediator alicuius contractus p̄t describi. vt testis in instrumēto illius cōtractus. s̄z nō possit testificari vna voce: vt notat in. c. j. de testi. l. vj. Ratio diuersitatis est. q̄ in instr̄o describitur de consensu vtriusq̄ partis. qua ratione potest esse testis. Item tollit suspitio. p̄pter fidem instr̄i.

Domicilium. De hoc dictū est supra. Confessio. iij. Nota tñ singulare dictum Panor. in. c. nullus de paro. q̄ in iurbus dyocesanis spectamus domicilium et nō habitationem. vnde quo ad sacramēta necessaria ep̄s studij erit iudex competens. sed nō quo ad voluntaria. Ex quo infero q̄ scholaris. nō potest promoueri ad ordines in loco studij sine licētia sui ep̄i nam licet in loco studij habeat habitationem. non tñ domicilium: vt in. l. ij. C. de incol. l. r. Etiam infero ep̄m studij. non posse cōmutare vota scholaris extranei. quod est contra multos cōfessores ignorantes.

Dominus tēporalis. Quis dicat legitimus? Rñ. q̄ dñm iuste et legitime acquirat: aut p̄ legitimā successionem: aut p̄ consensum seu electionem populi habentis facultatem eligendi sibi dñm. aut p̄ institutionem principis. seu superioris habentis iurisdictionem in tali loco. aut p̄ legitimam prescriptionem bona fide factam. vel alio iusto titulo. vt p̄ emptionem p̄mutationem. aut donationem. et h̄mōi aut iusto bello pugnando cōtra infideles. vel p̄tra aliquē rebellē: auctoritate superioris vel principis. Qui vō alia via intrat fur est et latro. et tenetur resignare si p̄t sine notabili piculo animarum. corporum. aut rerum. tenet etiam ad restitutionem omnium reddituum quos habuit ab illis locis sic usurpatis. et vt homicida est iudicandus q̄tum ad eos quos fecit p̄ se. vel p̄ officiales suos occidi vel mulari. licet illi digni fuerint. p̄pter maleficia p̄petrata xxiij. q. v. si nō licet nec p̄t absolui. nisi disponat se ad satisfaciendum et dimittendū. si titulum iustitiam habere nō potest. ar. de pe. dif. v. falsas. Intellige qñ hoc est clarum q̄ habet iniustum titulum vel nullum. Secus in dubio vel cum dimittere nō posset sine piculo animarum: corporum: aut rerum: puta. q̄ populus poneret se in seditione. et h̄mōi. Sic nō tenet resignare nisi voluntate solum. qñ sciret p̄ certo. vel quādo talia nō imminerent. c. l. res xiiij. q. vj.

An aut in aliquibus casibus possit dñs a subditis exigere vltra consuetum vel cōe statutū? Rñ. fm Ray. et Host. potest. Et primo quidem p̄ defensione terre sue. Ad hoc em̄ tenent omnes. nō solum de rebz. sed etiaz cōp̄aliter laborare. vt sic seip̄s saluent. xxiij. q. iij. fortitudo. Item si dñs vult ire in exercitū indictū ab ecclesia vel principe p̄ hereticos vel paganos. nec sufficit ad expensas. p̄ta subditis petere moderatum subsidium. Item si in bello ex parte sua iusto fuit captus ab hostibz. nec potest se redimere absq̄ graui damno. Itēz si vult ire ad principem p̄ obtinendo p̄uilegio p̄tectionis specialis. p̄ se et subditis. et non potest comedere expensas: quo ad hoc necessarias facere. Et si aliqua alia causa similis emergat: puta. qñ maritat filiam. nam acquirit sibi affines et amicos. Aut quando facit filium militem. Aut accipit quod erat feudum suum. vel nouum acquirit. quia cum talia videant

respicere commodum subditorum. non credo q̄ dñi nandi sunt qui talia recipiunt. Vel ad refectionem pontium et viarum. vel qñ sine culpa depauperatus est: v̄ obligatus. dum tamen semp moderate: et non ad grauamen erigat. x. q. ij. vno. et extra de censu. cum apostolus. Quando v̄o dñs sine iusta causa extorquet a subditis. tenetur ad restitutionē fm Ray. vnde si velit ludere v̄l vltra vires ad vanitatem expēdere. vel si in bello. quod ex parte sua iniustum erat. cogatur se redimere. tunc si quid p̄ eum. vel eius officiales a subditis exactus est. et ad dños ipsos puenit. tenent restituere illis a quibus exactum est. si sciunt. als in pijs causis vel vtilitatem cōm. Si autē ad eos nō puenit. nihilominus debent officiales suos ad restitutionem cōpellere. et eos punire.

¶ Vtrum dominus teneatur et facto familie sue. Rūdit Panoz. in. c. licet. de restitu. spol. de mente Bart. in. l. ne quid. ff. de in cen. ru. nau. dicit dñm non teneri ex facto familie. nisi quando familia delinquit in illo officio: seu ministerio in quo est p̄positus dñs. et ipse in illo ministerio v̄tur oper. familie. Est etiā tunc: quid imputet domino. si nō eligat honestaz familiam: vt in. l. j. §. familie. ff. de publi. vbi p̄positus ad vectigal tenet ex facto familie sue. quam sibi adiunxit in illo ministerio. Idem est videre in naua. qui tenetur ex maleficio per familiam suaz facto. vt in titulo. ff. furti aduer. nau. tenet. tamen dominus civiliter. et nō criminaliter: vt in. d. l. ne quid. Et ideo si aliquis esset p̄positus ad custodiā alicuius territorij. tenet ex robana facta inde p̄ suaz familiam. siue familia sit libera. siue seruilis. d. §. familie. Ex quo inferitur potestates siue rectorem. teneri ex facto suorum officialium. l. si post. c. de asse. Et fm Bar. ibi. liberant p̄dicti exhibēdo malefactores. Et hoc cum quis exercebat officium publicum. Secus si p̄uatum: vt q̄ regebat hospitale. tunc nō sufficit exhibere malefactorem. sed est in optione damnū passi. an agat cōtra famulos. an cōtra dñm seu hospitem: vt in. l. vna. ff. furti aduer. nau.

¶ Secundo queritur. an dominus agri seu territorij teneatur p̄ maleficio facto sup suo dominio? Rū. Panoz. vbi s̄. dicit. q̄ communiter tenet. q̄ licet si dominus fuit sciens. et potuit prohibere. et nō prohibuit. nō etiā debet pati vt maleficio cōmittatur super suo. l. j. c. de sal. mo. Secus autē si prohibere non potuit. l. j. §. is autem. ff. si fa. fur. fe. Et idem dic de villa: seu castro: vt teneatur. si potuit prohibere. et non prohibuit. licet in hoc vltimo aliter sentiat glo. in autērico. vt nulli. §. qñ. coll. ix. Sed p̄mū cōiter tenet: vt notat Bart. in. d. l. ne quid. Idem. d. An. et Job. de lig. civiliter tñ. et non criminaliter.

¶ Tercio quero. nunquid extraneus sciens maleficio et non prohibens: teneatur ex sola scientia: vel ex quo non reuelauit maleficio cōmittenduz p̄supposito q̄ in solo suo maleficio non cōmittatur. Glosa in. l. culpa. ff. de reg. iu. dicit fm leges q̄ non: si non fuit in aliquo particeps delicti. Secus de iure canonico. Idem tenet glo. in. l. vtrum

ff. ad. l. pom. de pari. Bar. in. d. l. vtrum. dicit glo. p̄cedere regulariter. Fallit tamen fm eundē Barto. in. d. l. vtrum. et in. l. occasorum. ff. ad fill. vbi p̄mo facit regulam q̄ sola scientia de maleficio cōmittendo. non facit quem teneri. Excepi: nisi maleficio debeat cōmitti in dñm: vt in. d. l. occasorum vel in patrē. vt. l. ij. ff. ad. l. pom. de pari. vel in principem. seu in rempublicā cui quis subest: vt. l. quis quis. c. ad. l. Jul. ma. Si v̄o debet cōmitti in alium. non punit quis ex sola scientia. nisi fuerit particeps. vt dictum est. Panoz. etiam dicit idem in clerico non reuelante delictum contra episcopū vel sacerdotem parochialem. cum isti sint parētes spirituales istius. et habendi in maiori reuerentia: q̄ cardinales: vt in. c. pictatum. xxx. q. ij. Et p̄dicta vera fm Panoz. secuto maleficio. Si autē non est secutum. tunc secus. nisi in crimine lese maiestatis. vt. in. d. l. quisquis.

¶ Quarto pone statuto cauet q̄ si quis fuerit derobatus in villa. q̄ teneatur illa ad extirpationem. viator: nunc conqueritur de expoliatione. et petit vt villa cogatur ad emendam. nunquid debet statari iuramento istius viatoris? Rū. Panoz. in. c. super eo. de his que vi me. dicit q̄ violentia debet probari p̄ testes. per text. illum notabilem. vbi habetur q̄ probata violentia per testes. res amisse p̄bantur per iuramentum. et super valore rerum amissarum. taxatione iudicis p̄missa. Et sequuto perentis iuramento fit condemnatio. Super delicto autem vel violentia non statari iuramento conquerentis. quia delicta debent dilucide probari vt in. l. sciant cuncti. c. de proba. vel saltem probabit per indicia violenta. vt quia visus est ire eques cū valisio. et redijt pedester. vel h̄mōi.

¶ Sed dubium est. nunquid super quantitate rerum amissarum: debeat statari eius iuramento: cum hic concurrat difficultas probandi. quia forte solus erat quando fuit derobatus. et nemo vidit quid portaret in valisio. vel marsupio. Item hic cōcurrit odium spoliatoris. Sed contrarium cōmuniter tenet. quia licet hic concurrat maleficio. tamen villa que conuenitur non commisit maleficio. sed tenetur de maleficio alterius vigore statuti. et ideo non debet statari iuramento illius. cum nō agatur contra delinquentem. Secus si agaretur cōtra illum qui derobauit. Ita cōmuniter cōcludūt legiste. in. l. si quando. c. vnde vi. Nec Panoz. in. d. c. super eo. Idem tenet Bart. in. l. j. ff. quādo ex facto tu. et ibi facit regulam generalem. q̄ vbi aliquis conuenitur ex dolo alterius. non admittitur probatio per iuramentum in litem. Et facit hoc q̄ si statuto cauetur. q̄ pater teneatur soluere. p̄ filio delinquentē. et filius fuerit condemnatus p̄ delicto ob contumaciam q̄ hec probatio nō sufficiat contra patrem: nisi contra eum vere probetur crimen. Idem tenet Dy. Adde p̄dictis que d̄ singulariter dicit Inno. in dicto. c. super eo. q̄ cum ille text. loquatur de vi. habet locum in qualibet vi. siue sit compulsua. siue ablatua. siue expulsua. Idem in turbatiua et inquietatiua. nam in omnibus his potest vis verificari. Et ex hoc inferitur. q̄ si propter

Donatio. j.

gentes armatas venientes versus me. pbabiliter fugi. q̄ de omnibus damnis mihi illatis debet stari iuramento meo. Idem dicit si dñs alicuius loci in iuste bannierit aliquē subditum. nam si bona sua sunt postmodum occupata: debz stari suo iuramento sup̄ rebus amissis. Idem concludit in furto: qd̄ in vi. cum eadem sit ratio. vt conueniat fur de suo delicto 7 sit difficile pbare res amissas. Idem dicit Inno. si cōuentus redargueret de dolo: vt in odium: doloſi: 7 ppter difficultatem pbandi. stetur iuramento partis. Ex hoc inferit q̄ si ego deposui penes te saccum sigillatum: 7 tu mihi restituisti sine sigillo. q̄ si conqueror de pditione aliquarum reruz debet stari iuramento meo. quia in actione depoliti venit dolus: vt in. c. j. de depo. vnde dolose fuisti versatus tollendo sigillum. Idem tenet Bart. in. l. in actionibus. ff. de in litem iur. Sed vt dixi: prius debet pbari furtum. seu maleficium. Quō aut pbabitur: Panor. vbi s̄. dicit q̄ ppter difficultatē pbandi admittunt testes qui als non admitterentur. vnde p socios 7 familiares pbabo q̄ fur intrauit domum. Item ostium videt fractum: vel quid simile. nam cum de nocte regulariter: vel in die nō sint nisi socij in domo: vel domestici. oportet necessario: q̄ illi admittantur in testes. Dicitur etiam q̄ vbi opus est. pbare res amissas. pōt fieri pbatio p domesticos 7 familiares qui viderunt illas res precedenti die. 7 de nocte senserunt furem et iurgentes nō reppererūt illas res. vt notabiliter dicit Bart. in. d. l. i. q̄.

¶ Quid si subditi habent vsuarium in aliquo nemo re. 7 dñs aufert eis. nunquid tenet ad restitutionē aut aliquis abstulit eis aliquid. nunquid sufficit si satisfaciat dño illorum: Rñ. fm. v. y. tales subditi si ita sunt serui. q̄ nihil habent. p̄rium. sed peculium. si quod habent: est in potestate dñi: vt reuocet qñ voluerit. 7 ipsum vsuarium habent p peculio: dñs potest reuocare. Item etiam de damnis eis illatis ab alio sufficit satisfieri dño. Si aut tales subditi sunt. q̄ nihilominus habent res suas. p̄rias. tunc nec dñs potest eis auferre vsuarium. nec de damnis eis illatis potest dño satisfieri. 7 si essent tales subditi q̄ eorū dñs posset de cōsuetudine quantum 7 qñ vellet de bonis eorum capere. quia in talibus restringēda est huiusmodi abulio 7 extorsio: potiusq̄ relaxanda fm eundē. v. y.

Donatio. p̄mo inter viuos. qd̄ sit: Rñ. fm. Hosti. est rei licite nullo iure cogente: mera liberalitate facta collatio.

¶ Quis potest donare: Rñ. fm. Do. donare potest paterfa. 7 dñs rei. Non ergo seruus. nō filiusfa. ff. eo. l. filiusfa. Item: nō minor. xxv. annis: nisi maior: factus ratum habuerit: vt. l. si ma. fac. rat. ba. l. si. multo min⁹ pupillus qui alienare nihil potest sine tutoris auctoritate. ff. de acqui. re. do. l. pupillus. De filio tñ fami. dicit q̄ si habet peculium castrense: vel quasi. donare pōt. vel si habet liberā administrationem peculij pfecticij. 7 hoc ipm̄ sit specialiter ei pcessum: vel si est filius comitis: vel mar-

chionis: vel senatoris. aliter nō. quantumq̄ magnus 7 discretus. d. l. filiusfa. Item nec in dachus: nec conuersus. l. iij. di. abbati.

¶ An autez furiosus: vel pdigus possit donare: Rñ. de furioso nō est dubium fm glo. in. l. j. ff. de cu. fu. q̄ donare nō potest. q̄ statim adueniente furore. ipso iure est sibi interdicta administratio: durante furore. quo tpe ad curatorem p̄tinet administratio. Si tñ iste furiosus haberet lucida interval la. tunc administrare posset. 7 hoc patet p Bar. in. l. cum alijs. l. de cu. fu. vbi summamdo illa. l. sic dicit. Curator furiosi cessat in administratione tempore dilucidi intervalli. 7 eam reassumit reuertēte furore.

¶ Quid aut de pdigo: Bart. in. l. tres tutores. ff. de admi. tu. in. l. is cui bonis: de ver. ob. sequēdo glo. ibi. 7 glo. in. l. j. ff. de cur. fu. p̄cludit. q̄ h̄ q̄s sit manifeste pdigus. tum valēt gesta p̄ eū: nisi interdicitur sibi administratio. immo notabiliter dicit credis: tu: q̄ si iudex p̄nanciet te pdigum: nec det tibi curatorem: nec interdicit administratōez q̄ sufficiat. non credo q̄ illa pronunciatō sufficiat. vt in. l. Julian. ff. de cur. fur. Et ratio: quia aliud est prodigalitas: et aliud interdictio seu curatoris datio. que habetur p̄ interdictōez: vt. d. l. Julianus.

¶ Done q̄ iudex faciat p̄conizari p̄ civitatem. q̄ nullus contrahat eū tali: an illud sufficiat ne quis contrahat cum eo: Guido de su. dicit. q̄ nō. quia debet fieri cum cause cognitione. Bart. dat aliam sol. quia lex dicit q̄ debet fieri pdigio interdictio. Preconium aut̄ nihil releuat: cum ipsi pdigo debeat interdici: vt. d. l. Julianus. Puto tñ q̄ dādo curatorem videat̄ interdiciere: vt. l. i. curatorem. l. de in integr. re. mi. Querit glo. in. d. l. is cui. Done q̄ est datus curator alicui tanq̄ pdigo: qui nō est pdigus. an valeat. Glo. v̄ dicere q̄ nō. S; Bar. ibi distiguit. q̄ aut q̄ris de tutore v̄ curatore dato pupillo: vel adulto: cum nō sit. Et dico q̄ non valet datio: vt tenet glo. in. l. i. l. qñ puo. nō est ne. Qñq̄ datur curator: ei qui non est pdigus: vt pdigo. 7 valet datio. si non est expressus error in sentētia. Ratio q̄ me mouet: est. Esse pupillū: vel adultum declarat natura. sed esse pdigū spectat ad iudicē. Et ideo videt̄ ius facere illud quod iudex dixit. 7 istam distinctionē tangit glo. in. l. j. l. de cu. fu. 7 tene menti. Dec Bar. Idem dicunt quidaz si pater dat in testō curatorem alicui tanq̄ pdigo: v̄ furioso: vel dari dicit. 7 eius assertioni stat. 7 datur curator: etiam si nō sit furiosus: vel pdigus: vt. ff. eo. l. pe.

¶ Done iste prodigus ad sanos mores reuertitur et non est pdigus. an desinat habere curatorem: vel sit necesse officium iudicis: Jaco. de are. dicit. aut est manifestū. 7 tūc ipso iure desinit esse sub curatore. Aut nō est manifestū. 7 remanet officio iudicis: vt. d. l. j. ff. de cu. fu. Et hoc placet Bar. in. d. l. is cui.

¶ Item nec pōt donare is cui alienatio p̄legē interdicta est: vt q̄ cōmisit crimē lese maiestatis. l. ad. l. in. l. ma. l. vlti. Item nec hereticus. l. de here-

icio. I. manicheos. Item nec cōdemnatus de publico crimine licet ante iniām donare possit. ff. eo. l. post cōtractum.

¶ Cui pōt donari? Rñ. cui libet. nisi p. l. phibeat sine sit pñs: sine absens: notus: vel ignotus. Item patris. et filio. extraneo m. l. e. l. siue. nam filio. fa. suo. q̄. diu est in p̄tate patris: nō valet donatio. sed cōualecit p̄ emancipationē. nisi fuerit reuocata vt. d. l. siue. Item valet donatio amico. et amice etiam meretrici.

¶ Quid aut de milite: an possit donare meretrici? Rñ. Bar. in. l. miles ita. §. mulier. ff. de mili. te. dicit p̄ illum. §. q̄ miles non pōt relinquere mulierem. de qua est turpis suspitio. et idē habet in. l. mulierē ff. de his qui. vt in di.

¶ Sed quid in cōcubina? Vtrum miles possit sibi relinquere? Cui. dicit q̄ nō. vt notat in. l. affectionis. ff. de dona.

¶ Quid in puero qui donat vel legat alicui mulieri cōcubine vel alij in qua est suspitio? Glo. in. d. §. mulier. dicit q̄ valet: vt. l. donatōnes in cōcubina. ff. de don. Sed in legato est exp̄ssum in. l. qui concubina. de le. iij. r. l. Item legato. e. ti.

¶ Sed quid in derico qui tenet cōcubina. et legatū relinquit? Rñ. malumbra dicit q̄ nō pōt. vt in. d. §. mulier. nam sicut miles secularis militie nō pōt Ita nec miles celestis militie. Et p̄ hoc glo. in. l. miles. ff. de re iudi. Idem Bar.

¶ Quid in ea quā quis retinet. tanq̄ vxorē quam in vxorē hie nō pōt. rōne cōsanguinitatis. vel alia rōne. An p̄t quis relinquere legatū? Bar. in. d. §. mulier. dicit q̄ veritas est ista. q̄ aut mulier iurat n̄mōniū nō cōsistere. h̄ credit illud valere. tūc valet: vt. ff. de le. j. l. si. Aut mulier sciebat n̄mōniū nō p̄sistere. et tūc in eius p̄sona legatū nō p̄t p̄sistere: vt. l. vxori maritus. ff. de iur. le. Aut dubitaf̄ vtrū scierit vel ne. et in dubio p̄sumit ignorantia. vt in. d. l. si.

¶ Donatō facta filio emācipato. siue alicui de liberis uō ex̄tibi in p̄tate donator. siue etiā extraneo reuocat. p̄ter. v. causas ingratitudinis. Prima si donator atroxes iniurias donator intulit: vt q̄ dixit ei in platea v̄ loco sili. q̄ erat fur: v̄ aliud sile Et glo. i. l. si. l. de re. do. sup. v̄ atroxes. dicit q̄ cōsiderant̄ ex tribus. s. ex q̄litate iniurie. ex loco: et ex p̄sona. In si. de iniur. §. atrox. Secūda si man⁹ impias in eū iniecerit. Tercia si graue dānū rerū suarū intulit. Et fm̄ Jo. an. hoc arbitrio iudicis relinq̄t. Qd. si graue dānū dicat. nā p̄t esse graue dānū nō solū in tota substātia: vel maiora p̄te. verū etiā extra maiore p̄te. Quarta si vite piculū ei inferre attemptauerit. vt q̄ eū toricare voluit. etiā si non sit secutus effectus. Quinta si p̄ditionē apposita nō impleuit. De his causis h̄ in. d. l. vlti. Prima v̄o quatuor tāgunt: extra eo. c. vlt. vbi Panoz. addit sextū casum. Si donatarius neglexerit alere donatores inopē: vt h̄ p̄ glo. in. d. l. si. l. glo. in. l. In p̄denatione. ff. de re. iur. teneat p̄trariū. Sed q̄. in. d. l. si. dicit q̄ aut donatio p̄sistit in magna quantitate. et habet locū glo. in. d. l. si. Secus si in puare. Et Panoz. dicit q̄ hec distinctio est satis equa. nā ille qui

donat magna. pōt equipari patri. sed filius tenet alere patrē in opem. l. si quis. ff. de li. agno. ergo magna ingratitudinē p̄mittit nō subueniēdo ei in necessitate sua. Et nota h̄n̄ hoc. q̄ sepe accidit in istis mulieribus. maxime senibus. q̄ donant fere oia bona sua. et demū negligunt alimētari a donatario. nā poterit reuocari donatio. Mater v̄o q̄ donauit filio. et postea trāsiuit ad scōda vota. donationē reuocare nō pōt. nisi ex tribus causis. s. si vite eius in si die vel in eam manus inferat. vel iacturā totius eius substātie moliat. l. de re. do. aut. hec q̄. Est autē hoc ins reuocandi p̄sonale ab vtraq̄ p̄te. v̄n̄ nō trāsit ad heredes donatoris. qui tacuit sup̄ hoc in vita sua. q̄ tacēdo renūciasse videt. nec ad heredes donatorij. d. l. vlt. Verita em̄ et demerita sunt p̄sonalia. Hoc intellige si p̄dicti scierūt eam ingratitudinis.

¶ Quid aut si donator ignorauit in vita ipsius donatorij. An possit agere cōtra heredē ipsius donatorij? Rñ. Panoz. in. c. si. e. ti. post Jo. an. dicit. q̄ si si ignorauit ingratitudinē cōmissam in vita donatorij. vel si scuit. et nō habuit t̄p̄s cōpetens ad agendū. arg. in. c. cum in veteri. de elec. r. i. p̄ text. qui ponderat: q̄n̄ donator tacuit. h̄ nō d̄ tacuisse si ignorauit: vel nō habuit t̄p̄s cōpetēs ad agendū Et p̄ hanc rōnem videt idē dicendū in herede donatoris: vt possit agere cōtra donatariū. Sicut in fili dicit glo. in. l. fidei cōmissum. l. de fidei cō. q̄ si legatarius iniuriā intulit testator. si testator ignorauit in vita ex hoc poterit agere heres. et facit qd̄ notat glo. in. l. fororē. l. de his qui. vt indig. Et ex illis glo. videt inferendū. q̄ si donatarius carnalr̄ cognouit vxorē donatoris in vita sua ipso ignorante in vita. q̄ heres su⁹ poterit agere ad reuocandū donationē. q̄ nō d̄ tacuisse: ex quo ignorauit. De hoc vide s. adulteriū. r. j. v̄ usufructus.

¶ Vtrum collator: b̄ficij possit reuocare collationē ob ingratitudinē cōmissam in ipsius p̄sona? Joh. an. et cōter doc. tenet. q̄ nō. q̄ collatio b̄ficij non est p̄prie donatio. nā tenet collator ex necessitate officij cōferre. Donatio autē fit ex mera liberalitate. et sic iura loquētia de donatōne nō habent locum in collatione b̄ficiorum. Etā collige q̄ reuocatio donatōis ob ingratitudinē habet locū d̄taturat in donatione. p̄prie sumpta. et iō posset nō immerito artēptari. q̄ donatio facta p̄ter merita p̄cedentia. nō reuocat ob ingratitudinē. q̄ illa nō est mera donatio. sed quedā remuneratio.

¶ Querit de notabili. q. Quidam baro edificauit monasteriū. et religiosi dicti in d̄asterij cōmiserunt ingratitudinē p̄ hūc baronē. in casibus exp̄ssis in. d. c. si. nun qd̄ reuocabit illa donatō? Spe. ponit hāc q. eo. ti. et refert duas opiniones. Prima dicit q̄ sic et q̄ ob hoc monasteriū destruet. sicut in fili videmus: q̄ ciuitas q̄q̄ submitit aratro. p̄ delictū ciuiū. Iuxta nota. p̄ Bart. in. l. aut facta. ff. de penis. Itē puat ciuitas dignitate ep̄atus. p̄ter delictum ciuiū: vt in. c. ita nos. r. v. q. ij. Alia opinio est. q̄ monasterium non destruat. sed expellentur persone. et alie substituentur. et hec opinio videtur equior. vt sic potius puniantur persone q̄ ecclesia

et cum hac opinione transit ibi Spec. Idem Panor. Glo. etiam addit alium casum in. d. c. si. scz ex psumpta voluntate testatoris. cessante omni ingratitudine. vt ppter supuenientem natiuitatem filiorum. 7 de hoc vide Panor. in. d. c. si. post Barto. in. l. ticia. §. imperator. ff. de leg. ij. vbi dicit. q. q. querimus de reuocatione fienda ex psumpta voluntate donatois. q. q. per remedium querele inofficiosa. respectu filiorum existentium tempore donationis. vt quia effudit patrimonium. donando nihil. vel parum relinquendo liberis. Prmo casu aut donatio est facta in personam liberti. vel extranei. 7 reuocatur in totum. ipso iure. quasi donator hoc tacite intellexerit. vt in. l. si vnq. cum glo. sua. C. de re. do. Aut donatio fuit facta in personam vnus ex liberis. 7 tunc non reuocatur in totum propter natiuitatem filiorum. sed vsq. ad debitum bonorum subsidium. id est vsq. ad legitimam. que debetur iure nature. Et ita intelligatur. l. si totas. C. de inoffi. do. Et ex hoc infert Panor. q. donatio facta monasterio. nō reuocat in totum. de stricto iure. ppter natiuitatem filiorum. quia monasteriū hē loco filij. Item quia donatio est facta in fauore anime. que nō debet esse minus fauorabilis q. filius. vt in autentica. si qua mulier. C. de sacro san. ecccl. Et hoc etiam sentit glo. in. d. c. si. dum dicit. q. donatio ibi fuit reuocata in totum. iure poli. i. celi. scz ex quadaz equitate naturali. nō iure fori. Secdo casu dicendum q. aut donatio fuit facta vni ex liberis. 7 non reuocat per alios liberos. nisi vsq. ad debitum bonorum subsidium. etiam si donatio fuit in officiosa. re 7 consilio. Aut donatio fuit facta alteri et tunc si liberis fuit aliquid relictum. non reuocat nisi vsq. ad debitum iuris nature. Si vō nihil reliquit 7 donatio est inofficiosa. re 7 consilio. reuocat in totū. Si aut fuit inofficiosa. re tmj. 7 nō consilio. tunc nō reuocat nisi vsq. ad debitum iuris nature. Intellige qd. dicit de donatione facta filio. qm tenet vt q. emancipato. vel filiofa. ppter merita.

¶ Quero an ipsa donatio reuocetur. ipso iure. vel querela pposita? Rñ. Bar. in. d. §. impator. dicit. q. reuocatio q. fit ex psumpta voluntate donantis p. d. l. si vnq. fit ipso iure. adeo q. res pōt vendicari. 7 possessio cōdici. Sed reuocatio. q. fit p. titulum de inofficiosa donationibus nō fit. nisi pposita querela. vt in. l. j. C. de inoffi. dona.

¶ Quid si pater donauit inofficiose. 7 iurauit non venire cōtra. An filius possit agere querela? Rñ. Bart. vbi s. q. qm cōtractus infirmat rōne alterius. nunq. iuramento contrahentiū. confirmat. qz esset in alterius dispendiū. vt extra de pac. c. quis et de iureiur. c. licet. li. vj. Sed hic donatio inofficiosa infirmat fauore filiorū. ergo rē.

¶ Quero vtrum dicte legi. si vnq. possit renunciari. vt puta. dono bona mea. 7 volo q. ppter supuenientes liberos nō possit reuocari? Rñ. Bar. vbi s. q. q. tum ad illam reuocationē fiendam p. tit. de inoffi. do. nō pōt renunciari. q. fit donatio in fraudem filiorum. Et tum vō ad reuocationē que fit p. d. l. si vnq. secus. nam reuocatio que fit per. d. l. si vnq. fit ex psumpta voluntate donantis ppter

liberos. 7 c. vlti. xvij. q. iij. dicit. de quodam qui filium non habebat. nec habere sperabat. vnde si ex pisse voluit q. in casu existentium filiorum nō posset reuocari. ille leges nō habent locum.

¶ Quero quid si in dubio aliquis donauit simpliciter. et habuit liberos. An ille qui donauit habebit necesse pbare q. non cogitabat se habere filios? An alius cui donauit habeat necesse pbare q. voluit istam donationem valere etiam existentibus liberis? Bart. in. d. §. impator. dicit q. tres sunt casus. Quandoq. quis cogitat expresse se habiturum filios. et non habet locum. d. l. si vnq. Quandoq. se non habiturum. filios expresse cogitat. 7 tunc habet locum. d. lex. si vnq. Quandoq. quis donat. nec cogitat de hoc vtrū sit habiturus filios vel nō. tunc si liberi supueniant habet locum. d. l. si vnq. et. d. c. vltimum. qd. dicit. nec putabat se habere filios. Sed ille qui nō cogitat. sic. vel nō. nō putat se habiturum filios. cum habuit animū indifferentē nec ad aliquā partium cogitauit. p. hoc. ff. de fur. l. falsus. §. si iactum.

¶ Quero. d. lex. si vnq. loquit de eo qui donauit omnia bona. vel partem bonorum. Quid si donauit vnā rem. an habeat locū. d. lex. Bar. vbi s. dicit q. sic. nam. d. l. si vnq. loquitur in omnibus bonis. vel parte bonorum. sed pars bonorum idē est q. certa res. Et hoc quādo donatio facta est extraneo. Secus si vni filio. vel loco pio. quia non reuocatur. nisi excederet debitum bonorum subsidium. Nec Barto. Quidam tm quo ad primum credūt q. non reuocabit. qm res nō esset magni p. cij. qd. videtur equum.

¶ Quero: pone filij sunt nati. et sic donatio est reuocata ipso iure. demum in cōtinenti sunt mortui. An ista donatio reconfirmet? Bar. vbi s. dicit q. nō. q. sicut actio semel extincta non resuscitatur. Ita donatio semel extincta. nō reuocatur. vt. l. meuius. §. duobus. de l. ij.

¶ Quero: mulier donauit simpliciter. 7 iurauit se non reuocaturam illam donationem. Nati sunt filij postea. An iuramentum reuocationem fiendam impediatur. p. d. l. si vnq. Bar. vbi s. dicit. q. d. Recuperus de sancto geminato. 7 Franciscus de p. f. et ipse consulerunt. q. per tale iuramentum non impedit reuocatio. nam illa reuocatio legis. si vnq. fit ex psumpta voluntate. que est. vt si de liberis cogitasset. non donasset. Sed ista eadem conditio inest iuramento. ergo non impedit reuocationem.

¶ Quid si in donatione pactum fieret q. donator donationem p. tertiū alicuius ingratitudinis nō reuocaret? Rñ. dicit Asten. lib. ij. ti. xx. q. tale pactū nō tenet. q. equitati naturali cōtrariū esset. l. q. aliquis impune ingratitudinis vicium cōmitteret. C. de inuti. stip. l. ex eo. Sili si quis impugnat eū. a q. habet bñficiū. p. dicit bñficiū. extra de postulādo. c. vlt. Sic etiā p. dicit feudū. dis. xvij. si impator. vel legatū. ff. de inoffi. te. papianus. §. meminisse.

¶ An autem donatio inter coniuges valeat? Rñ. q. aut donatō facta fuit quando matrimoniū fuit contrahendum. puta inter spon. u. m. et spon. iam.

Aut qñ fuit cōtractum. Si primo mō. aut nuptie sequebantur. aut non. Si sic. tenet donatio. etiam si alter inde fit pauperior; alter ditior. etiā si sponsa deducta fuerit in domū sponsi. que ppter eratē nō poterat esse vxor; qd̄ est verum fm̄ Host. nisi sit p̄ rima p̄b̄ertati. ff. eo. inter eos. Si aut̄ nuptie non seq̄bāt. aut hoc est ex pte donatoris aut nō. Si sic aut donauit sponsus sponse. aut eōuerso. Si primo mō. aut osculum nō interuenit. et sic reuocatur donatio tota. licet em̄ donatio illa fiat simplr. inest tñ conditio tacite. l. si matrimonū sequat̄. Aut interuenit osculum. et tunc medietas reuocat̄. Si vō donauit sponsa sponso; reuocat̄ tota. siue interuenit osculum. siue nō. l. de do. ppter nup. l. cum veterum. Si vō donatio fuit facta post matrimonū contractum. aut dans fit paupior. recipiens m̄ non fit ditior; puta. si emat inde vnguentavxon; vel mulier cōsumpsit in conuiuiu sciendo; vel aliter inutiliter. tunc em̄ talis donatio nō reuocat̄. q; vxor nō est effecta locupletior. ff. eo. l. si sponus. §. pe. 2. §. si. 2. l. qd̄ aut̄. §. j. eo. ti. Idem fm̄ Host. in sum. ti. eo. q; si alteruter locum dederit cā sepulcri. donatio tenet. q; licet donator fiat paupior; recipiens tñ t̄p̄aliter nō fit ditior. Idem fm̄ Host. si vir donet vxori ad oblationem faciendā; vel ad alias pias causas. eadē rōne. Aut dans nō fit paupior. et recipiens fit ditior. et tunc etiam donatio tenet. et glo. in. c. fi. extra eo. exemplificat; vt si maritus sit institutus heres et repudiet hereditatē donatōis cā; vt deferať vxori sibi substituta. Non em̄ paupior; fit qui nō acquirit. sed qui de suo patrimonio pdit. Item si repudiat legatum vt remaneat penes vxorem oneratā p legato; p̄stando; vel si rogatus esset restituere hereditatem vxori; nec detrahat quartam cā donatōis. tunc tenet donatō. d. l. si sponus. §. si maritus. 2. §. si quis; vel si donauit vxori rem alienam bona fide. ff. eo. l. sed si constantz. Aut dans fit paupior. et recipiens ditior. Et tunc nō valet. extra eo. c. fi. in tex. et in glo. nisi in aliquib; casibus. Primo si dans sit in eadē voluntate vsq; ad mortem. Et si donatio legitimum modū excedat; nō tñ fuerit insinuata vsq; ad legitimum modū; valebit. l. eo. donatōes. Bar. tñ in. l. si vt allegatis. l. de inoffi. do. dicit q; aut sūt donationes ab initio inualide. sed sunt eodem t̄p̄e cōfirmate; vtputa p mortem. Et tunc de omnib; fiet reuocatio p rata. Si vō donationes ab initio valide fuerunt tunc reuocat̄ solum vltima; q; fuit inofficiosa; vt. l. si libertus. ff. de iure patro. Secdo si donatio in t̄p̄s finiti matrimonij sit collata. sed añ t̄pus illud. non efficit res donata donatarij. sed differtur in t̄p̄s. quo mulier a lege viri soluta est. ff. e. si cum vxori. §. vlti. vbi dicit̄. inter virum et vxorē; mortis cā donatōes recepte sunt. Tercio si dans dedit pecuniam ad refectionem edium succensarū ff. eo. q; si vir. Quarto fm̄ Host. si donauit vxori annum vel mestruium; ad sui sustentatione; suozū q; vsq; ad vires dotis. id est fructus dotis. naz qd̄

vltra dat̄ reuocat̄. Idem glo. in. d. l. ex annuo. vbi et addit; q; de alio suo proprio potest maritus donare vxori ad exhibitionem sui. quatenus concurrat cum fructibus quos sibi retinet. et quod superit facta computatione eius; quod donatum est cum fructibus dotis reuocabitur. Quinto si vir p vxore vectigal soluat. non enim donat qui in necessarijs onerib; succurrit; vt. d. l. ex annuo. Sexto quādo vxor donat marito; vt. d. l. ex annuo. Sexto quādo vxor donat marito gratia honoris vel dignitatis adipiscēde. sed eatenus est ratum donum. quatenus gratia dignitatis supplende opus est. ff. eo. l. quod adipiscēde. Septimo quando fit donatio inter impatore; et augustan. quia imperiales cōtractus vicem legis obtinent. l. eo. l. pe. Causē autem p̄hibitionis donationis inter virum vxorem sunt quatuor. Prima. ne ppter amorem. alter coniugum nō obtemperando; donationibus facilius spoliare. ff. eo. l. j. Secūda. ne melior in paupertatem incidere; et deterior ditior fieret. ff. eo. l. ij. Tercia ne forte coniuges ad acquirendum intenti sibi per donatōes; non essent studiosi liberos habendi vel educādi. ff. e. l. ij. Quarta. ne amor honestus. et debiti exhibitio. que debēt esse inter coniuges precio conciliari viderentur. d. l. ij. Nec etiam valet inter eos remissio alicui; debiti; aut assignatio cuiuscunq; debitoris. q; hec omnia donationes sunt ff. eo. l. si sponus. Quod autem dictum est de donationibus prohibitis. Idem intelligas de venditiōibus simulatis. Et vide ad hoc glo. singulariter in. c. quanto. de p̄uul. que dicit; q; quadrupliciter fit fraus legi. Primo. de persona ad personam. vt si vxor velit donare viro; vel eōuerso cum nō possit supponit aliam personam cui donat. non valet donatio. d. l. ij. §. non tñ. Secundo de re ad rem prohibita est ne filiosa. pecunia mutuetur. Si tamen aliud in fraudem; factum fuerit. puta dedisti frumentum vel aliud simile. quod venderet; vt pecuniam haberet. fit fraus legi. ff. ad se. consult. mace. l. sed Julianus. §. mutui. Tercio de contractu ad contractum; vt puta vxor non potest donare viro. vt dictum est. vult vendere; vt hoc modo possit donare. non valet. d. l. si sponus. §. circa. Quarto de contractu ad contractum; altero tamen modo. scilicet cum mulier pro alio fidei iurare non possit. principalem se facit debitricem. hoc non valet. ff. ad sena. consult. vel. l. q̄uis. §. si cum essem.

¶ Quibus antez modis reuocetur donatio facta inter coniuges; R̄ideo multis modis. Primo si donatio fuit expresse reuocata. et in hoc debet attendi; vltima voluntas. ff. eo. cum hic status. §. j. Secundo si tacite reuocetur. puta si res donata p donatorem alienetur. d. l. cum hic status. §. si marit⁹ vbi patet q; non solum alienando. videtur tacite reuocare donationem. sed etiam pignori obligando. nisi expresse aliud ostendat. Tercio si prius mortur donatarius; extra eo. c. fi. Si autez simul moriantur. puta naufragio. vel ruina. tenet donatio. d. l. cum hic. §. si ambo. vñ succedūt tunc heredes donatarij. Et etiā dicit in sum. eo. ti. Idē esse si sc̄ capiāt ab hostib; et nullus eozū reuertat̄ sil. vidēt̄ decessisse. Quod si vnus redierit. Is videt̄ super

Donatio. j.

nuisse: qui redijt. qñ alter remanet. d. s. si ambo. Item si fiat d. iortium. d. l. cum hic. s. si diuortiu. et ibi patet q hoc verum est. qñ diuortium fit ex displicentia. Secus si fieret cum bona gratia. vt si fieret causa religionis. Item secus si post diuortium matrimoniu restaurat: vt ibi. Item cum socer nũcium diuortij mittit nũri. cui donauerat: vt in. d. l. cum hic. s. si socer. Et predicta non solum obtinent inter virum et vxorem. sed etiam inter socerũ et generum. et inter cõsoceros qui copulatos in matrimonio in potestate habent. Et vt plene habeas noticiam. qui possint donare. et qui non. vide glo. singularem in. l. iij. s. qui in eiusdem. ff. e. quam sequit. **Do. in sum.** que dicit. q tribus modis quis alium p potestatem contingit. vel quia ego sum in potestate tua: vel q tu es in mea. vel q ego et tu sumus in eiusdem prate. Si ergo aliquo istorum modorum alicuius maritum cõtingo ei cuius maritũ contingo donare nõ possum. Idem est ex pre vxoris. nam et qui eam aliquo istorum modorum cõtingit marito eius donare nõ potest nullo ho istorum modorum interneniente donatio nõ impedit: vt in socerũ et nũri. **Glo.** etiam addit quartum modum dicens. Item alij qui coniuges p pratem cõtingunt vt sunt duo consoceri.

An aut indistincte phibeat donatio inter virũ et vxorem? **Rñ.** **Panoz. in. d. c. si. dicit q** regulariter phibeat donatio oino pura. et illa dõ oino pura. que nulla rone cogete fit: sed sola liberalitas est cã donationis. l. j. ff. de dona. et sic vbi nulla pcessit obligatio. secus si ppter aliqua seruicia. q tunc tenet donatio. q illa nõ est vera donatio. Ideo donatio remuneratiua nõ phibeat inter virum et vxorem: vt in. l. q aut. s. si vir. ff. eo. vbi patet q si vir donauit vnã rem vxori. et vxor aliã rem marito. fit hinc inde compensatio. Et p hoc notanter dicit **Bart.** in. l. si voluntate. l. de do. p. q si nobilis nubet plebeo pöt sibi cõstituere dotem aio donandi. licet cõferat in tps matrimonij. q illa non est simplex donatio que phibeat inter coniuges. sed est remuneratiua. q nobilis nubedo plebeo videt sibi quoddã munus conferre. et sic maritus donando videt remunerare. et nõ simpliciter donare. ad hoc. l. aquilius. ff. de dona. Idem tenet **Panoz. in. c. si seduxerit. de adul. p glo. ordinariam in. d. l. si voluntate. q** si vxor esset de nobiliori genere. tñc posset aliqd dari et dos augeri eadem rone: et vt acquirat sibi amicos potentioris generis.

An aut donatio inter virum et vxorem que fit simplici pmissione confirmet morte? **Rñ.** nõ. per l. papinianus. ff. eo. et ibi dicit **Bar.** hoc verum qñ nõ interuenit traditio vera vel ficta. Si enĩ confessus fuisset se habuisse et recepisse. habet loco traditiõnis. et hoc confirmat morte: vt. l. qd suo. et ibi glo. l. de do. cau. nõ nu.

An aut teneat donatio inter coniuges. si confirmet morte civili. **Putat** maritus donat vxori. c. de inde maritus efficitur seruus. vt deponatur in insulam et omnia bona eius confiscantur nunquid ista. c. debeant cõfiscari? **Rñ.** de hoc est casus in. l. sed si mors. ff. eo. et in. l. res vxoris. l. eo. vbi **Bar.**

summando illam. l. dicit q donatio inter coniuges cõfirmat morte naturali: vel civili. ex qua libertas perdit. Sed si pditur ciuitas. libertate manente. tunc mors naturalis expectat. **Exemplum primi.** vt si donator efficit seruus pene vel damnatus sit in metallum vel in opus metalli. tunc donatio nõ extinguit. sed conualescit. Et ob hoc dicit **Bar. in. l. qui vltimo. ff. de penis. q** damnati ad mortẽ efficiunt serui pene. et sic talis sententia trahit secum executionem. et istorum damnatorum ad mortẽ nõ valet testamentum. Et puto hoc idẽ esse etiam si euaserint: vel si essent arrepti de manibus familie postsententiam latam in presentes. Non dico ita de bannitis. Secus tamen est. si quis fiat seruus hominis vel priuati. Ratio diuersitatis fm glo. in. d. l. res. est: quia vbi efficit seruus hominis. est dominus qui pöt renocare. sed nõ vbi efficit seruus pene. Hodie ho ex delicto. nõ potest quis damnari: vt sit seruus pene. vt in autentica. hodie. l. eo. Quod intelligit **Bar. ibi. in his qui supinere habent.** Secus si damnant ad mortẽ: sicut dictũ est.

An aut donatio confirmet morte civili. que est p pffessionem factam in religione: et questio est pulchra. **Rñ.** **Barto. in autentica. si qua mulier. l. de sa. san. ec. et in. l. sed si mors. ff. de do. inter vi. et vxor. cõcludit. q** qñq ista mors civilis que inducit p pffessionẽ. habet oino quo ad bona eundem effectum: quem habet mors naturalis. vt puta si quis ingrediat religionem fratrum minorum. qui nõ possunt habere aliquid: nec in pprio: nec in cõi. tunc puto q heres habebit omnia incontinẽti. Sed qñ talis mors civilis nõ habet oino eundem effectum. quia saltem in cõi pöt retinere bona. tunc heres institutus debet expectare mortẽ naturalem: et interim est in pendent. poterit enĩ aũ mori heres q restator. arg. ad hoc. d. l. res vxoris. Et p hoc patet so. ad. q. nostram eadem rone.

Quid aut si matrimonium nõ tenuit. An valeat donatio inter eos? **Dic q** licet donatio ipso iure valuerit. quia tñ psona indigna eius fuit renocari poterit. l. eo. l. si ex voluntate. **Intellige si** ignorabat. Si ho vterq sciebat impedimentum. et matrimonium non tenere. fiscus repetet. ff. eo. l. cum hic s. vltimo.

Quid aut de vestimentis: q dat vir vxori. An valeat donatio. et an debeat eẽ vxoris: an heredis mariti? **Rñ.** **Bar. in. l. in his. ff. so. ma. dicit q** vestes quotidiane quas maritus dat vxori. statim efficiuntur vxoris. l. ex annuo. ff. de do. inter vi. et vxor. et sic sine dubio ptinet ad heredes mulieris. Vestes ho pcciose nõ efficiunt mulieris. nec vir videt dare aio donandi. sed ppter seipm facit: vt vxor: sua magis ornate vadat: vt. l. mortis sue cã. in princ. ff. de do. inter vi. et vxor. et hoc dicit glo. in. l. si vsufructus. ff. ad. l. fal. et hoc videt velle lex q talia ornamenta non sint vxoris: nisi expse legarent: vt. l. ornamentorum de au. et ar. le. et l. hoc legatur. cum. l. se. de le. iij. Et dicit **Bartolus** pluries cõsuluisse. q vestes quotidiane sint vxoris. pcciose vero et festiue sint heredis viri. Idem **Bartolus** in. l. pma. ff. de colla. s. nec castrense. vbi querit: an huiusmodi vestes sint

conferende: et concludit q̄ aut loquimur de vestibus vilibus: et alijs illi dñe necessarijs ad vsu quo tidianum. et ille nō sunt conferende. sed sunt pprie illius mulieris. et ab initio tenuit donatio. inter soerum et nuruz: vt. d. l. ex annuo. Si v̄o loquimur de vestimentis et alijs onamētis p̄ciosis et festiuis tunc illa qualia sunt veniunt ad diuisionem: vt. d. l. mortis. nec potest dici q̄ morte soceri facta donatio sit confirmata. q̄ nō fuerunt dicte res donate. sed ad vsu tradite: vt. d. l. mortis. in fine. Et ideo puto. q̄ licet ex vsu quasi loquēdi. q̄n maritus sp̄o lat vxorem. et mittit sibi coronam cum bursa. et dicit talis donat vxori coronam. tñ dico q̄ nō est pprie donare. sed magis ad vsu dare. d. l. mortis.

¶ Quid aut̄ dicendum de vestibus lugubribus? **Rñ.** Ange. in. l. si ex re dñi. ff. de sti. ser. determinat. fore mulieris. p̄ glo. ibi positam.

Quid aut̄ de encenijis factis vxori. a consanguineis viri vel vxoris: an sint ipsius vxoris? **Rñ.** dicit Bar. in. l. sed si plures. §. in arrogato. de vul. et pu. dicit. q̄ si donatio est facta a consanguineis. ex parte viri. illa dona fuerunt facta contemplatione viri. Vnde de bonis viri vident esse p̄fecta: vt. d. §. in arrogato. dum dicit. amicus vel cognatus. vident em magis facta marito q̄ vxori. Sed in encenijis factis a consanguineis vxoris: vident facta contemplatione vxoris. et dicit Bar. Ita de facto se consuluisse.

¶ An aut̄ valeat donatio inter coniuges confirmata iuramento? **Rñ.** Bar. in. l. j. ff. eo. dicit q̄ nō firmatur iuramento. q̄ inuitarent ad delinquendū tñ remittit se ad nota. p̄ eum in. l. si quis p̄ eo. ff. de fideiul. et ibi concludit. q̄ valet talis donatio. Idem tenet in. l. seius et augerius. ff. ad. l. fal. Idem tenet Guil. de cu. vt recitat Bar. in. d. l. seius. Hac ratione. quia datum in fauorem religionis valet: vt. l. cum hic. §. circa. ff. eo. Sed iuramentū est magna religio. Idem tenet Jo. de ligna. et Panoz. in. c. si. eo. n. Nec obstat quod dici potest. q̄ iuramentū contra bonos mores nō valet: vt in regula. nō est. de reg. iur. li. vj. quia debet intelligi. q̄n iuramentū est contra bonos mores naturales. non de bonis moribus ciuilibus. Et ideo dari potest hmoi coniugibus optima cautela. q̄n volunt inter se donare vt donans iuret nō contrahere hmoi donatiōi. et sic valebit donatio.

¶ Sed circa p̄dicta opponit. nam iuramentū contra legem interpositum est nullum: vt in. l. non dubium. l. de legi. Sed lex p̄hibet donationem talem: ergo rē. **Rñ.** Panoz. in. c. cum cōtingat. de iur. reur. dicit q̄ q̄nq; lex aliquid p̄hibet propter bonos mores naturales: nō ciuiles cōseruandos. Ciuiles em sunt variabiles. et iuramentū in cōtrariū nihil valet: vt in. d. regula. nō est. Q̄nq; lex fundat sup bono publico principaliter. et iuramentū non valet. q̄ pactum et iuramentū p̄uatiōi nō p̄t remittere ius publicū. Q̄nq; lex est fundata non sup bonis naturalibus: nec sup publica vtilitate principaliter. sed in odium aliquorū. et tunc cum nulla re periat turpitudō in iurante. ita q̄ p̄t dūtaxat euz dispendio rerum tp̄alium iuramentū adimplere contra legem obligat iurātem. Q̄nq; lex est funda-

ta principaliter sup fauore p̄uati. licet in consequētiā et secundario sup publico: vt in. d. c. cum cōtingat. et in. c. ij. de pact. in. vj. et iuramentum in cōtrarium obligat iurātem. Ratio hec est. quia vbi lex nō est fundata sup fauore publicū. nec iuramentum cōtinet in se aliquā turpitudinē ex pte iurantis: vel ex pte materie. non p̄t impedire q̄minus quis obliget deo.

¶ Pater et filius qui est in eius potestate sibi donare nō possunt. eo q̄ pater et filius: quasi vna sunt persona. l. de impu. et alijs sub. l. vltima. Fallit tamē in dote et donatione p̄pter nuptias. Sunt etiam alij casus in quibus valet donatio inter patrem et filium. et in quibus nō querit patri vsufructus: vt notat glo. in autentica. Idē est. l. de bo. que sub. et glo. in autentico. vt liceat matri. coll. vij. Primus q̄n sub hac conditōe relinquit vel dat a parente. s. auo vel p̄ano vel ab extraneo ne patri perueniat vsufructus. d. autē. vt liceat. in principio. Secūsus si pater remittat filio vsufructum. quez habet in rebus illius aduētijs: vt in. l. cum oportet. §. sin aut̄. de bo. que li. Tercius in hereditate fratris vel sororis: in qua cum patre admittit: vt in autentico de here. ab inte. §. si v̄o colla. ix. Hoc aliqui intelligunt. q̄n filius decedit. ad cuius successionem vocant pater et fratres. vt in aut̄. cessante. l. de legi. here. tunc pater nō habet vsufructum in partez filiorum. qui secum diuidunt. sed in bonis alijs eorum. sic. Quartus in hereditate quā adit filius patre nolente: vt in. l. si. §. sin aut̄. l. de bo. q̄ li. Quintus q̄n filio legat seruus: vt eū manumittat: vt. d. l. si. §. si. Sextus in his rebus que filio obueniunt parentibus soluentibus matrimonium sine causa rationabili: vt in autentico: vt nulli. iudi. §. quia vero. Septimus si filio legatur vsufructus. nant seruitus seruitutis esse non potest. ff. de vsufu. le. l. j. Octauus si imperator donauit filio fami. vt. l. cum multa. l. de bonis que liberis. Nonus cum filio fami. eunti in castra pater donat mobilia. Decimus in quasi castrē. vt in. l. cū optet. §. exceptis. l. de bo. q̄ lib. Undecimus si pater donat filio ob alimenta fm hosti. Alium casum addit Bar. in l. contra. ff. re. amo. per glo. ibi. q̄ si filiuissa. recepit dotem. patre non consentiente. nec se obligante: patri nihil acquiritur. nec vsufructus. nec aliquid aliud.

¶ Queritur verum pater teneatur facere inuentarium cum recipit bona aduenticia filiorum in quibus habet vsufructum? Dic q̄ nō. Ad quid em fieret. cum de eis rōnem reddere nō teneatur? Itē q̄ ad hoc teneat. lege cautum nō reperit. Item q̄ non teneatur. hoc luadet consuetudo. que est optima legum interpres. Et hec questio fuit de facto bononie. Et sic decisa. rationibus p̄dictis. Nec Mar. sy.

¶ Quid si pater vsufructuarius monachū. an extinguet vsufructus. quē habet in bonis filij aduētijs? **Rñ.** glo. in autentica. idē est. l. de bo. q̄ li. dicit q̄ nō finit. Sed Mar. sy. dicit hoc verum in vsufructu quem habet in bonis alterius. nō filiorum. nam vsufructus quem habet in bonis aduētijs filiorum. bene finitur. cum filij desierint

Donatio. 1.

esse in parte patris. Item desit esse legitimus ad-
ministrato: bonorum. propter que duo. patri dat usufructus. Et hec qd fuit de facto bononie. et sic fuit decisa. Nec obstat predicta glo. qz intelligit i usufructu que habet in bonis alterius. no in bonis aduenticijs filiorum. hec Par.

¶ Quid autē de donatōe quam facit pater filio in actu emancipatōis. an sit simplex. vel ob cam: Rñ. Barto. in. l. vt liberis. C. de colla. 7 in. l. j. S. nec castrense. ff. de colla. dicit nemo dicat qz illud qd dat pater filio in p̄m̄ium emancipatōis fm̄ cōem vsu loquēdi: dicat ob cam donatio. immo est sine ca et simplex donatio: qz magis filius p̄ri deberet dare. qz eū liberat a patria p̄tate. Et id videt facta ex sola liberalitate: vt. l. cū optet. S. cum aut. de bo. q. li. Ideo tanq̄ simplex donatio venit cōferenda.

¶ An autē pater possit donare filio. propter merita: vide Bart. in. l. j. S. nec castrense. ff. de col. 7 in. l. si donatōe. C. de col. 7 in. l. frater a fratre. ff. de cōdi. inde. vbi distinguit qz si quidē pater donat filio propter merita p̄cedētia talia. propter que cuiuslibet extraneo ad idem teneret. tunc valet donatio. 7 res donata efficit peculij aduenticij. videt enī filius quesuisse ex opis 7 laboribz suis. 7 sic est aduenticiū. d. l. cum optet. S. j. nec sufficeret dicere in instrō. qz hoc fecit. propter merita. nisi merita pbarent: vt. l. si forte ff. de ca. pec. Et p hoc dicit Barto. ibi qz si aliquis donauit aliquid alicui. p̄ meritis 7 bonis seruitijs habitis 7 receptis ab eo. Si quidē ista donatio fit ab eo qui posset donare libere. nullis p̄cedētibz meritis. tunc ista verba enūciatiua inducūt pbatiōz inter easdē p̄sonas. Sed si de necessitate requireretur. 7 alis donare nō posset. tunc illa verba nō pbarent merita p̄cessisse: vt. d. l. si forte. 7 notat in. d. l. si donatōe. Si vō donat simpliciter meritis nō p̄cedētibz. tunc nō valet donatio nisi morte p̄firmet

¶ Sed quid in dubio qm̄ pater donat filio simplr an videat donare vt filio. an vt hñ merito: Glo. in d. l. si donatōe. dicit notatē. vt refert ibi Bar. qz debemus inspicere si p̄cesserit merita. quibz interuenientibz. nō esset donatio simplex sed ob merita Si nullū meritū p̄cessit. videt simplex donatio. etiā si p̄ dixerit in instrō. dono tibi vt extraneo. propter merita. talis enī cōcessio nō facit fidem.

¶ Vtrū donatio facta sub cōditōe sit idē qz facta sub mō: Rñ. nō. nam illa q̄ fit sub p̄ditōe. puta si tale quid fiat. nō tenet. nisi existēte cōditōe. h̄ illa q̄ fit sub mō puta. vt tale quid fiat. statim tenet. h̄ nō extante illo pōt reuocari. C. de do. sub mō. l. j. 7. ij. et. l. fi.

¶ Vtrū sacerdotes parochiales et alij clerici sine plati possint donare: De hoc vide s. clericus. iij. Ep̄s n̄ ad cōstruendū monasteriū p̄t cōferre quinquagesimā bonorū sue ecclesie. Ad edificationē vō alterius ecclesie solū centesimā. xij. q. ij. bone rei. nec requirit nouus cōsensus. cū semel a iure cōcessum sit. Et si plures donatōes fecit 7 excedat quinquagesimā vel centesimā. excedēs siue vltima reuocabit 7 nō oēs. fm̄ Panor. 7 doc. in. c. aplice de do. l. 3. aliqui dicāt qz de qualibet dz subtrahi certa ps. qz vltima donatio simplr nō grauat. Sed in contra-

rium est. qz prime donatōes sūt sortite sū effectū. nō ergo debēt reuocari. propter vnā vel vltimā. quia qd legitime factū est 7c. Sed vbi plures donatōes essent sit facte: seu nō apparet de anterioritate. tūc p̄t p̄cedere cōtraria opinio. Inset etia Panor. qz vbi donatio. pbibet vsqz ad certā quantitātē. non p̄t fieri plures donatōes successine vsqz ad illam quantitātē. q̄si hoc videat actū ut fratidē legis. Et facit ad materiā. l. sancimus. C. de do. nam donatio. pbibet sine insinuatōe vltra quingentos aureos. Done qz successine quis fecit eidē plures donatōes. 7 sit coacervate excedūt quingētos aureos. nunq̄d excessus valebit sine insinuatōe: Et certe dicendū est qz nō. 7 optime. p̄bat in. d. c. aplice.

¶ An autē cōsensus capli debeat interuenire q̄ ad cōstruendū monasteriū: Dic fm̄ Panor. vbi s. qz ep̄s a principio nō pōt de nouo p̄struere monasteriū: nec ecclesiā cōstruētā secularē monasticis informare regulis sine cōsensu capli. Et ita intelligit. c. si ep̄s. xij. q. ij. Sed postq̄ hec sunt acta cum cōsensu capli pōt solus hanc donatōem facere. qz tūc est necessaria. 7 ita intelligunt alia iura. Et fm̄ cōiter doc. nō soluz de redditibz sed etia de possessionibz pōt ep̄s hanc donatōem facere. quin immo expedientius est ecclesie de possessione q̄. propter hoc donare quinquagesimā p̄tem redditū. Et hoc intelligas de donatōe inter viuos. Secus in testō fm̄ cōiter doc. qz testm̄ porrigit ad t̄pus. quo nō est futurus platus. qz morte cōfirmat. ergo cum nō possit disponere tunc: nec nūc in testō. Item testm̄ fit de rebus p̄p̄ijs. non de alienis. 7 adhuc ex magna gratia concedit. vt quis possit testari de rebus p̄p̄ijs. propter primam rōnem. Si tamen quinquagesima. aut centesima esset in graue damnū ecclesie. tunc dari non deberet. d. c. aplice. Item in rerum donatōe dz attendi rōnabilis cōsuetudo loci: extra de dona. ceterum.

¶ An autem in omnibus donatōibus factis vltra quingentos aureos requiratur insinuatio: Et dicitur insinuatio scriptura publica que fit coram iudice. 7 scribitur in actis publicis. Dic fm̄ Donal. qz donatōes que n̄ p̄uatum a p̄ncipe fiunt: cuiuscunqz quantitatis sint. valent. etia sine scriptura. l. sancimus. C. de do. Et e conuerso que fiunt in p̄ncipē a p̄uatis. d. l. sancimus. 7 in autentica. Et a p̄uatis ibi posita. Item cum donat p̄ijs locis sibi valet. qz in his optima mēsurā: est rerum donataruz immēsitās. in autentico de nō alie. vel p̄mu. re. S. si nimis. col. ij.

¶ An autem donator teneatur de euictione: Dic fm̄ Panor. in. c. inter cetera. de p̄ben. 7 in. c. fi. de emp. 7 ven. post. l. 7. 7 alios. qz aut donator solenni promissione. p̄misit de euictione. 7 tenetur. Aut non promisit. 7 tunc aut donatio incepta a promissione. vt quia primo promisit. et postea donauit. Aut incepta a traditione quia simul donauit 7 p̄misit. primo casu: olim non tenebat: nisi promissio fuisset solennis. puta stipulatione interueniente. h̄ hodie secus. p. l. si quis argentum. C. de donat. l. cundo casu. scilicet cum incepta donatio a traditione. aut vult agere ad particulare interesse. puta ad

sumptus factos occasione illius donationis. et distinguere utrum donator fuerit in dolo vel non. Nam primo casu tenet. scdo non: ut in l. Aristo. ff. de dona. Ad dotale vero interesse rei donate agere non potest. ut l. ij. de euc.

Quid autem si donator dicat. dono tibi villam meam et omnia iura que habeo in ea. an veniant iura spiritualia: ut puta. ius patronatus: decime et hmoi. Sic fuit in Panor. in. c. sedes. de rescriptis per notabile dictum Inno. in. c. ex lris. de in. patro. quod non veniunt iura spiritualia per tale donationem. quia hoc lignum omnis non extendit se ad ea que sunt alterius iuris: et nature que ea que principaliter transferunt. optime facit. d. c. sedes. ubi dicitur quod per clausulam generalem. quidam alij res alie. multitudine effrenata non includit. nec persone nec res maiores expressis. sed pares vel minores. Et quo infert panor. quod genus sequens enumerationem specierum. restringitur ad species pares expressis. Sic ergo illa generalitas legum et omnia iura. debet restringi ad temporalia. propter speciem temporalitatis precedentem. Secus autem quando datur aliquid quod habet simul temporalia et spiritualia iura: cum omnibus pertinentiis suis. sicut est prebenda que habet possessiones et decimas. tunc omnia simul transferunt. hoc idem tenet Do. in. d. c. ex literis.

Donatio. ij. scilicet causa mortis

is est. ut cum re quam dono malo me habere que cum dono. si magis ipsum quam herede meum. ff. e. l. j. Vel magistraliter diffinendo. est quedam ex mortis vel alterius instantis vel futuri periculi consideratione vel metu dispensatio voluntatis. ff. e. l. ij. Et addit Do. liberaliter facta. quod si quis causa mortis sibi comminate. re sua conferret. non valeret. licet periculum immineret. ff. quod me. ca. metu. Et hoc intelligitur quod metu idem nubi infertur ut aliquid donec. aliter secus ff. e. l. ij.

Quis potest donare. Rursum. quod hmoi donationes facere potest. omnes qui testari potest. que autem testari non potest ea facere non potest. Hoc fallit in filiosa. quia licet patre consentiente. testari non possit. excepto castrensi peculio vel quasi. donationem tamen causa mortis facere potest parente in cuius preterite est consentiente. ff. e. ra. is.

Cui donari potest. Rursum. quod omnibus donatio fieri potest. quibus legatum de iure relinqui potest. ff. e. l. omnibus. In quo quidem tempore non donationis. sed mortis inspicitur. ff. e. mortis. Nota tamen fuit in Bar. in. l. quidam ff. de pe. quod licet dānatis in metallum non possit legari. fallit tamen in causa alimentorum. Et hoc facit ad. q. An fratres minores vel alij que nihil possunt habere saltim possint petere ex causa alimentorum.

Quero quid potest donari causa mortis. Rursum. quod quid inter vivos dari potest.

Quot sunt species huius donationis. Rursum. tres. una que fit ab homine sano. eo quod cogitat se quibus morturum Alie vero due fiunt ab homine que occasione languoris vel alterius cause timet sibi mortem vel aliud periculum de primo imminere. quare una fit ita. ut res donata statim fiat accipientis. Altera ut tunc fiat accipientis cum donans decesserit. ff. eo. l. ij.

Qualiter autem fiat. Sic quod tripliciter. scilicet. traditione. pollicitatione. et stipulatione. ff. e. senatus. Sub quo

cumque autem specie fiat. debet inseri in ea. quod fiat causa mortis vel alterius periculi talis. quia aliter esset donatio simplex inter vivos. quantumcumque fieret in articulo mortis. quia non eo ipso. quod quis moriens donat: donare mortis causa videtur. d. l. senatus fuit in l. 30. Scdm autem Do. hoc extimandum erit ex verborum affectione. et qualitate personarum et status. Et si nihil apparet. presumitur inter vivos donatum. Et debent in ea quinque testes adhiberi. l. eo. l. fi. Debet etiam esse presentis persona cui fit. vel alia que vice eius recipiat eam. unde si vult donare causa mortis pauperibus vel ecclesie. donet notario stipulanti et recipienti nomine pauperum vel ecclesie. ff. eo. inter.

Ex quibus autem causis reuocetur hec donatio. Sic quod cuiuscumque speciei vel modi sit. Ipso iure tripliciter reuocatur. vel si donans supervixerit seu de periculo in quo erat conualuerit vel cum penituerit vel donarius prius decesserit. Insti. e. in principio. Si tamen donans irrevocabile eam dixerit esse. irrevocabilis erit. ut si dicat donationem hanc quantumcumque donarium: aut me supervivere vel penitere contingat. tamen irrevocabile esse patet: et iubeo. Volens eam: nulla ratione vel causa irritari posse. d. l. senatus. §. mortis causa. Et sic habebit effectum simplicis donationis. licet dicatur fieri causa mortis.

In quibus autem hmoi donationes sint similes vel dissimiles legatis. Sic quod hec donatio differt a legato. Primo quia legatum semper datur ab herede. sed donatio causa mortis vel ab eo vel a defuncto. Scdo quod filius. patre permittente: hanc donationem facere potest. non autem potest legare vel testari. quia hoc ex alieno arbitrio pendere non debet. ff. e. tam is. nec etiam potest codicillari. ut l. ij. de leg. j. ubi habetur. quod qui non potest testari. non potest codicillari. et ibi Bar. reddit rationem quare aliud sit in donatione causa mortis. et aliud in legato. dicens. quod licet donatio causa mortis sit ultima voluntas. sapit tamen naturam contractuum inter vivos. Et ideo potest fieri a filiosa. volente patre. Tertio. quia si testamentum accuso. legatum potest. non autem donationem. ff. de his qui. ut in di. l. post legatum. et insti. de do. §. j. in glo. in v. fere. ubi etiam plures alie ponunt differentie. Rursum autem differentie. quare in d. casu potest legatum. et non donatio causa mortis datur per glo. in. d. l. post legatum. in. §. que mortis causa. quia donatio mortis causa non per testamentum confirmatur. Et vide etiam Bar. in. d. l. circa principium. ubi dicitur quod ille qui dicit testamentum falsum directe impugnat iudicium vel voluntatem defuncti. et per consequens debet perdere legatum. Conuenit autem cum legato. quia in morte confirmatur. et ex ea falcidia detrahitur. l. ad. l. fal. l. fi. Et intantum est similis ei. ut cum ipso fere per omnia consumere. d. insti. §. j. in tex. et in glo. Sed dices tu. nonne legatum potest dari a testatore sicut et donatum causa mortis. certe sic. sed tunc amittit nomen legati. et transit in donationem simplicem et in speciem donationis inter vivos. Et de hoc est glo. singulari de qua Di. facit magnum festum in l. legatum. de le. ij. et di. dicit quod ex hoc sunt duo effectus. Primo quia testator non poterit amodo reuocare. Scdo. quia de hoc amplius falcidia non detrahitur. ut l. ubi. ff. de do. causa mortis. quod tene meti

dicit Barto. in. d. l. legatum. licet ipse dubitet de hoc.

Donatio. iij. propter nuptias. Donatio propter nuptias est quod sponsus sponse donat quia ab ea dote accipit. extra de do. inter vi. et vro. c. nuper. et ibidem patet quod idem est etiam si sponsus donat: quia non accipit dote. quia siue accipiat dote: siue non: illud quod donat sic vocat. Aliubi tamen. ut in hispania consuetudo est. ut viri uxores dotent ex propria substantia. quae consuetudo potest esse licita secundum Panorum. in. c. et si necesse. de do. inter vi. Quibus autem donationis proprium est. quod si pacificus maritus de dote vel parte dotis lucranda uxori pro mortua. talem partem debet lucrari mulier de donatione propter nuptias pro mortuo viro. extra de do. inter vi. c. si. §. sane. et. c. de pac. cōuen. l. ex morte. ubi etiam patet quod si diuerse sint quantitates maioris vel minoris dotis et donationis. propter nuptias. quia etiam tunc equalitas de necessitate requiritur in quota et non in quantitate. Et quod si pactio contraria facta fuerit. non tenet. Inno. ut refert pan. in. c. si. de do. inter vi. p. d. l. ex morte. dicit quod potest esse diligens in dote. et in donatione. propter nuptias. etiam in quantitate. licet secundum panorum. videat textum. hodie de iure authenticorum in autentica equalitas. de pac. cōuen. quod dos et donatio debeant esse equales. et pacta de lucro dotis vel donationis debent esse equalia et ita seruatur secundum panorum. in senar. ciuitate. ubi communiter donatio propter nuptias. est eiusdem quantitatis cum dote. sed in multis locis non seruatur. Unde ut dicit glo. in. d. autentica. equalitas. ipsa autentica est sublatam hodie. propter consuetudinem. quia constituitur dos. et sepe nulla donatio fit a viro. Sed tu dic consuetudinem seruandam ubi viget. aliter seruatur dispositione illius authenticae.

Sed tu dices quod operatur ista donatio propter nuptias. quae fit a marito: cum maritus etiam teneat bona donata. constante matrimonio. et facit fructus suos Solutio vero matrimonio redit ad eum. Primum probatur in. l. ubi. c. de iure do. Secundo probatur in. d. c. si. So. dicit Jo. an. post pe. et abbatem quod operatur multos effectus. Primum propter pactum quod fit de lucranda dote. nam extendit in fauorem mulieris ad donationem propter nuptias. ut sicut maritus ex pacto lucratur dote pro mortua uxore. Ita vxor lucratur illam donationem pro mortuo viro. ut. d. c. si. Secundo fortius ius habet mulier in rebus sibi datis propter nuptias. in dote recuperanda quam in alijs bonis mariti. nam in alijs bonis potest vxor renunciare iuri hypothecarum. sed in istis rebus donatis. non. ut sic sit. unde possit consuli mulieri in dote recuperanda. de quo in autentica. siue a me. c. ad vell. et in c. peruenit. de emp. et ven. ubi habetur per pan. quod res donata vxori a viro propter nuptias. non potest alienari pro marito. etiam consentiente vxore. ut in. d. autentica siue a me. nisi duobus interuenientibus. Primum quod vxor consentiat post biennium secunda vice. Secundo quod tantum sit in viri facultatibus ut indigentia vxoris possit consuli. Et requiritur ut facultas sit in bonis mariti. non solum tempore tractatus. ut quidam dicunt. sed etiam tempore quod vxor agit

seu agere potest. Et predictus textus. notabiliter limitat ius civile. Tercio operatur quod marito vergente ad inopiam. vxor potest etiam a creditoribus mariti vendicare tam dote quam donationem propter nuptias. Debent enim deservire oneribus matrimonij. ut in. d. l. ubi. Quarto si vir committit adulterium. mulier potest agere: ut lucratur illam donationem propter nuptias. sicut agit vir. ut lucratur dote mulieris. quia mulier adulterat. ut in. c. plerumque. de do. inter vi. Et ideo sic cautum? ut semper fiat ipsa donatio propter nuptias. ipsi mulieri. Et nota quod ista donatio quae fit vxori a viro. non indiget insinuatione. quibus quingentis aureos excedat. c. de do. ante nup. autentica. eo decursus. Et ratio est secundum Bar. in. l. cum multe. c. de do. ante nup. quod non est donatio simplex sed ob eam. quod perdit mulieri. et non viro. quod si pactum factum fuerit de dote et donatione lucrandis. mulier in donatione lucrabit ultra quingentos aureos. vir autem non lucrabit ultra quingentos in dote. ut in. d. autentica. eo decursus. fructus tamen donationis propter nuptias. non vxor. sed vir percipiet ad sustentationem suam et vxoris et familie suae. propter onera matrimonij. et de do. inter vi. p. vestras.

Dos est donatio a parte mulieris facta parti viri pro sustinendo onera matrimonij. Et est dotis naturae durante matrimonio. duret dos. Et vero solutio: soluitur. quod sine eo esse non potest. ff. de iure do. l. iij. Et est dos quasi proprium patrimonium mulieris. ff. de m. l. denique. §. si utrum. Et ad hoc quod sit dos. oportet quod matrimonium sit contractum. non tamen de facto. sed etiam de iure. d. l. iij. Sed quod dicitur matrimonium: dominium dotalium est penes virum. Unde et si voluntate viri. non potest inde elemosinam facere.

Quot sunt species dotis. Res. due. nam alia est profecticia. alia aduenticia. Profecticia est quae a patre vel a superiore aliquo de linea patris tamquam a patre est profecta. l. de bonis eius. nec refert: an filia deinceps sit in potestate vel emancipata. quod non patria potestas facit dote profecticia. sed nomen patris. Profecticia est si pater dederit: vel alius eius mandato vel nomine. eo ratum habente vel curatore eius: si sit indignus vel infirmus. ff. de iur. do. profecticia. Si vero pater. non tamquam pater. sed tamquam extraneus dederit illud quod daret extraneus sibi. ut daret in dote filiae. non erit profecticia sed aduenticia. hec enim aduenticia est: quam mulier dat pro se. vel aliter a patre vel a viro. siue sit frater siue avunculus. vel quilibet alius. d. l. profecticia.

Ad quem pertinet periculum rei dotalis. an ad virum. vel ad vxorem? Res. res date in dote: aut sunt extimate aut non. Si sic. periculum spectat ad virum. nisi res ex toto perierit ante nuptias. nam extimatio venditionem facit. Et in hoc casu tam lucrum quam damnum spectat ad virum. sicut ad rei emptorem. ff. de iur. do. plerumque. et. l. res in dote. Si vero non sunt extimate. tunc ad virum non spectat periculum rei dotalis vel evictionis vel deteriorationis. sed ad vxorem. d. l. plerumque. Et ponitur ibi exemplum quod si vestis sit extimata. et mulier eam attriverit. vir extimationem reddit. Si vero inextimata: damnum et lucrum pertinet ad mulierem. d. l. plerumque. Fructus tamen dotis pertinent ad virum. propter

enera matrimonij. si tñ sustinuerit onus m̄rimo-
 nij. als secus. ff. e. dotis fructus. z. d. l. plerūq;. S. si
 serui. vbi etiā dicit qz fetus pecoz dotaliū ptinent
 ad virū. qz cōputant in fructibz. sic tñ vt suppleat
 pus capita p̄morta ex fetibz iaz natis. Pnde ibi
 fallit bec regula. Cui est emolumentū: eius debet
 esse piculum. Et hoc est vey: nisi res dotalis con-
 sistat in numero: pondere z mēlura. qz piculum ta-
 lium spectat ad virū. Fetus tñ ancillaz dotaliū: nō
 cedunt viro. qz dignitas cōditionis humane facit
 vt p̄tus ancillaz nō debeant fructuū noie censi.
 d. S. si serui. Itē nec lapidofine. vbi lapis nō rena-
 scatur. Sec⁹ vbi tales lapides renascant. cuiusmo-
 di sunt in anglia z asia. qz tunc fructus eoz ptinet
 ad virū. Idē est de fundis argentifodinis z silibz:
 z de arboribz nō cedendis. Secus ergo in arbori-
 bus cedendis. vt qz infra breue t̄ps renascunt. nā
 tunc possunt dici fruct⁹. Hoc idē tenet Bar. in. l.
 diuortio. S. si fundū. z. S. si vir in fundo. ff. so. ma.
 vbi facit ex illis duas conclusiones. Prima est. qz
 arbores cedue cōputant in fructibz vt sunt salices
 z hmōi. Secus in arboribz fructiferis. Secda con-
 clusio. qz lapis qui non renascit: non est in fructu.
 Secus si renascat. Idē in cretifodinis z argentifo-
 dinis. Et p̄dicta inducit ad. q. quotidianā. Done
 maritus qui fuerat notarius: legauit vxori vltimū
 fructum oim bonoz suoz. An illud qd̄ p̄cipit ex
 ereplatione p̄ocolloz ptineat ad mulierē. Et di-
 cit qz nō. Illud etiā qz semel t̄ps p̄cipit: z nō renascit
 tur. nō dicit esse in vltimū fructu. vt in dictis duobus
 S. h. redditus p̄ocolloz est hmōi. qz ex quo semel
 est redditū. nunq̄ amplius p̄cipit aliquid. cū nō
 sit verisimile qz p̄cipiens p̄dat illud.
 Pactū patri factū a filia: dū nuptui traderet qz
 dote cōtenta nullū ad bona p̄na regressum habe-
 ret. improbat t̄r circa rē dotale immobilē: puta do-
 rum: nec dolo p̄fito firmatū fuerit. seruari dz. extra de
 pac. q̄uis. li. vi.
 Dos et donatio p̄pter nuptias alienari nō p̄nt:
 etiā p̄sentente vxore. nec valet alienatio. nisi vxor
 iurauerit nō p̄uenire. Et hoc si nō vi: nec dolo p̄sti-
 tum fuit tale iuramentū. extra de iureiur. cū cōtin-
 gat. Quidā tñ circa rē dotale immobilē: puta do-
 mum vel agrū. distinguūt. vt notat Asteñ. li. viij.
 ti. d. qz aut talis res est extimata: aut non. Si sic.
 vir eā alienare p̄t. quia est empticia nisi extimatō
 fieret. vt sciret q̄ntū res valeret. vt sic soluto matri-
 monio: appareat an res sit deteriorata vel hmōi.
 L. de iure do. si inē. Si autē non sit extimata. tunc
 nō p̄t alienare. nisi in his casibz. Primo si puoce-
 tur ad diuisionē fundi dotalis a socio. q̄ cōmunē
 bz illū fundū cū ipso. Ipse tñ ad diuisionē puoca-
 re non p̄t sociū. L. de fun. do. l. fi. Secdo si alienet
 cū vniuersitate. vt ibidē. l. j. Tercio si alienet ex ne-
 cessitate vt ibi. Quarto si cōuertat in utilitatē vxo-
 ris vt ibi. l. vltima. Quinto si vxor alienationi con-
 sentiat secdo post biennū. d. c. cum p̄tingat. in glo.
 dūmodo sint alie res viro. ex q̄bz ei cōsulere possit
 L. ad vel. autētica sine a me. Sexto si tñ semel cō-
 sentiat: z cū hoc iuret. de hoc dictū ē s̄. Et fm Jo.
 an. hoc intelligit. siue mulier iuret p̄ se: siue p̄ p̄cu-

ratozem: cui dedit ad hoc speciale mandatū. extra
 de p̄cu. c. fi. li. vi.

Done mulier p̄mo iurauit dotem vel donatio-
 nem propter nuptias non alienare: nec alienatio-
 ni cōsentire: nisi ex causa rationabili z auctoritate
 iudicis.

Quid si postea cōsenserit: nō auctoritate iudicis
 z iurauit nō p̄uenire? Rñ. fm Jo. sup. d. c. cum
 p̄tingat. p̄mū iuramentū seruabit. ar. ex de iureiur.
 ea te. z. c. intellecto.

Quid si mulier iuret rē dotale alienatā nō repe-
 tere: nunq̄d tale iuramentū erit seruadū? Videt qz
 sic. qz seruari p̄t sine interitu salutē eterne. Et mul-
 lieri tñ obest illud iuramentū. nec habebit auctozē
 p̄iurij papā. vt. d. c. cū cōtingat. Et idē est de adul-
 to: rem suā alienante z iuramento cōfirmante. vt
 L. si aduer. ven. l. j. Hostiē. autē intelligit illud. c.
 cum contingat. hoc modo scz cum ibi dicit: serua-
 re debent. subaudi mulieres. que propria temer-
 tate non debent venire cōtra. h̄ papa restituet eas
 p̄prio motu. si interuenerit iuramentū vi vel dolo
 p̄stitum.

Sed quō constabit de metu vel dolo? Rñ. con-
 stabit fm Jo. ex p̄spicuis insidijs: cōsiderata p̄so-
 narum q̄litate. Aut em̄ mulier est quedā virago z
 sic non p̄sumit coacta. aut est nature debilis. z vir-
 dure ceruicis et facie ferocis. z tunc iudex atten-
 det: an exigente necessitate vera: res dotalis sit alie-
 nata. Et tunc bene est. Aut vicio p̄dicalitatē viri.
 Et tunc alienatio est suspecta. Item mulier proba-
 bit minas viri. et forte verbera. His omnibus
 concurrentibus mulier absolutionem poterit im-
 petrare.

Quid si vir suauis eloquio mulierē inducat ad
 cōsentiendū? Rñ. fm Jo. p̄sensus valet.

Quid si mulier inducat ad iuramentū coram
 iudice. z veniat ad aurē iudicis. z dicat sibi qz inu-
 ta cōsentit z iurat. Rñ. fm Jo. Iudex nō debet
 hoc sustinere. h̄ si sustinuerit p̄sumit pro muliere.
 ar. extra de his q̄ vi metus. c. j.

Quid in dubio? Rñ. videt tenendū iuramen-
 tum. quia in dubijs via tutior est eligenda. extra
 de spon. iuuenis. vel relinquetur arbitrio pape. qz
 qd̄ ipse voluerit tutius erit. nec aliter agere poterit
 nisi per eū absoluta fuerit. vt dictū est. Consilium
 autē generale gratia mulierē z parentū eaz. videt
 hoc esse. scz qz qñ mulier nubit faciant eā iurare qz
 nunq̄ cōsentiet alicui alienationi rei dotalis. nisi
 coram iudice causa cognita z p̄bata. s. necessitatis
 nature instantis. tunc em̄ si aliter cōsentiat etiam
 si iuramentū faciat. cum sit contrariū p̄mo licito z
 honesto. non tenebit extra de iureiur. ea te. z po-
 test addere qz si vnq̄ contrauerit. non valebit.
 bec Hostien.

Quid si vir alienet res mobiles? Rñ. hoc facere
 p̄t. quia nō est p̄hibitū. bec Jo.

Virū vir alienare possit p̄frenalia? Rñ. qz sic
 fm Inno. si dominū eoz sit translātū in virū. als
 non. ff. de iure do. si ego.

Virū mulier possit donare dotē cōstante ma-
 trimonio? Rñ. qz nō. vt est tex. in. l. constante. C.

de dona. h. fm glo. ibi. ipsam actionē siue spem vel etiā dotē pmittere pōt. de q̄ glo. Bar. ibi facit magnum festū. nec qm̄ mulier donat requirit p̄sentia mariti vel filioꝝ. vt in. l. velles nec ne. A. de re. do.

In quibꝫ calibꝫ maritus lucrat dotem: Rñ. lu- tratur ex pacto vt si paciscat de tota dote: vel eius parte. post mortē vxoris lucranda. vt. L. de pac. cou. l. ex morte. 7 in autētica ibi posita. **I**tem lucrat et lege. vt si ppter adulteriū mulieris fiat diuortiu iudicio ecclesie. mulier amittit dotem. extra de do. inter viz. plerūqꝫ. Secus fm̄ panoz. ibi. si fuerit se- paratio p iudicē secularē. nam iudex secularis nō est i hoc cōpetens qm̄ agit ciuilit̄. vt in. c. tue. de pcur. idē est si vxor p̄pria voluntate ppter adulte- rium: vt quia timuit maritū. recesserit. idem etiāz si maritus p̄pria auctoritate eā expulit. **E**t hoc in- tellige qm̄ adulteriūz fuit notorium. **E**t sic nota. q̄ quo ad dotē lucranda paria sunt matrimoniū separari iudicio ecclesie vel p̄pria voluntate vxoris vel mariti ob causam fornicationis. **N**ota tamen ex ter. d. c. plerūqꝫ. in verbo. reconciliari. q̄ vxor adultera reconciliata p̄ maritūz non debet p̄dere dotem. idem est etiā dicendū econuerso. l. de viro cōmittente adulteriū. quia p̄dit eodē modo dona- tionem ppter nup. 7 pari modo pōt matrimoniū separari quo ad thoz instans vxore. nec quo ad hoc iudicant ad imparia maritus 7 vxor. vt. in. c. gaudemus. de diuor.

Quid autē si maritus interficiat vxorē in adul- terio repertā. ppter qd̄ debeat p̄dere dotē. **A**n vir p̄dat ipm̄ lucrū. **B**ar. fm̄ glo. in. l. si ab hostibus. ff. so. ma. dicit q̄ sic. quia nō licebat sibi interficere. **E**t p hoc dic. q̄ si licuisset sibi interficere ex statuto vel cōsuetudine. non p̄deret dotē. vt. l. quid q̄. S. si heres. de le. j. **I**tem nota hanc. l. cuz p̄ totā Italiam sunt statuta q̄ vxore p̄cedente. vir lucrat certā p̄te dotis. vt eam nō lucrē. si vxorē occidit. bec **B**ar. **N**ec ob. l. si quis in graui. S. si tñ. ad sill. q̄ ignoscitur ei ad minorē penā. nō vt in totū releuet. vt. l. j. ff. de sic. 7. l. si adulteriūz. S. impatores. ff. de adul. **E**t p hoc habes cōcordare ter. q̄ vident adinuicē contrarij. **N**am debent intelligi q̄ marito p̄cur sed nō omnino.

Querit etiā glo. in. d. l. si ab hostibus. qd̄ si ma- ritus nō interfecit. h. mulier erat infirma. 7 marit⁹ noluit ducere medicū vel ducebat vnum q̄ nescie- bat vnā l̄fam. certe dicit glo. q̄ p̄inde indignus ē. ac si occidisset eā. **I**dē **B**ar. ibi. **I**dē dicendū esset si mulier erat furiosa 7 p̄cipitasset se de solario per fenestrā. quo casu. maritus nō debet aliqd̄ ex dote lucrari. **I**dem dicit **B**arto. econuerso. q̄ si mulier occidit virum: vt non possit repetere: quasi culpa eius matrimonium sit solutum. vt. l. consensu. L. de repu.

Nunquid autem heredes mariti possint vxori obijcere adulteriū ad effectū impediendi restitu- tionem dotis. **B**ar. in. l. rei iudicate. ff. so. ma. con- cludit p̄ illū ter. q̄ nō. ex quo tacuit in vita. qd̄ pla- cet panoz. in. d. c. plerūqꝫ.

Vtrū vidua cōmittens stupꝝ: 7 petens dotem ab herede mariti: possit repellī p̄ exceptionē de for-

nicatione: Rñ dicit. d. Jo. an. in. d. c. plerūqꝫ q̄ sic. de rigore iuris. 7 p̄det dotē. 7 sic remanebit apud heredes mariti. ex offensa facta defuncto. per ter. cū glo. 7 p̄ ea q̄ notat **B**ar. in. l. pe. L. de adul. vbi infert ex illa. l. q̄ ille qui offendit de adulterio: con- stante matrimonio. ille offendit ex stupro viduita- te durante. **E**t ita iniuriant cōsanguinei viri iam defuncti ex stupro. qd̄ cōmittit per viduā. sicut qm̄ cōmittit adulteriū.

Nunquid pater q̄ dedit dotē pro filia. p̄dat eam p̄ adulterio filie: Rñ. q̄ si non est stipulatus eam sibi reddi. p̄det eā. 7 sibi imputet. vt tenet **J**o. an. in. d. c. plerūqꝫ. 7 accur. in. l. cōsensu. L. de repu. **S**ed **D**y. p. l. ij. S. **I**tem si voluntate. ff. so. ma. dicit. q̄ si filia est in potestate patris. nō p̄iudicat patri. qm̄ possit agere p̄ dote. **N**ota tñ ad p̄dicta qd̄ no- tat **A**rch. flo. q̄ qm̄ vxor. ppter adulteriū p̄dit dotē si ipsa erat filiafa. vel alis qm̄cūqꝫ dos erat ad pa- trem recasura. pater nō p̄dit eā. ppter delictū filie. q̄ pater nō debet portare iniquitatem filij. **S**i vō nō erat recasura ad patrē: q̄uis ab eo p̄fecta. tñc maritus lucrat dotē. **L**. de adul. l. si. **S**ed qm̄ dos erat reditura ad patrem. pater eam p̄dit q̄ diu filia adultera viuūt. sicut etiā nō potuisset eā repetere: ipsa non adulterante. nec dz ipse ex delicto filie lu- crari. h. tenebit eā vir adultera viuēte: post ei⁹ mo- tem: redibit dos ad patrē. **S**icut si p̄latus ecclesie cōmittat felloniā. i. cōiuret contra dñm. q̄ diu ipse viuēt: ecclesia feudū p̄det. h. ipso mortuo ad eccle- siam feudū redibit. ne delictūz p̄lone redundet in damnū ecclesie. **E**t ex his sequit̄ q̄ si vir cōmittit crimen lese maiestatis. ppter qd̄ bona eius cōfiscē- tur. 7 ipse nudus exulet. vxor p̄dit dotē. q̄ diu vi- uit vir eius. ne ppter eius delictūz lucrē vxor. qd̄ p̄us nō habebat. **I**nterim tñ fiscus ei p̄uidere te- netur necessaria loco viri. h. viro mortuo. rebabe- bit integre dotem 7 dotariū suūz. **I**tem de expensis factis ab vxore extra domū. quia vir p̄ oneribꝫ hz dotem. **I**deo a tēpore contracti matrimoniū. int⁹ 7 extra debet sibi facere expensas vir fm̄ q̄ntitatē dotis. ff. fami. her. l. si maritus. imo etiā si dotē nō habet vel p̄dit culpa sua. tenet ei necessaria p̄uide- re fm̄ facultatē suam. **S**i tamen mulier sponte re- cessisset: nō recuperaret expēsas. nisi a tēpore quo rediens nō est admissa. **E**t hoc nisi opponatur de adulterio quia adultere nihil tenet p̄stare. nisi ip̄a replicet de simili. **D**ico autē q̄ sponte vaganti. nō tenetur ad expensas. h. solum quādo iusta de cau- sa: puta propter nimīā leuitiam viri. vel huiusmo- di. vel quia vir vadit ad longinquas partes. 7 cā- mitat ad cōsanguineos ipsius vxoris pro maiori bonestate.

Pone q̄ ppter adulteriū vxoris: facta separatio- ne thoz: mulier dotē amisit. nunc autē p̄bata con- sanguinitate. separant̄ omnino. **N**unquid mulier poterit dotem repetere: Rñ. glo. in. d. c. plerūqꝫ. que cōmunit̄ approbat a doc. dicit q̄ non. ppter rōnes ibi positas. maxime p. l. si vxor. ff. de adul. vbi dicit. q̄ nec matrimoniu: nec spem matrimo- nij violare licet. **I**deo. ppter prauā intentionē mu- lieris: cum op̄ery subsecuto. 7 quia sententia iam

transiit in rem iudicatā. nō debet mulier dotē reciperare. licet nūc appareat matrimonium fuisse nullū. Et maxime hoc est tenendū. ne def. mulieribus causa falsandi pbatōnes. vt recuperent dotem. Et facit p hac parte questio disputata. in regula. cum quis. de re. iuris. in. vj. in mercu. vbi de aditur. q. ille qui cognouit solutam credens cognoscere maritatam. punitur pro crimine adulterij.

Sed pone q. inter titium et bertā est consanguinitas in secundo gradu: qui ducti ignorantia iurē contraxerunt de facto. licet sciuerint prius inf. eos esse dictam consanguinitatē. An isti debeant puniri pena adulterij vel incestus. Et ex quo contraxerunt contra leges. an debeant perdere dotem. et donationē. ppter nuptias. iuxta penā impositam a legibus. Rñ. panoz. in. c. et si necesse. de do. inf. virum. recitat Joh. an. tenere. q. ignorantia iuris non excusat. nec etiā feminā. cum illa non excuset nisi in casibus a iure expressis. vt est tex. notabilis in. l. ne passim. c. de iurē et fac. igno. Secus si errassent in facto: puta. quia credidissent dispensatum. sic cōmuniter doc. transeunt. vt dicit Panoz. et vidēt tenere legiste in. l. qui contra. c. de incest. nup. et in. l. auunculo. ff. de condi. sine causa. Sed Bar. tenet ibi contrariū sequēdo opi. Jo. q. ignorantia iuris excusat a pena amissionis bonorum. et hoc p. autē. incestus. c. de ince. nup. vbi pena ponit scienter contrahentibz. facit. l. si adulterium. ff. de adul. vbi errantes in iure excusantur a pena incestus et adulterij. Et hanc opinionem sequitur Panoz. et cōcludendo post Bar. hanc materiam in tria membra dicit. q. aut agitur de pena adulterij seu incestus. et error iuris excusat. d. l. si adulterij. vbi tex. notabilis. Aut agitur de pena pditionis. p. substantie. vt dotis et donationis ppter nup. et idem. argu. in dicta autem. incestus. Aut agitur de pena pditionis lucri. et non excusat vt. d. l. qui contra. Et hec opinio videt tenenda. maxime cū simus in penalibz. et sic assumenda mitior opinio.

Cui autē restituēda sit dos? Rñ. panoz. in. c. si. de do. inf. vi. et vro. dicit q. aut extraneus pstituit dotem mulieri. aut ipsa mulier sibi ipsi. aut pater. p. filia. Et extraneū appello quēlibet qui non habet mulierē in potestate. vt dicit tex. in. l. vnica. §. accedit. c. de rei vro. ac. Primo casu quādo extraneus constituit sibi dotem. tunc aut fuit stipulatus dotem sibi reddi. soluto matrimonio. et reuertit dos. non ad mulierē: s. ad illum extraneū. Aut nō fuit stipulatus vt sibi redderet. et videt tunc donasse ipsi mulieri. et sic redit ad ipsam mulierē. vt in. d. §. accedit. Secundo casu quādo ipsamet mulier constituit sibi dotem. tunc dos ad eam reuertitur vt in. d. l. vnica. Tercio casu quādo pater pstituit dotem p. filia. tunc aut fuit stipulatus dotem sibi reddi. et redit ad patrē. aut simpliciter. et tunc si p. emācipat filiā. efficit filie. Et dicit Vin. in. d. c. si. q. dos redit ad patrē. quādo filia pdecessit. etiam si extant liberi ex ipsa filia. per. l. dos a patre. c. lo. ma. Et cum hoc dicto Vin. cōmuniter transeunt

canonisse. Et idē videtur tenere glo. in. d. l. dos a patre. Et Bar. in. l. post dotē. ff. lo. ma. post multa concludit opinionē. que videt tenenda. s. q. in dote. pfecticia. vbi nulla interuenit stipulatio. et filia in potestate: mortua est in matrimonio. supstitibus etiā liberis. q. de iure dos debet reuertī ad patrē. licet de consuetudine obseruetur. opinio mar. antiqui. glof. Et scz filij succedant si extant. Et ista disputatio fm Bar. ibi. an de iure: an de consuetudine. dos retineat. est vtilis. ppter multa. Ecce filia. habens filios ex primo matrimonio nupsit scdo viro. et habet dotem pfecticiā. et morit in secundo matrimonio sine filiis. Certe si de iure est vera opinio Mar. succedent in dotem filij primi matrimonij. quia prima causa in successione ē liberorū. Si de iure nō est vera. tunc secus. nā cum consuetudo dicit q. dos remaneat apud virum ppter filios eiusdem matrimonij. non extendet ad alium casum. vt. l. si vo. §. de viro. ff. lo. ma. Idez tenet Jaco. bu. in. l. si. c. v. iudi. Et hoc putat Bar. verum. quia de eodez matrimonio oportet filios consistere. casus est in. l. si inter virum. ff. de pac. dota.

Quid autē si filia consumpsit dotē. an pater teneatur eam iterū dotare. Glo. in. l. si cum dotē. §. si post solutum. ff. lo. ma. dicit q. sic. Sed Bar. putat ibi. dicendū q. si filia perdit dotem sine dolo et culpa eius. pater tenet eam iterū dotare. alis secus. Pro hoc. est casus. c. de colla. autē. qd locum ibi. filie possit imputari. Et p hoc dicit Bar. facit. q. si pater dat filio legitimā pro soluenda condemnatione. ex forma statuti. q. iterū ei dare vel relinqre non teneat.

Quando restituenda sit dos? Rñ. q. si dos cōstet in rebus immobilibz. debet statim reddi soluto matrimonio. Si vo in rebz mobilibz vel se mouentibus. vel etiā incorporalibz. vt pecunia. vestimentis. animalibz infra annum. vt. c. de rei vro. ac. l. vnica. §. cū autē. Quod tñ est ad finus necessarius. statim exigitur. vt. ff. lo. ma. si filia. Si ergo immobilia. statim soluto matrimonio nō restituntur. tenet vir et eius heres ad fructus et eius pensiones. In mobilibz autē et se mouentibz tenet ad vsuras post annū. et vecturas nauū sine iumentorum et operas seruorū. vt. d. l. vnica. §. exactio. hec No. Ad hoc nota. q. vir totā dotem reddere debet si potest. alis inquantuz facere potest. i. habitatio eius ne egeat. nisi dolo diminuerit suam substantiam. Lauebunt tamen tā maritus q. filij de restituēda dote. si ad pinguiorē fortunā venerint vt nota. in. d. l. vnica. Sed si vir paciscatur. vt reddat totam. nō valet tale pactū. cū sit cōtra bonos mores. Si tamē soluerit. repetere nō potest. ff. de condi. inde. nā et maritus. de hoc glo. in. c. mulieres. de do. inter vi. et vro. Et transit dictum pulegium etiam ad filios eiusdem matrimonij. non autem ad heredes extraneos. vt. l. maritum. ff. lo. ma.

Sed pone q. qñ fuit dos data. res erant immobiles. q. vendidit maritus et emit res mobiles. ex p. cio eaz? Rñ. de hoc est casus. fm Bar. in. l. cum

in fundo. S. si fundus. ff. de iu. do. q̄ nō computa
buntur immobiles. sed mobiles. Et dicit q̄ ille. S.
est contra glo. in. l. diuortio. so. ma. 7 contra glo. in
d. l. vnica. S. ex actio. Et ita q̄ sint mobiles vel im
mobiles computabuntur tempore mortis. qd̄ no.
**Licet Ludo. ro. in suis singularibus. tenuerit opi
nionem glo.**

**¶ Sed pone. Ecce mulier dedit dotē viro suo in
anno. post mortē viri petit dotē: heredes dicunt.
de iure non debere dari vsq; ad annū mulier alle
gat q̄ est paup. 7 non habet unde viuat interim.
quid iuris? Rñ. q̄ extimabitur interesse heredis.
et cōdemnabitur ad dandū statim. De hoc videt
casus. in. l. si constante. S. quotiens. ff. soluto ma
trimonio.**

**¶ Vtrum maritus vel eius heres in restituenda
dote possit detrabere impensas? Rñ. aut fuerunt
necessarie: aut vtilis: aut voluntarie. Necessarie
minuunt dotē. ipso iure. Vtilis nō minuunt do
tem ipso iure. s; petunt actione mandati vel nego
cij gesti. vide tamē Bar. quo ad istas expēsas vti
les. in. l. vtilium. ff. de ipensis. vbi dicit q̄ aut sunt
facte voluntate mulieris 7 tenet. aut sine. 7 tunc
aut potest aliunde solvere. 7 idē. aut nō pōr aliūde
soluere. 7 non tenet. vt in. d. l. vtilium. Non enim
tunc vidēt vtilis. cum non expediebat mulieri.
Et hoc idē tenet Di. Voluntarie vō impense. sic
si mulier vult illas habere: debet reddere ea q̄ im
pensa sunt. s; si illa nō vult reddere. tunc si recipi
ant separationē tolli possunt. Sed si nō recipiunt
relinquenda. Ita em̄ pmittendū est viro auferre
ornatū quē posuit. vt si pictura facta est in plastis
vel in panno affixo parieti potest pannuz tollere.
Secus si esset facta in ip̄o pariete immediate. quia
tūc nō remanet separatū. ff. de impen. l. j. 7 l. p. vo
luntarijs. Sed quas dicemus impensas. necessa
rias. vtilis vel voluntarias. Rñ. necessarie sunt q̄
si facte non fuissent. aut res piisset. aut deterio
facta fuisset. vt domus mina bat ruina. 7 eam fecit
aptari vel tecta restaurauit. Vtilis dicunt que rē
meliorē faciunt 7 deterioē fieri non sinunt. vt pa
stinaui vineā et huiusmodi. Volūtarie sunt. que
rem tñ ornant: s; fructū non augent vt viridaria
7 picture 7 incrustationes. ff. de ver. si. impēc. Di
cuntur autē crustationes. quedam cruste subtilis
marmoris. que extra murū ponunt.**

**¶ Quid si maritus tenet. de dote. 7 habet alia de
bita? Rñ. glo. in. c. ex literis. de pigno. dicit q̄ mu
lier p. dote p̄fertur omnib; habentib; actionē per
sonalem vel hypothecam tacitaz. C. qui po. in pig.
ba. l. assiduis. s; non p̄fertur creditoib; habentib;
expressas p̄potebas. nā fiscus simile habet priuile
gium cuz muliere. C. de p̄mil. si. q̄uis. Et tamen
fiscus non p̄fertur priozib; creditoibus habenti
bus expressas p̄potebas. hanc opinionē sequitur
Accur. in. d. l. assiduis. 7 Bar. qui dicit q̄ malum
esset sententiare contrarium.**

**¶ Quid autē de donatione. p̄pter nup. Rñ. Pa
noz. post Inno. in. d. c. ex literis: dicit q̄ aut muli
er debet lucrari donationem. p̄pter nup. 7 eo respe**

ctu agit p̄ ista donatione. 7 tunc licet bona mariti
sint sibi tacite obligata p̄ illa donatione. nō tamē
habet priuilegium vt p̄feratur anteriorib; credito
ribus. nec donatio p̄pter nup. est ita fauorabilis si
cut dos. quia dos est quasi patrimonii mulieris.
vt in. l. iij. ff. de minoz. Et si remaneret indote
fieret p̄iudicium reipublice. que ratio cessat in do
natione p̄pter nup. Aut mulier agit ad donationē
non vt eam lucratur. sed tanq̄ specialiter sibi p̄p
otecatam p̄pote. 7 tunc habet priuilegium do
tis. quia hoc casu. agit potius pro dote q̄ pro do
natione.

**¶ Vtrum bona mariti sint obligata vxori p̄ bo
nis patrenalibus? Rñ. Panoz. vbi supra. dicit q̄
aut maritus habet administrationem illorum bo
norum. 7 tūc sunt tacite p̄potecata bona sua. C.
de pac. conuen. l. vlti. Aut vxor habet illa bona pe
nes se. 7 nō sunt obligata. 7 vide glo. in. d. c. ex lris
que vult q̄ bona plati sunt tacite obligata ecclesie
p̄ mala administratione. 7 sic poterit agere eccle
sia etiā contra terciū possessorem. sicut agit mulier
pro dote.**

**¶ Marito vergenti ad inopiam etiam sine culpa
potest vxor agere ad dotem restituendā. Ista est
cōmunis conclusio legis. vt refert Panoz. in. c.
p̄ vestras. extra de do. inter vi. et vxor. vbi nō pon
deratur culpa istius mariti. sed solum quia vide
batur vergere ad inopiam. Et scias q̄ varia iura
emanauit in hac materia. Primū fuit ius. ff. de
vt in. l. si constante. ff. so. ma. vbi dicit q̄ si substan
tia mariti non sufficit ad satisfactionē dotis 7 alio
rum creditorum. potest vxor repetere dotem. Do
stea emanauit ius. C. vt habetur. l. vbi. C. de iure
do. vbi disponitur. q̄ si maritus ita se gerat q̄ ver
gat ad inopiam. potest vxor repetere dotem. 7 sic
puidit latius q̄ ius. ff. de vxor. quia non requiritur vt
substantia mariti non sufficiat. sed satis est q̄ ver
gat ad inopiam. vtp̄ta. quia est nobilis. 7 vult fa
cere sumptus vltra q̄ patiant facultates sue. Ter
cium fuit ius authenticoz. vt in auten. de equa. do
tis. vbi dicit q̄ si maritus male incipit vti substan
tia sua. potest vxor repetere dotem. 7 prouidit ad
huc latius. quia p̄supponendo q̄ non vergat ad
inopiam. vtp̄ta. quia ditissimus est. ex quo tamē
male vtitur sua substantia. potest vxor repetere do
tem. Vnde in quolibet istoz casuum potest vxor
ad dotem agere. 7 fortius contra maritum peten
tem dotem excipere. Et scias q̄ vxor potest in his
casibus. nedam agere ad dotem. sed etiā ad dona
tionem a marito sibi factā. p̄pter nup. vt est tex. no
tabilis. in. d. l. vbi. Nam dos et donatio p̄pter
nup. subiiciunt hodie oneribus matrimonij. vt
ibi. Nota tamen sm̄ Panoz. in. d. c. per vestras.
q̄ ius canonicū prouidet de vno. quod nō reperi
tur in iure civili. quia dimittitur dos penes mari
tum vergentem ad inopiam. si p̄stat cautionē. Et
ex hoc sumitur vna singularis limitatio ad totum
ti. C. ne fideius. do. dentur. vbi dicit q̄ fideiusso
res non possunt interuenire pro dote restituenda
a marito. ne notetur perfidia inter virum 7 vxorē**

nam pcedit. nisi maritus vergat ad inopiam. tunc enim licite possunt interuenire fideiussores pro dote soluenda. **De** est tex. in d. c. per vestras. nec sufficit iuratoriā vt voluit Joan. an. p. tex. ibi. vt p̄stet quā potest. Nam iuratoriā quilibet prestare potest: sit q̄ntūcumq; pauper. Immo. nō intelligitur de iuratoriā.

Quid autē si vxor a principio contraxit cū paupere vel cum vergente ad inopiam. vel cum male vtente substantia sua. nunq̄d possit agere ad repetitionem dotis. videtur q̄ non. quia semel approbavit mores illius. **Contrariū** tenet Bar. in d. l. si constante. quia nō potuit vxor per tacitū pactum sibi preiudicare. nam publice vtilitatis est vt dos remaneat integra mulieribus. vt. l. j. ff. so. matrimonio.

Quero. Pone q̄ maritus fuit bannitus. ppter maleficium de ciuitate sua. vtrum tunc mulier poterit dotem repetere. remedio p̄dictarum legum. **Bar.** in l. si constante. p̄call. dicit q̄ aut ille est talis bannitus q̄ perdit omnia bona sua. quia publicantur. et tunc nō est dubium. q̄ etiā habet locum remediū huius. l. quia tunc est imperfecta inopia. **Idem** credo parte bonorū publicata. vt. l. si marito. ff. so. ma. **Si** vō nihil est de bonis eius publicatum. sed solum exulare iussus est. tunc est dubium. **Finaliter** credit q̄ sic. per remediū autentici de equa. do. vbi viro inchoante male vti substantia sua. habet locum repetitio. sed ille quez oportet pegrinari. male vti. quia pegrinatio ducit euz ad paupertatē et ad mortē.

Quero. Pone q̄ marit⁹ est diues hō et inci pit facē mercantiā et ire per mare fm q̄ alij in arte illa periti faciunt. et incipit perdere et depauperari. **Ita** q̄ vulgi opinio est q̄ vergit ad inopiam. **An** mulier possit petere dotem. **Bar.** in d. l. si constante. concludit q̄ sic. **Res** enim dicitur male geri. quandoq; respectu initij. quādoq; respectu finis. vt in l. et in totum. ff. de impen. **Et** fauore dotis. ne mulier possit perdere dotem. si vir perueniret ad extremam paupertatem. vtroq; modo intellige. siue vir male inchoat respectu p̄ncipij. siue malum exitum habeat. consulatur mulieri. **Et** hoc videtur sentire glo. in dicta autētica. de equa. do. S. illud.

In quibz autem casibus dos possit solui mulieri. **Bar.** in l. q̄uis. so. ma. dicit q̄ p̄mo solui potest dos. vt es alienuz soluat. vt. ff. de iu. do. l. vtri. **Secūdo** vt p̄dia emat. et istud est regulare: quando ex solutione que fit causa dotis. mulier fit melior. et vir nō efficitur pauperior potest fieri solutio. vt in l. ita constante. ff. de iu. do. **Tercio** vt redimat suos sanguineos ab hostibus. vel q̄ eos egenes alat. **Et** quo nota. q̄ si mulieri soluit pecunia. vt soluat votum factū per se. vel vt vadat in pegrinationem pro anima sua. vel alterius eius cōiuncti. q̄ iuste soluitur et minuit dotem. **Si** enī p̄mittitur hoc fieri ad liberanda corpora. multo magis ad liberandas animas. l. sancimus. C. de sacrosan. eccle.

Pro delicto viri. non debet vxor dotem amittere. extra de pigno. ex literis. etiam si commisit lese maiestatis crimen. C. ad l. iul. ma. quisquis. **Exci** pit **Danoz.** vnuz casum in d. c. ex literis. videlicet in vxore p̄impularij. vide de hoc sufficiēter supra **Consuetudo.**

Qui habet cognoscere de matrimonio: habz cognoscere et de dote tanq̄ de accessorio. et de dona. inter vi. c. j. ij. et. iij.

Dubia in meliorē partem interpretanda sunt. vt dicit glo. notabilis. in c. absit. rj. q. iij. **Et** ideo dicit singulariter **Inno.** in c. ad audientia. de homi. q̄ cū irregularitas sit de iure positio. **In** dubio nō debet iudex reputare aliquem irregularem. quia pene molliēde sunt. vt in regula. **In** penis. de re iuris. l. vj. **Et** dicit **Danomitanius** q̄ dictū **Innocen.** solet allegari p̄ notabili. **Sed** tamē sibi nō placet. **Ideo** aliter distinguit. q̄ in foro contentioso. vbi agitur de pena imponenda pro irregularitate contracta non debet in dubio reputari irregularis. quia pure tunc agitur ad penam et hoc casu procedit dictum **Inno.** et ita loquuntur iura allegata per eum. **Aut** agitur in foro penitentiali ad imponendum penitentia. et in dubio debet potius reputari irregularis. quia in foro penitentie semp̄ pars tutior est eligēda. licet videatur durior: quia in illa parte. nullum subest periculum. ad hoc. c. significasti. el. ij. de homi. **Et** idē dicit vbi cūq; dubitatur de aliquo delicto. **Ad** hoc vide glo. notabilem in c. vnico. de scri. in o. fa. **Idem** est vbi agitur in foro quasi penitentiali. vtrputa. quia nō agitur ad penam proprie. sed vt ab altaris ministerio abstineat. vel vt abstinat a contractu matrimonij. vel ab aliquo actu exercendo in quo exercendo subest peccatum. tunc enī debemus intentare in partem securiorem. licet illa sit durior.

Duellus est singularis pugna pro p̄batione virtutis. **Ita** vt q̄ vicerit probasse dicatur. et si non vicerit defecisse in p̄batione putetur. et dicitur duellum quasi duoz bellum. **Dicitur** autē monarchia id est singularis pugna.

Duellum facere non est licitum. quia est contra preceptum illud. **Non** tentabis dominiuz deum tuum **Mathei** quarto. **Item** est expresse prohibitum. C. de gla. l. vnica. libro vndeamo. nec etiam consuetudo generalis aliquem excusat. quia est dicenda potius corruptela. nec etiam excusantur episcopi. nec alij p̄lati. qui a secularibus dominis coguntur: aut subire duellum. aut res ecclesiasticas perdere. **Et** si sequitur mors. irregulares fiunt.

Dena pugnantium in duello fm **Rayn.** si sunt clerici: est depositio. **De** suspensione autē. que incurritur in huiusmodi duello et quis dispensare

possit in irregularitate contracta. vide supra. Dispensatio.

Ebrietas. Vtrum sit peccatum mortale: Rñ. fm Tho. scda scde. q. d. Immoderatus vsus vini potest contingere tripliciter. Primo vt vtens nesciat potuz immoderatu z inebriare potentē. z sic ebrietas potest esse sine peccato. Et sic de Noe credit. Secdo modo q quis papiat potū esse immoderatus. non tñ estimet posse inebriare. z sic potest esse cuz peccato veniali. Hoc itellige nisi ebrietas sit frequēs: siue assidua. quia fm Alex. de ales. in. ij. seu. dil. xxxij. q. vij. q cuz homo habeat sufficiens tēpus deliberationis. tenet reprimere motus veniales. ne pcedat regnū peccati siue dominū. nō ergo p diuturnitate: seu assiduitate imputat peccatū mortale. s; p manifestū datur intelligi occultū. s. ipse contemptus rōnis. Tercio modo. qñ quis bene aduertit potū esse immoderatu z inebriantē. z tamē magis vult ebrietatez incurrere: q; a potu abstinere. z talis pprie dicitur ebrius. z sic ebrietas est peccatum mortale.

Quid cū alicui infirmo datur immoderat' potus vel abus causa medicine: Rñ. fm Tho. vbi supra. In hoc casu nō est peccatū. nisi def vsq; ad ebrietatē quia tñ est peccatū mortale.

Ebrietas. vtrū excuset hominē a peccato quod comittit: Rñ. fm Rai. si quis in ebrietatē incidit sine culpa. z sit omnino alienus a mente. Certe excusatur. xv. q. j. sane. Si autē culpa sua inebriatus sit. dicunt aliqui q excusat a tanto. sed non a toto. Alij autē dicunt q excusat a toto si nullum habet iudicium rōnis. z hoc pbabilius z verius. z concord. cuz hoc Ray. z ideo excusat penitus ab eo qd fecit in omnimoda amentia. s; nō a causa amentie p qua debet puniri.

Ecclēsia. j. cōmuniter

Ecclesia si fundata fuit in alieno solo quid fiet: Rñ. fm Ray. et Hostien. si dominus soli. laicus erat z hoc sciuit z nō contractit sibi imputabitur. z ecclesia libera remanebit. ar. liij. di. si seruus. Si vō ignorauit. ecclesia qppe remanebit constructa z libera: nec efficit laico censualis. s; ille tamē qui construxit tenet dominū seruare indemne vel etiā episcopus si ponendo primarium lapidē. vel postea in cōsecratione ecclesie fuit negligens. s. in examinatione dotis vel māsī. Si vō solum erat alterius ecclesie vel collegij ecclesiastici. debet ei restitui hoc modo q ecclesia constructa fiet sibi subdita quo ad ius patronat'. xij. q. ij. apostolicos. xvij. q. iij. questi.

Ecclesiam nemo edificare potest nisi auctoritate dyocelani. q debet ponere primariū lapidē. crucem figere. z cymiteriū designare. z etiā petere dotem sufficientez assignari. sine qua consecrari non debet. de pse. di. j. nemo. z. c. placuit. Et hodie qdē sufficit q assignet p dote vnus mansus. i. vnum pdium sufficiens. p vno pari boum. totalit' liberū. Extra de cens. c. j.

Exempti nō possunt cōstruere oratoria: sine ecclesias vel capellas in locis nō exemptis. sine licentia dyocelanoz. In locis etiā exemptis nō possunt exempti predicta facere. nisi de licentia vel privilegio sedis apostolice speciali. vt in. c. auctoritate. de pui. li. vj.

Relictū ecclesie vel ad pias causas in testamento etiam minus solenni voluntarie facto. tenet. q de testa. c. relatum. el pmo. z. c. cū esses. vbi condidit panoz. q in relictis ad pias causas. valet quibet vltima voluntas in p̄sentia duoz testiu etiam sine p̄bytero. z iste est proprie casus. d. c. relatum. In alijs vō relictis requirit p̄byter vel duo loco sui: cum alijs duobus testibus. z in hīs relictis ad pias causas non requiritur q testes sint rogati. vel q omnes sint masculi vel q hereditas sit adita. Et generaliter fm Bar. in. l. j. c. de sa. san. ec. in eis cessat omnis solennitas iure ciuili. Jo. tamē an. circa p̄dicta distinguit. q aut loquimur in relictis ad pias causas. z tunc sufficiunt duo testes idonei. siue in foro ecclesiastico: siue seculari. per dictum capitulū relatum. Aut loquimur in relictis ad non pias causas. z tunc: aut loquimur in terr' subiectis ecclesie. z saluanda est decre. cum esses. vt salicet valeat testamentum cum duobus testibus et p̄bytero parochiali. Aut loquimur in terris imperij. z tunc testamentum non valet nisi seruetur solennitas requisita per leges ciuiles. z hec opinio consuetudine roborata seruanda videtur per. l. miuime. ff. de legi. Et fm istam opinionem enitatur correctio legum. z ideo tenenda. Nota. tamen q si pia causa tractetur coram iudice seculari. terminari debet fm canones. z non fm leges fm cōmuniter docto. z non solum in terris ecclesie. sed etiam imperij. Et Inno. z. d. an. dicunt: q si statuto cauetur. q non valeat testamentum. vel vltima voluntas. nisi fuerit positum in memoria libus vel registratum. tale statutum non habet locum in relictis ad pias causas. Similiter si statutum dicat. q mulier non possit testari sine consensu consanguineozum. vt notat Panormitanus in dicto capitulo relatum. Et ex p̄dictis patet q valet testamentum ad pias causas. licet in testamento non fuerit institutio heredis. vel non adita hereditate vel non facta insinuatione testamenti. infra tantū tempus: vel vbi defuerit alia solennitas iure positui. nam sufficit solennitas iurisdictionum et divini.

Sicut in relictis ad pias causas sufficiunt duo testes. Ita ad renocandum tale relictum. Quod intelligitur fm aliquos. quando prius relictum: fuit etiam factum coram duobus testibus. z sic de singulis. Item si voluntas fuit pfecta. ratione voluntatis. sed non publicata prius testator voluit. vt quia testator testamentum manu sua conscripsit. volens postea illud redigi in publicam formam per tabellionem. sed morte vel furore puentus est anteq tabellio vel testes venirent. valebit testamentum tale quo ad pias causas. dummodo p̄ter illā fuisse scripturā dicti testantis. fm Bar. in. l. in testamento. ff. de fideicō. lib. quia licet nō sit